

ಗೋಪಿಯರ ಗುಂಪಿನ

ಯತಿ ರಾಜ ರಾಮಾನುಜ

ಮೊದಲನೇ ಭಾಗ

ಬೆಂಗಳೂರು ಸಿಟಿ :

ಬೆಂಗಳೂರು ಪ್ರೆಸ್, ಮೈಸೂರು ರೋಡ್

1927

ಯ ತಿ ರಾ ಜ ರಾ ಮಾ ನು ಜ

ಮೊದಲನೆ ಭಾಗ

ಬೆಂಗಳೂರು ಸಿಟಿ:

ಬೆಂಗಳೂರು ಪ್ರೆಸ್, ಮೈಸೂರು ರೋಡ್

1927

ಶ್ರೀ ಶ್ರೀ

ಯತಿರಾಜ ರಾಮಾನುಜನಿಗೆ

“ಶ್ರೀಯಾನ್ ದ್ರವ್ಯಮಯಾದ್ಯಜ್ಞಾತ್ ಜ್ಞಾನಯಜ್ಞಃ ಪರಂತಪ |”

—ಗೀತೆ.

ಜಯನ್ಮು.

ಅನತಾರ ಸಮರ್ಥನೆ

ಮನ್ನಯೋಗಾದ್ಭುತಪುರಾ ಮಹೀನಾ ಮಿಶ್ರರಃ ಕಲಾ |
 ಶ್ರೀರಾಮಾನುಜರೋಜ ಜನಿಷ್ಯತಿ ಸತಾಂ ಮುದಃ
 ವಿಶ್ವಾದ್ಭುತಸಿದ್ಧಾಂತಪ್ರತಿಪಾದನ ತತ್ಪರಃ |
 ಭಾಷ್ಯಂ ನಿರಾತಿ ವೇದಾಂತಸೂತ್ರಾಣಾಮತಿತತ್ತ್ವವಿತ್ || —ಬ್ರಹ್ಮಾಂಡ ಪುರಾಣ.

ಮದಂಶೋ ಯೋ ಮಹಾವೀರ್ಯ ಶ್ರೇಷ್ಠಪ್ರಿಯೋ ಭರಣೀಧರಃ |
 ಜಗತಾಮುಪಕಾರಾಯ ತವ ವಂಶೇ ಭವಿಷ್ಯತಿ || —ಭೂತಪುರೀ ಮಾಹಾತ್ಮ್ಯ

ಅನಂತಃ ಪ್ರಥಮೋದೇವಃ ದ್ವಿತೀಯೋ ಲಕ್ಷ್ಮಣಸ್ತಥಾ |
 ತೃತೀಯೋ ಬಲಭದ್ರಸ್ತು ಕಲಾ ಕಶ್ಚಿದ್ಭವಿಷ್ಯತಿ || —ಭಾರ್ಗವ ಪುರಾಣ.

ಅಸ್ತಿತೇ ವಿನುಲಾಭಕ್ತಿರ್ಮಯಿ ಯಾದವನಂದನ |
 ಪ್ರಥಮಂ ಶೇಷರೂಪೇಣ ಕೈಂಕರ್ಯ ಮಕರೋದ್ಭವಾ ||
 ತತಸ್ತು ಲಕ್ಷ್ಮಣೋ ಭೂತಾ ಮಾಮಾರಾಧಿತವಾನಿಹ |
 ಇದಾನೀಮಪಿ ವಾಂ ಯಷ್ಟುಂ ಬಲಭದ್ರ ತ್ವಮರ್ಹಸಿ ||
 ಕಲಾವಪಿ ಯುಗೇ ಭೂಯಃ ಕಶ್ಚಿದ್ಭೂತಾ ದ್ವಿಜೋತ್ತಮಃ |
 ನಾನಾವಿಧೈರ್ದೀಗಜಾಲೈ ರರ್ಚನಂ ಮೇ ಕರಿಷ್ಯಸಿ ||
 —ಯಾವನಗಿರಿ ಮಾಹಾತ್ಮ್ಯ ; ಪಾಂಚರಾತ್ರಶ್ಚ ಸಂಹಿತೆ.

ಕಲಾ ಪುನು ಭವಿಷ್ಯಂತಿ ನಾರಾಯಣಪರಾಯಣಾಃ |
 ಕ್ವಚಿತ್ಕ್ವಚಿನ್ನಹಾಭಾಗಾಃ ದ್ರವಿದೇಷು ಚ ಭೂರಿಶಃ || —ಭಾಗವತ, ೧೧ ಸ್ಕಂಧ.

ಅಗತ್ಯ ತೇ ಭದ್ರಮಸ್ತು ತಪೋಮಾ ಮತ್ಪರೋಭವ |
 ತ್ವದ್ವೇದವಿದ್ಯಾ ಮಧ್ವಕೈಃ ಪಾಲಿತಾಸ್ಯಾ ತ್ವನಃಪುನಃ ||
 ಅನಂತಗುಡಾದೀನಾಂ ಸೂರಿಣಾಂ ನಿತ್ಯಯೋಗಿನಾಂ |
 ಅಂಶೋದ್ಭೂತಾ ಮಹಾಭಾಗಾ ಜಾಯಂತೀಹ ಮದಾಜ್ಞಯಾ || —ಬ್ರಹ್ಮವೈವರ್ತ ಪುರಾಣ.

ಬ್ರಹ್ಮ ಕಲಿಯುಗೇ ಪ್ರಾಪ್ತೇ ಧರ್ಮೇನಷ್ಟೇ ಶ್ರುತೀರಿತೇ |
 ಮಧ್ವಕ್ತ ಸ್ವರ್ವಧರ್ಮಜ್ಞ ಸ್ತವಗೋತ್ರ ಸಮುದ್ಭವಃ ||
 ಶಾರೀರಕ ಮಹಾಭಾಷ್ಯಾ ಗ್ರಂಥಕರ್ತಾ ಜಿತೇಂದ್ರಿಯಃ |
 ತಸ್ಯ ಸುಬಂಧಿನಿಷ್ಠಾ ಸ್ವರಾಣಾಮಪಿ ದುರ್ಲಭಂ ||
 ಮಾಮಪ್ರಾಪ್ತೈವ ತೇ ಸರ್ವೇ ಗವಿಷ್ಯಂತಿ ಪರಾಂ ಗತಿಂ || —ಹಾರೀತ ಸ್ಮೃತಿ.

ಯತಿರಾಜ ರಾಮಾನುಜ

ಶ್ರೀಮೈಷ್ಣವ ಧರ್ಮಕ್ಕೆ ಗುರು ಗ್ರಹವು ಅನುಕೂಲ ಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿದ್ದ ಕಾಲ. ಶ್ರೀರಂಗದಲ್ಲಿ ನಾಥಮುನಿ ಯಾಮುನಾಚಾರ್ಯ ಪುಭೃತಿಗಳ ಸೇತೃತ್ವದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀಮೈಷ್ಣವ ಮಂಡಲಿಯ ಕೀರ್ತಿ ಹೆಚ್ಚಳದಿಂದ ನಿಚ್ಚಳವಾಗಿ ಬೆಳಗುತ್ತಿತ್ತು. ಬರಿಯ ತರ್ಕಟತನಕ್ಕೆ ಮನಸೋತು ಮಿಥ್ಯಾ ವಾದಿಗಳಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲದೆ ಮಿಥ್ಯಾಚಾರಿಗಳೂ ಆಗಿದ್ದ ಅವಿಚಾರಿ ವಿಚಾರವಂತರ ಒಣಗಿದ ಹೃದಯದಲ್ಲಿ ಭಕ್ತಿರಸಾಮೃತದ ಹೊಳೆ ಹರಿಯಲು ವೊದಲಾಗುತ್ತಿದ್ದ ಕಾಲ. ಸತ್ಯ, ಮಿಥ್ಯ, ಬ್ರಹ್ಮ—ಎನೇನೋ ಕೇವಲ ಶಬ್ದಮಯ ವೇದಾಂತದ ವಾದಗಳ ಕಟುಧ್ವನಿಯಡಗಿ ಭಾಗವತ ಧರ್ಮದ ಭಕ್ತಿಯ ಮೃದು ಮಧುರ ದಿವ್ಯ ಗಾನವು ರಸವಂತ ಹೃದಯದಲಿ ಉಕ್ಕಿ ತುಳುಕಿ ಚೆಲ್ಲಾಡಿ ಹರಿಯುತ್ತಿದ್ದ ಕಾಲ. ಆಳ್ವಾರರು ಆಚಾರ್ಯರು—ಎಲ್ಲಾ ಒಂದೇ ದಿವ್ಯ ಗಾನದ ಪ್ರವಾಹ.

ತರ್ಕ ತರ್ಕವೆಂದು ಕುಣಿದು ಜನರು ಬೇಸತ್ತು ಭಕ್ತಿಯ ಹಾದಿ ಕಂಡು ಕುಣಿಯಲು ವೊದಲಿಟ್ಟರು. ಯಾಮುನಾಚಾರ್ಯರು ತಾರ್ಕಿಕರಲಿ ತಾರ್ಕಿಕರಂತೆಯೂ ಭಕ್ತರಲಿ ಭಕ್ತರಂತೆಯೂ ಹೊಳೆದು ಶ್ರೀಮೈಷ್ಣವ ಧರ್ಮದ ಕೀರ್ತಿಸ್ತಂಭವಾಗಿದ್ದರು. ಭಕ್ತರ ಅರಸರಾ ಯಾಮುನಾಚಾರ್ಯ. ಅವರ ಹೆಸರೇ 'ಆಳವಂದಾರ್'—ಆಳಬಂದವರು, ಭಕ್ತರನಾಳಬಂದವರು.

ಅಂಥ ಸಮಯದಲ್ಲೇ ಶ್ರೀಮದ್ರಾಮಾನುಜಾಚಾರ್ಯರು ಹುಟ್ಟಿದುದು. ಅವರ ತಾಯಿ ಕಾಂತಿಮತಿ. ಅನೇಕ ಯಾಗಗಳ ಮಾಡಿ ಯಾಜ್ಞಿಕನೆನಿಸಿದ ಆಸೂರು ಕೇಶವಸೋಮಯಾಜಿ ತಂದೆ. ಹುಟ್ಟಿದೂರು ಶ್ರೀ ಪೆರಂಬೂದೂರು* ಅಥವಾ ಭೂತವುರಿ. ಶಾಲಿವಾಹನ

* ಶ್ರೀ ಪೆರಂಬೂದೂರು—ಮದರಾಸು ರೈಲಿನ ತಿರುವಳ್ಳೂರು ಸ್ಟೇಷನ್ನಿಗೆ ಹತ್ತು ಮೈಲು ದೂರದಲ್ಲಿದೆ.

ಶಕೆಯ ೯೩೯ನೆ ಪಿಂಗಳನಾಮ ಸಂವತ್ಸರದ ಜ್ಯೇಷ್ಠ ಶುದ್ಧ ಪಂಚಮಿ
ಗುರುವಾರ ಅದ್ವೈತ ಸತ್ಯತ್ರಯದಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿದುದು. ಕ್ರಿಸ್ತ ಶಕೆ ೧೦೧೭.
ಹೀಗೊಂದು ಶ್ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಅವರ ಬಹು ಮುಹೂರ್ತವು ಹೇಳಿದೆ:—

ಕಲ್ಯಾಣೀ ದಿವ್ಯ ಕುಂಭೇ ಬುಧಜನವಿವಿಧೇ ವತ್ಸರೇ ಪಿಂಗಲಾಖ್ಯೇ |
ಜೈತ್ರಮಾಸೇ ಗತೇಷು ದ್ವಿಯುತ ವಶವಿನೇಷ್ಟೇಧಮಾನ್ ಹಿಮಾಂಶೌ ||
ಪಂಚಮ್ಯಾದ್ರಾ ಸಮೇತೇ ಸುರಗುರುದಿವಸೇ ಕರ್ಕಟಾಖ್ಯೇ ಚ ಲಗ್ನೇ |
ಶ್ರೀಮದ್ರಾಮಾನುಜಾಚಾರ್ಯ ಸ್ವಾಮಿನಿ ನಿಗಮಾಂತಾರ್ಥ ಸಂರಕ್ಷಣಾರ್ಥಂ ||

ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಆನಂದ ಹುಡುಗನ ನೋಡಿ. ಶ್ರೀಮೈಷ್ಣವ ಧರ್ಮವ
ಬೆಳಗಿಸುವ ಬೆಳಕಿಗೆಯೊಂದ ಭಗವಂತ ನೀಡಿದನೆಂದು ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಹರುಷ.
ಹಾರೀತ ಋಷಿಗೆ ಹಿಂದೆ ದೇವರು ಕೊಟ್ಟ ವರ ಫಲಿಸಿತೆಂದು ಯಾಮು
ನಾಚಾರ್ಯರಿಗೆ ಬಲು ಸಂತೋಷ.

ಮಮಶೋ ಯೋ ಮಹಾವೀರ್ಯ ಶ್ರೇಷ್ಠಾಖ್ಯೋ ಧರಣೀಧರಃ |
ಜಗತಾ ಮುಪಕಾರಾಯ ತವ ವಂಶೇ ಭವಿಷ್ಯತಿ ||

—ಭೂತಪುರ ಮಹಾತ್ಮಕ, III, ೧೦೪—೫.

ಎಂದು ಹಾರೀತ ಋಷಿಗೆ ಭಗವಂತ ವರವ ನೀಡಿದ್ದನಂತೆ !

ಯಥಾ ವಿಧಿಯಾಗಿ ಅನ್ನಪ್ರಾಶನ, ಚೌಲ, ಮೌಂಜೇ ಬಂಧನ,
ಉಪನಯನಗಳ ಯಥಾ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಮಾಡಿ ಕೇಶವಸೋಮಯಾದಿ
ಮಗನಿಗೆ ಎಲ್ಲ ವೇದಗಳನ್ನು ತಾನೇ ಹೇಳಿಕೊಟ್ಟ. ಶಾಸ್ತ್ರಗಳೂ
ಓದಿಯಾಯಿತು. ಹದಿನಾರನೆ ವಯಸಿನೊಳಗೆ ಮದುವೆಯನೂ
ಮಾಡಿದರು.

ಬ್ರಹ್ಮಚರ್ಯಾಶ್ರಮ ಮುಗಿದರೂ ಆಚಾರ್ಯರ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿ
ದಶೆ ಮುಗಿಯಲಿಲ್ಲ. ಇನ್ನೂ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಕಲಿಯಬೇಕೆಂದು ಕಾಂಚೇ
ಪುರಕ್ಕೆ ಹೋದರು. ಅಲ್ಲಿ ಯಾದವಪ್ರಕಾಶನೆಂಬ ಪಂಡಿತರಾಜನ ಬಳಿ
ಶುಶ್ರುಷೆಗೆ ನಿಂತರು. ಆಚಾರ್ಯರ ಚಿಕ್ಕಮ್ಮನ ಮಗ ಗೋವಿಂದ
ಮಿಶ್ರನೂ ಅಣ್ಣನ ಜೊತೆಯೊಳಗೆ ಓದಲು *ಬಂದ. ಇಬ್ಬರೂ ಕೂಡಿ
ಅಧ್ಯಯನ ನಡೆಸಿದ್ದರು.

ಆಚಾರ್ಯರ ಕಾಲದ ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸವು ಈಗಣ ಕಾಲದಂತೆ ಬೇಕು ಬೇಡಾದ ಕಾಟವಾಗಿರಲಿಲ್ಲ. ಆ ಗುರುಕುಲವಾಸದ ವಿದ್ಯೆಯ ಸೊಬಗೇ ಬೇರೆ, ಗುರುಗಳೇ ಬೇರೆ, ಶಿಕ್ಷಣ ಕ್ರಮವೇ ಬೇರೆ, ವಿದ್ಯೆಯೇ ಬೇರೆ. ಈ 'ಅಕ್ಕಿ ಬೇಳೆಯ ವಿದ್ಯೆ' ಕಲಿತದ್ದು ಕಾರಿಬಿಡುವುದು ಮಾತ್ರವೇ ಬಲ್ಲ ಯಂತ್ರಗಳು, ಆಚಾರ ರಂಗದಲ್ಲಿಯಾದ ಬರೀ ವಿಚಾರ; 'ವಚನದಲಿ ಶುಚಿ ನೀರ ಸಾಧುತ್ವ'—ಇವು ಯಾವುದೂ ಆಗ ಇರಲಿಲ್ಲ. ತನುಮನ ಧನಗಳನ್ನು ಗುರುವಿಗರ್ಪಿಸಿ ಗುರುವಿನ ಗುಲಾಮನಾಗಬೇಕಾದ ಅಗತ್ಯ ಈಗಿಲ್ಲ. ಈಗ ವಿದ್ಯೆ ಸುಲಭ ಲಭ್ಯ. ಆಗ ಹಾಗಿರಲಿಲ್ಲ. ಗುರುವಿನ ಗುಲಾಮನಾಗದೆ ಎನೂ ಇಲ್ಲ. ಆಚಾರ್ಯಾನುಗ್ರಹವಾಗದೆ ಯಾವುದೂ ಇಲ್ಲ. ಯಾಕೆ? ವಿದ್ಯೆಯೆಂದರೆ ಭವಾರ್ಣವ ಸೇತುವೆಂದೇ ಅವರ ಅಭಿಪ್ರಾಯವಿತ್ತು. ಮುಕುತಿಯೇ ಅವರ ವಿದ್ಯೆಯ ಫಲ. ಆದುದ ರಿಂದಲೇ ಗುರುವಿನ ಗುಲಾಮನಾಗಬೇಕಾದ ಅಗತ್ಯ. ಈಗ ಮುಕು ತಿಯೂ ಬೇಡ. ಆಚಾರ್ಯಾನುಗ್ರಹವೂ ಬೇಡ. ವಿದ್ಯೆಯೊಂದು ಬಂದರೆ ಸಾಕಂತೆ.

ಗುರು ಸೇವೆಯೇ ಗುರುಕುಲವಾಸದ ಮಾಧುರ್ಯ. ಗುರು ಸೇವೆಯಿಲ್ಲದ ಗುರುಕುಲವಾಸ ಕೆಚ್ಚಲಲಿರುವ ಉಣ್ಣೆಯಂತೆ. ದೇಹ ವನು ಗುರುವಿಗರ್ಥಿನಮಾಡಿ ಗಳಿಗೆ ಗಳಿಗೆಯೂ ಗುರು ಸನ್ನಿಧಿಯಲಿ ಗುಲಾಮನಂತೆ ಎಲ್ಲ ಕೆಲಸವನೂ ಮಾಡುತ್ತ ಆನಂದ ದೇವಾಲಯ ದೊಳಗಿನ ದೇವತೆಯನಾರಾಧಿಸುವುದರ ಮಧುರತೆಯನು ನಾವು ಬಲ್ಲೆವೇನು ಭುಭುಕ್ಷುಗಳು? ಮುಮುಕ್ಷುಗಳ ಸೊತ್ತು ಆ ಸಂತೋಷ.

ಆಚಾರ್ಯರೂ ಯಾದವಪ್ರಕಾಶನ ಬಳಿ ಹಾಗೆ ಗುಲಾಮಗಿರಿ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಶಿಷ್ಯನ ಸೇವೆಯಿಂದ ಸಂಪ್ರೀತನಾಗಿ ಯಾದವನೂ ಅಕ್ಕರೆಯಿಂದ ವೇದಾಂತ ಶಾಸ್ತ್ರದ ತೊಡಕುಗಳನು ಬಿಡಿಸಿ ಸುಲಿದ ಬಾಳೆಯ ಹಣ್ಣಿನಂತೆ ಅಧ್ಯಾಪನೆ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದ. ಒಂದು ದಿನ ಗುರು

ಗಳಿಗೆ ಎಣ್ಣೆಯೊತ್ತುವುದು ಆಚಾರ್ಯರ ಪಾಲಿಗೆ ಬಂತು. ಎಣ್ಣೆಯೊತ್ತಿಸಿ ಕೊಳುತ ಛಾಂದೋಗ್ಯೋಪನಿಷತ್ತನು ಗುರುಗಳು ವಿವರಿಸಿ ಹೇಳು ತಿದ್ದಿರು. ಆಚಾರ್ಯರು ಶ್ರದ್ಧೆಯಿಂದ ಕೇಳುತ್ತಿದ್ದರು.

‘ತಸ್ಯ ಯಥಾ ಕಪ್ಯಾಸಂ ಪುಂಡರೀಕಮೇವಮುಕ್ತಿಣೀ’*-(ಭಾಂ. ೧, ೬, ೭.) ಎಂಬ ವಾಕ್ಯದ ಪ್ರಸ್ತಾಪ ಬಂತು. ಭಗವಂತನ ಕಣ್ಣು ಕೋತಿಯ ಪಿರೆಯಂತೆ ಕೆಂಪಾಗಿದೆ ಎಂದು ಯಾದವನು ಅರ್ಥ ಮಾಡಿದ. ಭಗವದ್ವಿಷಯಕವಾದ ಉಪನಿಷದ್ವಾಕ್ಯಕ್ಕೆ ಇಂಥ ಅಶ್ಲೀಲ ಅಪಾರ್ಥವನು ಗುರುಮುಖದಿಂದ ಕೇಳಿ ಆಚಾರ್ಯರಿಗೆ ಎದೆಯೊಳಗೆ ಮೊನೆಯಾದ ಬಾಣ ನೆಟ್ಟಂತಾಯ್ತು. ಹಿಡಿಸಲಾರದ ದುಃಖ ಬಂತು. ದುಃಖವನು ತಡೆಯಲಾರದೆ ಸದ್ದಿಲ್ಲದೆ ಆಚಾರ್ಯರು ಅತ್ತುಬಿಟ್ಟರು. ಬಾಗಿ ನಿಂತು ಎಣ್ಣೆಯೊತ್ತುತ್ತಿದ್ದ ಶಿಷ್ಯನ ಕಣ್ಣೀರು ಗುರುವಿನ ತೊಡೆಯ ಮೇಲೆ ಬಿದ್ದು ಬೆಚ್ಚಗೆ ಆಯಿತು. ಯಾದವನು ಬೆಚ್ಚಿ ಬಿದ್ದು ತಲೆಯೆತ್ತಿ ನೋಡಿದ. ಆಚಾರ್ಯರು ಅಳುವುದನ್ನು ನೋಡಿ ‘ಅಳಲೇಕೆ’ ಎಂದು ಪ್ರೇಮದಿಂದ ಕೇಳಿದ. ‘ಭಗವನ್! ಉಪನಿಷ ದ್ವಾಕ್ಯಕ್ಕೆ ಇಂಥ ಅರ್ಥ ಕೇಳಬೇಕಾಯಿತೆಂದು ಹೃದಯಕ್ಕೆ ನೋವಾಯಿ ತಷ್ಟೇ. ಮತ್ತೇನೂ ಇಲ್ಲ’ ಎಂದು ಅಂಜುತಂಜುತ ಆಚಾರ್ಯರಂದರು. ಗುರು ವಾಕ್ಯವೇ ಪ್ರಮಾಣವಾಗಿದ್ದ ಕಾಲ. ತಟ್ಟನೆ ಯಾದವನಿಗೆ ಸಿಟ್ಟು ಬಂತು. ‘ನಾನು ಹೇಳಿದುದು ಅಪಾರ್ಥವಾದರೆ ನೀನು ಹೇಳು ಸರಿಯಾದರ್ಥ. ನೋಡೋಣ’ ಎಂದು ಗದರಿಸಿದ.

ಅತ್ಯಂತ ವಿನಯದಿಂದ ಆಚಾರ್ಯರು ಕೈಜೋಡಿಸಿ ಹೇಳಿದರು. ‘ಭಗವನ್! ಕಂ ಎಂದರೆ ನೀರು. ಪಿಬತಿ ಎಂದರೆ ಕುಡಿಯುವವ. ಹೀಗಾಗಿ ಕಪಿ ಎಂದರೆ ಸೂರ್ಯನೆಂದರ್ಥವಾಗುವುದು. ಆಸ ಶಬ್ದಕ್ಕೆ ವಿಕಸನವೆಂದು ಅರ್ಥ. ಪುಂಡರೀಕವೆಂದರೆ ಕಮಲವಷ್ಟೆ. ಆದುದ ರಿಂದ ಸೂರ್ಯಮಂಡಲ ಮಧ್ಯಸ್ಥ ಭಗವಂತನು ಸೂರ್ಯ ಕಿರಣ

* ಗಂಭೀರಾಂಭಸ್ಸಮುದ್ಭೂತ ಸುಮೃಷ್ಟುನಾಳ ರವಿಕರ ವಿಕಸಿತ ಪುಂಡರೀಕ ಪಳಾಮಲಾಯತೇಕ್ಷಣ.

ಏಕಸಿತ ಕಮಲದಂತಿರುವ ನೇತ್ರಗಳುಳ್ಳವನೆಂದಾಗುತ್ತದೆ ಅರ್ಥ. ಕಲ್ಯಾಣಮಯನಾದ ಭಗವಾನನಿಗೆ ಆಕಾರವಿಲ್ಲೆಂಬುದೇ ನಾಸ್ತಿಕತೆಯ ಗುರುತು. ಹೀಗಿರಲು ಭಕ್ತಿ ಭಾವದಿಂದ ವೇದ ವೇದಾಂಗಗಳನರ್ಥ ಮಾಡದೆ ಅಶ್ಲೀಲಾರ್ಥ ಮಾಡುವುದನೇನೆನಬೇಕು? ನಾಸ್ತಿಕತೆಗೆ ಇನ್ನೇನು ಬೇಕು.' 'ನಿನಗೆ ನನ್ನೊಡನೆ ವಾದ ಮಾಡುವಷ್ಟು ಗರ್ವವೇ' ಎಂದು ಗುರುಗಳು ಗದರಿಸಿಬಿಟ್ಟರು.

ಮತ್ತೊಂದು ದಿನ ತೈತ್ತಿರೀಯೋಪನಿಷತ್ತಿನ ಪ್ರವಚನ ನಡೆದಿತ್ತು. ಸತ್ಯಂ ಜ್ಞಾನಮನಂತಂ ಬ್ರಹ್ಮ—(ತೈ. ೨, ೧, ೧.) ಎಂಬ ವಾಕ್ಯ. ಬ್ರಹ್ಮನು ಸತ್ಯವೂ ಜ್ಞಾನವೂ ಅನಂತವೂ ಆಗಿದ್ದಾನೆ ಎಂಬುದೇ ಅದರ ಅಭಿಪ್ರಾಯ. ಯಾದವನು ತದ್ವಿಪರೀತವಾಗಿ ಬ್ರಹ್ಮ ನಿರ್ಗುಣತ್ವವನು ಹೇಳುತ್ತ 'ಕೊಂಬಿಲ್ಲದುದು, ಕೊಂಬು ಮುರಿದುದು, ಕೊಂಬು ಸರಿ ಯಾಗಿರುವುದು ಎಂದು ಒಂದೇ ಆಕಳನ್ನು ಹೇಗೆ ಅನ್ನಲಾಗದೋ ಹಾಗೆ ಸತ್ಯ, ಅನಂತ, ಜ್ಞಾನಗಳು ಒಬ್ಬನೇ ಬ್ರಹ್ಮನಲ್ಲಿ ಏಕತ್ರಿತವಾಗಿ ಇರಲಾರವು. ಬ್ರಹ್ಮನು ಏಕಕಾಲದಲಿ ಅನೇಕ ಗುಣಯುಕ್ತನಾಗಿರುವುದು ಅಶಕ್ಯ. ಬ್ರಹ್ಮನು ಸಗುಣನೇ ಅಲ್ಲ, ನಿರ್ಗುಣ' ಎಂದು ವ್ಯಾಖ್ಯಾನ ಮಾಡಿದ. ಆಚಾರ್ಯರ ಭಕ್ತಿವಂತ ಮೃದು ಹೃದಯಕ್ಕೆ ಈ ತಾರ್ಕಿಕ ಕಾರಿನ್ಯ ವೃತ್ತಿಯ ಪರಮಾವಧಿಯು ನೋವುಂಟುಮಾಡಿತು. ಇದು ಸಮಂಜಸವಲ್ಲೆಂದು ಆಚಾರ್ಯರು ವಿರೋಧಿಸಿದರು. ಹಾಗಾದರೆ ನಿನ್ನ ಅರ್ಥವೇನೆಂದು ಕೇಳಲು ತಮ್ಮ ಅಭಿಪ್ರಾಯವನು ಗುರು ಸನ್ನಿಧಿಯಲಿ ನಮ್ರತೆಯಿಂದ ನಿವೇದಿಸಿದರು.

'ವಾಕ್ಯಕ್ಕೆ ಅದರ ಉದ್ದೇಶವನನುಸರಿಸಿ ಇದ್ದಹಾಗೆ ಅರ್ಥ ಮಾಡ ಬೇಕಲ್ಲದೆ ಹಿಗ್ಗಾಮುಗ್ಗಾ ಎಳೆದು ನಮ್ಮ ಮನಸಿಗೆ ಒಂದ ಅರ್ಥಕ್ಕೆ ಹೊಂದಿಸಬಾರದು. ಬ್ರಹ್ಮನು ಸತ್ಯ, ಬ್ರಹ್ಮನು ಜ್ಞಾನ, ಬ್ರಹ್ಮನು ಅನಂತ ಎಂಬುದೇ ಆ ವಾಕ್ಯದ ಅರ್ಥವೆಂದು ಆ ವಾಕ್ಯವನು ಕೇಳಿದ ಯಾರಿಗಾದರೂ ಅರ್ಥವಾಗುವಂತಿದೆ. ಬ್ರಹ್ಮನು ಸತ್ಯನಲ್ಲ, ಜ್ಞಾನವಲ್ಲ, ಅನಂತನಲ್ಲ ಎಂದು ನಿಷೇಧ ಮಾಡುವ ಭಾವದ ಶಬ್ದವಾಗಲಿ ಉದ್ದೇಶ

ವಾಗಲಿ ಅಲ್ಲಿಲ್ಲವೇ ಇಲ್ಲ. ಬ್ರಹ್ಮನಿರುವುದೇ ಆದರೆ ಸಗುಣನಿರಬೇಕು. ನಿರ್ಗುಣನಾದ ಆಡಿಬಿಡಂಗಿ ಬ್ರಹ್ಮನ ಸತ್ಯತೆಗೇ ಲೋಪವಿದೆ. ಯಾವುದೇ ಆಗಲಿ ಅಂಥಾದ್ದೋ ಇಂಥದ್ದೋ, ಎಂಥದ್ದೋ ಆದೀತಲ್ಲದೆ ಎಂಥದ್ದೂ ಅಲ್ಲವೆಂದರೆ ಅದು ಇರುವುದೇ ಸಂದೇಹವಲ್ಲವೆ? ಇನ್ನು ಸತ್ಯ ಜ್ಞಾನ ಅನಂತ ಗುಣಗಳು ಏಕತ್ರಿತವಾಗಿ ಏಕಕಾಲದಲ್ಲಿ ಒಂದೇ ಕಡೆ ಇರಲಾರದಂಥ ಪರಸ್ಪರ ವಿರುದ್ಧ ಗುಣಗಳೆಲ್ಲ ಬೆಳಕು ಕತ್ತಲೆಗಳ ಸಮಾವೇಶದಂತೆ. ಇವು ಪರಸ್ಪರ ಪೂರಕಗಳು, ಪೋಷಕಗಳು. ಸತ್ಯ ಶಬ್ದವು ಬ್ರಹ್ಮನ ನಿತ್ಯತೆಯನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಿ ಅಶಾಶ್ವತದಿಂದ ಬೇರೆಯಾದ ಶಾಶ್ವತ ವಸ್ತುವೆಂದು ತಿಳಿಸುತ್ತಿದೆ. ಜ್ಞಾನ ಶಬ್ದವು ಬ್ರಹ್ಮ ಆತ್ಮನೆಂಬುದರ ಸೂಚನೆ. ಜ್ಞಾನವು ಬ್ರಹ್ಮನ ಅವಿಯೋಜ್ಯ ಗುಣ. ಹಾಗಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಬ್ರಹ್ಮ ಆತ್ಮನೆಂಬುದಕ್ಕೆ ಆಧಾರ ಸಾಲದೆ ಜಡ ಪುಕ್ಕುತಿಯೇ ಬ್ರಹ್ಮನೆನಬೇಕಾದೀತು. ಅನಂತ ಶಬ್ದವು ಬ್ರಹ್ಮನ ವ್ಯಾಪಕತೆ, ರೂಪಗಳ ಅನಂತತೆಯನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸುತ್ತಿದೆ. ಹೀಗೆ ಸತ್ಯಂ ಜ್ಞಾನಮನಂತಂ ಬ್ರಹ್ಮ—ಎಂಬುದು ಬ್ರಹ್ಮನು ನಿತ್ಯ, ಶಾಶ್ವತ; ಅಪ್ರಾಕೃತಿಕ, ಆತ್ಮ; ಅನಂತ ರೂಪಿ, ಅನಂತ ವ್ಯಾಪಿ ಎಂದು ಅರ್ಥವಾಗುತ್ತದೆ. ಈ ಗುಣಗಳೆಲ್ಲ ಪರಸ್ಪರ ವಿರೋಧವಿಲ್ಲದೆ ಕೆಂಪು, ವಾಸನೆ, ಮಿಡುವು ಇವೆಲ್ಲ ವಿರೋಧವಿಲ್ಲದೆ ಪರಸ್ಪರ ಪೂರಕಗಳಾಗಿ ಹೊವಿನಲ್ಲಿ ಹೊಂದಿಕೊಂಡಿರುವಂತೆ ಬ್ರಹ್ಮನಲ್ಲಿ ಏಕಕಾಲದಲ್ಲಿ ಏಕತ್ರಿತವಾಗಿ ಸಮಾವೇಶವಾಗುತ್ತವೆ. ಆಕಳಿನ ಉದಾಹರಣೆ ಪ್ರಕೃತ ವಾಕ್ಯಕ್ಕೆ ಹೊಂದುವುದಿಲ್ಲ. ಸೂರ್ಯನಲ್ಲಿ ಬೆಳಕು ಶಾಖಗಳು, ಹೊವಿನಲ್ಲಿ ಕೆಂಪು ಮಿಡುವು ವಾಸನೆಗಳು ಯೋಗ್ಯ ಉಪಮೆಗಳು. ಹೀಗಾಗಿ ಬ್ರಹ್ಮ ನಿರ್ಗುಣನೆಂಬುದು, ಬ್ರಹ್ಮನಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ಗುಣಗಳ ಸಮಾವೇಶವಾಗಲಾರದೆಂಬುದು ಉಪನಿಷದ್ವಾಕ್ಯದ ಸ್ವೀಕಾರ ಸೂಚಕ (Affirmative) ಸ್ವಭಾವಕ್ಕಾಗಲಿ ತರ್ಕಕ್ಕಾಗಲಿ ಸಮ್ಮತವಲ್ಲ.'

ಯಾವವನಿಗೆ ಸಿಟ್ಟು ಬಂತು. 'ಗರ್ವಾಂದ. ನನ ಸ ನಚನ ನನಗೆ ಸಂಜ್ಞೆ. ನನ್ನಲ್ಲಿರಬೇಡ ಹೊರಟು ಹೋಗು' ಎಂದು ಗದರಿಸಿದ. ಗುರು ವಚನದಂತೆ ಆಚಾರ್ಯರು ಪ್ರಣಾಮಮಾಡಿ ಗುರುಕುಲವ ಬಿಟ್ಟು

ಹೋದರು. ಯಾದವ ರಾಮಾನುಜ ಸಂವಾದವು ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಹರಡಿ ಪಂಡಿತರ ಕಿವಿಗೂ ಬಿತ್ತು. ಪಂಡಿತ ಲೋಕವು ಇದನ್ನೆಲ್ಲ ಕೇಳಿ ರಾಮಾನುಜರ ಭಕ್ತಿವಂತ ಹೃದಯಕ್ಕೂ ವಾಕ್ಯಾರ್ಥ ರೀತಿಗೂ ಬೆರಗಾಗಿ “ಯಾದವಾ ಪಾದಿತಾಪಾರ್ಥ ವೃಕ್ಷಜ್ಞೇದ ಕುಠಾರ”ನೆಂದು ಆಚಾರ್ಯರನ್ನು ಪ್ರೇಮದಿಂದ ಸನ್ಮಾನಿಸಿದರು.

೩

ಆಚಾರ್ಯರ ಅದ್ಭುತ ಮೇಧಾಸಂಪತ್ತಿ, ಭಕ್ತಿಪೂರ್ಣ ಹೃದಯ, ಸ್ವತಂತ್ರ ರೀತಿ—ಇವೆಲ್ಲ ಪಂಡಿತರಿಗೆ ಅವರ ಮೇಲೆ ಅಭಿಮಾನಕಾರಣವಾಯಿತು. ಆದರೆ ಯಾದವನಿಗೆ ಮಾತ್ರ ಅಸೂಯೆಗೆ ಬೀಜವಾಯಿತು. ಜಗದೇಕಪಂಡಿತನಾಗಿದ್ದವನಿಗೆ ಪ್ರತಿಸ್ಪರ್ಧಿಯೊಬ್ಬನು ಹುಟ್ಟಿದರೆ ಇವನ ರಾಜ್ಯವು ಹೋಗದೆ? ಪಾಂಡಿತ್ಯವೂ ಒಂದು ರೀತಿಯಿಂದ ಅರಸುತನವೇ ನಮ್ಮಲ್ಲಿ. ಈ ಅರಸೊತ್ತಿಗೆಯು ಇನ್ನೊಬ್ಬರ ಪಾಲಾಗುವುದೆಂದರೆ ಸುಮ್ಮನಿರುವುದು ಎಂಥ ಹೇಡಿತನ! ಪಾಂಡಿತ್ಯವೂ ಭೀಮ ಭವಾರ್ಣವ ವಾಗಬೇಕೇ! ಏನೋ. ಅಂತೂ ಪಂಡಿತರಾಜರಿಗೇನು ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ಕಡಮೆಯಿಲ್ಲ.

ಯಾದವನಿಗೆ ಮಾತ್ಸರ್ಯ ಹೆಚ್ಚಾಯಿತು. ಮುಂದೆ ಆಚಾರ್ಯರು ಅಜೇಯ ಶತ್ರುವಾಗಬಹುದೆಂದು ಹೆದರಿದ. ಮೊಳಕೆಯಾಗಿದ್ದಾಗಲೇ ಹಗೆಯನು ನಿರ್ಮೂಲ ಮಾಡಬೇಕೆಂಬಾಸೆ ಬಲವಾಯಿತು. ಏನಾದರೂ ಹಂಚಿಕೆ ಮಾಡಿ ಆಚಾರ್ಯರನ್ನು ಕೊಲ್ಲಬೇಕೆಂಬ ಆಸೆ ತಡೆಯಲಾರದಷ್ಟು ಬಲವಾಯಿತು. ಒಂದು ದಿನ ಶಿಷ್ಯವೃಂದವನ್ನೆಲ್ಲ ಕರೆದು ಆಚಾರ್ಯರ ಅವಿಧೇಯತೆಯ ಹೇಳಿ, ಮುಂದೆ ಪ್ರಬಲ ಶತ್ರುವಾಗಬಹುದಾದ ಸಂಭವವ ತಿಳಿಸಿ ಕೊಲ್ಲಲು ಹಂಚಿಕೆಯ ಕೇಳಿದರು. ಅವರು ಹೇಳಿದುದು ಯಾದವನ ಮನಸಿಗೆ ಸರಿದೋರಲಿಲ್ಲ. ಎಲ್ಲದರಲ್ಲೂ ಪಾಪದ ಸೊಂಕಿತ್ತು. ಪಾಪವೆನಿಸಬಾರದು ಕೆಲಸ ಆಗಿರಬೇಕು ಎಂದು ಯೋಚಿಸಿ ಯೋಚಿಸಿ ಯಾದವನಿಗೆಂದು ಹಂಚಿಕೆ ಹೊಳೆಯಿತು. ಆಚಾರ್ಯರನ್ನು ಕರೆಯಿಸಿ

ಮೊದಲಿಗಿಂತ ಮಿಗಿಲಾಗಿ ಆದರಿಸಿ, ಜೀವದ ಗೆಳೆಯನಂತೆಯೇ ಕಂಡು, ಕೆಲದಿನ ಹೀಗೆ ನಟಿಸಿ, ಆಮೇಲೆ ಗಂಗಾಸ್ನಾನಕ್ಕೆ ತಿಷ್ಠ್ಯವೃಂದ ಸಮೇತ ಹೊರಟು, ಅಲ್ಲಿ ಮಣಕರ್ಣಿಕಾ ಘಟ್ಟದಲಿ ಆಚಾರ್ಯರನು ಮುಳುಗಿಸಿ ಸಾಯಿಸಿ ಗಂಗಾ ಮರಣದ ವುಣ್ಯವನು ಆಚಾರ್ಯರ ಪಾಲಿಗೆ ಕೊಟ್ಟು ತಾನು ಪಾಪಿಯೆನಿಸಿಕೊಳ್ಳದೆ ನಿಶ್ಚಿಂತೆಯಿಂದಿರಬಹುದು. ಇದೇ ಯಾದವನ ಗೂಢತಂತ್ರ. ನೀತಿ ಧರ್ಮಕ್ಕೆ ಬಂದ ಭವಣೆಯೆ !

ಕಲಿಯುಗದ ಲಾಕ್ಷ್ಯಾದಹನಕ್ಕೆ ಅಣಿಯಾಯಿತು. ಆಚಾರ್ಯರನು ಕರೆದು ಹಿಂದೆ ಆದ ತಪ್ಪಿಗೆ ಸವರಣೆಮಾಡಿ ಅನೇಕ ವಿಧ ಪ್ರೇಮದಿಂದ ಸಂತಸಗೊಳಿಸಿ ಎಂದಿನಂತೆ ತಮ್ಮೊಡನೆ ಇದ್ದು ಅಧ್ಯಯನಮಾಡಲು ಹೇಳಿದುದಾಯಿತು. ಅವನಾಯಕರು ಆಚಾರ್ಯರು. ಒಪ್ಪಿದರು. ಹೀಗೆ ಕೆಲದಿನ ಕಳೆಯಿತು.

ಯಾದವನು ಗಂಗಾ ಯಾತ್ರೆಯ ಸಿದ್ಧತೆ ಮಾಡಿದ. ಆಚಾರ್ಯರೂ ಗೋವಿಂದಮಿಶ್ರರೂ ಹೊರಟರು. ಗುರುಗಳಂತೂ ಹೊರಟೇ ಇದ್ದರು. ಕೆಲದಿನ ಪಯಣಮಾಡಿದ ಮೇಲೆ ಗೋವಿಂದಮಿಶ್ರನಿಗೆ ಯಾದವನ ತಂತ್ರ ಹೇಗೋ ತಿಳಿಯಿತು. ಆದರೆ ಆಚಾರ್ಯರಿಗೆ ತಿಳಿಸಲು ಅವನಿಗೆ ಸಮಯ ದೊರೆಯಲಿಲ್ಲ. ಗೋವಿಂದಮಿಶ್ರನಿಂದ ಹೀಗಾದೀ ತೆಂದೇ ಅವನೂ ಆಚಾರ್ಯರೂ ಒಂದು ಕಡೆ ಸೇರದಂತೆ ಎಲ್ಲರೂ ನೋಡಿ ಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದರು. ಒಂದು ದಿನ ಸಂಜೆ ವಿಂಧ್ಯಾರಣ್ಯದಲಿ ಹೋಗುವಾಗ ಆಚಾರ್ಯರು ಶೌಚಕಾಗಿ ಹಿಂದುಳಿದರು. ಗೋವಿಂದಮಿಶ್ರನು ಯಾರಿಗೂ ತಿಳಿಯದಂತೆ ಅಲ್ಲೇ ಉಳಿದುಕೊಂಡು ಎಲ್ಲ ಸುದ್ದಿಯನು ಆಚಾರ್ಯರಿಗೆ ತಿಳಿಸಿ ತಪ್ಪಿಸಿಕೊಳ್ಳಹೇಳಿ ಹೊರಟುಹೋದನು.

ಗೋವಿಂದನ ಮಾತಿನಂತೆ ಆಚಾರ್ಯರು ತಪ್ಪಿಸಿಕೊಂಡು ಎತ್ತೋರ ನಡೆದರು. ಅನ್ನವಿಲ್ಲ, ನೀರಿಲ್ಲ. ತಿಳಿಯದ ಕಾಡು. ದಾರಿಯಿಲ್ಲದ ಬರೀ ಗಿಡಗೊಂಟೆ. ಬರಿಗಾಲು. ದಾರಿ ತುಂಬ ಕಲ್ಲು ಮುಳ್ಳು. ರಾತ್ರಿಯೆಲ್ಲ ಮಳೆ. ಹಗಲೆಲ್ಲ ಸುಡುವಂಥ ಬಿಸಿಲು. ಕಾಲಲ್ಲಿ ರಕ್ತ ಸೋರಿ ಬಳಲಿ ಬಸವಳಿದು ಕಂಗೆಟ್ಟು ಕಾಲೋವಿರಿದ ಒಂದು ಮರದ ಕೆಳಗೆ ಕೂತು

ಬಿಟ್ಟರು ಮುಂದೆ ನಡೆಯಲಾರದೆ. ದಾರಿಯಿಲ್ಲ; ಧೈರ್ಯವಿಲ್ಲ. ನಿಸ್ಸಹಾಯರಾಗಿ ಏನುಮಾಡಲೂ ತಿಳಿಯದೆ ಮಂಕುಹಿಡಿದಂತಾಯಿತು. ಆಗ ಕಿರಾತನೊಬ್ಬ ಸತೀದ್ವಿತೀಯನಾಗಿ ಅಕಸ್ಮಾತ್ತಾಗಿ ಅಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದ. ಭಕ್ತರಿಲ್ಲದೆ ಭಗವಂತನಿಗೆ ನೆಮ್ಮದಿಯಿಲ್ಲಂತೆ. ತನ್ನ ಭಕ್ತರಿಗೆ ವಿಪತ್ತು ಬಂದಾಗ ಧನುರ್ಬಾಣ ಸಮೇತನಾಗಿ ಸತಿಯೊಡನೆ ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರವಾಗುವುದು ಅವನ ಸ್ವಭಾವವಂತೆ. ನಿರ್ಬಲರ ಬಲವಲ್ಲೇ ರಾಮ.

ಆವರನ್ನು ನೋಡಿ ಆಚಾರ್ಯರಿಗೆ ಹಿಡಿಸಲಾರದ ಸಂತೋಷವಾಯಿತು. 'ನನ್ನ ಭಾಗ್ಯದೇವತೆಯಂತೆ ಬಂದಿರಿ. ನೀವು ಯಾರು. ಎಲ್ಲಿಂದ ಬಂದಿರಿ' ಎಂದು ಕೇಳಿದರು. ಆ ದಂಪತಿಗಳು 'ಸಿದ್ಧಾಶ್ರಮವಾಸಿಗಳು ನಾವು. ಕಾಂಚೀಪುರಕ್ಕೆ ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದೇವೆ' ಎನಲು, 'ನಾನೂ ನಿಮ್ಮೊಡನೆ ಕರಿವರದನ ದರುಶನಕ್ಕೆ ಬರುವೆ'ನೆಂದು ಆಚಾರ್ಯರು ಅವರೊಡನೆ ಕಂಚಿಗೆ ಹೊರಟರು. ಹಗಲೆಲ್ಲ ನಡೆದು ಎಂಧ್ರಾಟವಿಯನ್ನು ದಾಟಿ ಸಂಜೆಗೆ ಒಂದು ದೊಡ್ಡ ಮರದ ನೆರಳಲಿ ತಂಗಿದರು. ರಾತ್ರಿ ಮುಂಜಾವಿನ ಹೊತ್ತಿಗೆ ಆ ಕಿರಾತನ ಹೆಂಡತಿ ಬಾಯಾರಿಕೆಗಾಗಿ ನೀರು ಬೇಕೆಂದಳು. ಬೆಳಕುಹರಿದ ಮೇಲೆ ತರುವೆನೆಂದು ಕಿರಾತ ಮಲಗಿದವನು ಎಳಲಿಲ್ಲ. ಎಚ್ಚರದಿಂದಿದ್ದ ಆಚಾರ್ಯರನ್ನು ಕೇಳಿ ತಾವೇ ನೀರು ತರಲು ಹೋದರು. ನೀರು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಹಿಂದಿರುಗುವ ವೇಳೆಗೆ ಬೆಳಕು ಹರಿಯಿತು. ಸೂರ್ಯದೇವನು ನಗುತ ನಗುತಲಿ ಬಂದ. ಹಿಂದಿರುಗಿ ಬಂದು ನೋಡಲು ಮರದ ಕೆಳಗೆ ಕಿರಾತನೂ ಇಲ್ಲ, ಅವನ ಹೆಂಡತಿಯೂ ಇಲ್ಲ. ಬೆದರಿ ಬೆರಗಾಗಿ ಅತ್ತಿತ್ತ ನೋಡಲು, ಹತ್ತಿರವೆ ಜನಗಳ ಸವ್ವಳ ಕೇಳಿಸಿತು. ಸ್ವಲ್ಪ ಮುಂದೆ ಹೋಗಲು ದೊಡ್ಡ ಪುಷ್ಕರಿಣಿ. ಅಲ್ಲಿ ಜನರಿದ್ದರು. ಆಚಾರ್ಯರು ಅಚ್ಚರಿಯಿಂದ 'ಇದು ಯಾವ ಊರು' ಎಂದು ಅಲ್ಲಿದ್ದವರನ್ನು ಕೇಳಿದರು. 'ಹುಚ್ಚು! ಎದುರಿಗೆ ಕಾಣುವುದಿಲ್ಲೇನು ಪುಣ್ಯಕೋಟಿ ವಿಮಾನ' ಎಂದರವರು. ತಲೆಯೆತ್ತಿ ಮೇಲೆ ನೋಡಲು ವರದರಾಜನ ದೇವಾಲಯದ ಗೋಪುರ. ಆಚಾರ್ಯರಿಗೆ ಎಲ್ಲೂ ಇಲ್ಲದ ಅಚ್ಚರಿ. ಒಂದೇ ದಿನದೊಳಗೆ ಒಂದು ಸಾವಿರ ಮೈಲು ನಡೆಯುವುದೆಂದರೇನು! ಭಗವಲ್ಲಿಲೆಯಲ್ಲದೆ

ಮತ್ತೇನೂ ಅಲ್ಲ. ಬಂದಿದ್ದ ಕಿರಾತ ದಂಪತಿಗಳು ಶ್ರೀವರದರಾಜರು ಕೈಯಿರಲ್ಲದೆ ಮತ್ತಾರೂ ಅಲ್ಲವೆಂದು ಮನಸಿಗೆ ಹೊಳೆಯಿತು.

ಹಿಡಿಸಲಾರದ ಹರುಷ. ಸೀತಾಪೂತೆಯನು ಅಶೋಕವನದಲ್ಲಿ ಕಂಡಾಗ ಹನುಮಂತನಿಗೆ ಆದ ಹರುಷ. ಚೂಡಾಮಣಿಯನ್ನು ನೋಡಿದಾಗ ಶ್ರೀರಾಮನಿಗೆ ಆದ ಆನಂದ. ನಿರ್ಬಲರ ಬಲವಲ್ಲೇ ರಾಮ ! ಭಕ್ತರ ಬೆಳಕಲ್ಲೇ ಭಗವಂತ ! ಹೀಗೆ ಸಂತಸಗೊಂಡು ಆಚಾರ್ಯರು ಪ್ರೇಮದಿಂದ—‘ಭಗವನ್, ಅರ್ಜುನನಿಗೆ ನಿನ್ನ ಸೌಂದರ್ಯಮಯ ವಿಶ್ವರೂಪವ ತೋರಿದೆ. ಕಿರಾತನಾಗಿ ಬಂದು ನನಗೆ ನಿಜರೂಪವ ತೋರದೆ ಹೋದೆ. ಕಿರಾತನೆಂದೇ ನಂಬಿ, ಸಹಚರನೆಂದೇ ಬಗೆದು ಅವಮರ್ಯಾದೆಯಾಗಿ ನಿನ್ನೊಡನೆ ಮಾತಾಡಿದ್ದರೆ, ಇಬ್ಬರೂ ಜೊತೆ ಗಾರರಂತೆ ಕುಳಿತಾಗ, ಊಟ ಮಾಡಿದಾಗ, ಮಲಗಿದಾಗ, ದಾರಿ ನಡೆದಾಗ, ಮಾತಾಡಿದಾಗ ಎನಾದರೂ ಅಪಚಾರವಾಗಿದ್ದರೆ, ಕನಸು ಮನಸಿನೊಳಗಿಲ್ಲದೆ ತಿಳಿಯದೆ ಆದ ಅಪಚಾರವ ಮನ್ನಿಸಯ್ಯ ಅಪ್ರಮೇಯಾ’* ಎಂದು ಭಗವಂತನ ಕಮಲಪದಕೆ ಬಿನ್ನಹದ ಮಾಲೆ ಸುತ್ತಿ ಆನಂದವಾರಿಧಿಯೊಳಗೆ ಆಟವಾಡುತ್ತಿದ್ದರು. ನಕ್ಕು ನಮಿಸಿ, ಪುನಃಪುನಃ ಪ್ರಣಮಿಸಿ ಅಲೌಕಿಕಾನಂದದ ಕಣ್ಣಿನಿ ಸುರಿಸಿ ಭಕ್ತ್ಯತಿರೇಕದಿಂದ ಸಂತುಷ್ಟರಾಗಿದ್ದರು.

ಕಾಂಚೀಪುರವಾಸಿಗಳಿಗೆ ಆಚಾರ್ಯರಲ್ಲಿ ಆದರ ಮತ್ಸರವು ಬೆಳೆಯಿತು. ಕಾಂತಿಮತಿ ದೇವಿಗಂತೂ ಮಗ ಮತ್ತೆ ಬದುಕಿಬಂದಂತೆ ಅನಿಸಿತು. ಕಾಯುವ ಕೈ ಅವನದಿರಲು ನಮ್ಮ ಬೇಳೆ ಬೆಂದಿರೇ ! ಭಗವಾನನ ಬೆಂಬಲವಿರಲು ಭಕ್ತನಿಗೆ ವಿಪತ್ತೆಲ್ಲಿಯದು ?

* ಸಖೇತಿ ಮತ್ತಾ ಪ್ರಸಭಂ ಯದುಕ್ತಂ | ಹೇ ಕೃಷ್ಣ ಹೇ ಯಾದವ ಹೇ ಸಖೇತಿ ||
ಅಜಾನತಾ ಮಹಿಮಾನೃತ ವೇದಂ | ಮಯಾ ಪ್ರಮಾದಾತ್ಪ್ರಣಯೇನವಾಪಿ || ೪೧ ||
ಯಚ್ಚಾಪಹಾಸಾರ್ಥಮಸತ್ಯತೋಸಿ | ವಿಹಾರ ಶಯ್ಯಾಸನ ಭೋಜನೇಷು ||
ಎಕೋಽಥವಾಸ್ಯಚ್ಯುತ ತತ್ಸಮಕ್ಷಂ | ತತ್ವಾ ಮಯೇತ್ವಾಮಹ ಮಪ್ರಮೇಯಮ್

೪

ಇತ್ತ ಆಚಾರ್ಯರನು ಕಾಣದೆ ಯಾದವಪುಕಾಶನು ಶಿಷ್ಯರನು ಹ.ಡುಕಲು ಕಳಿಸಿದ. ಎಲ್ಲೂ ಕಾಣಲಿಲ್ಲ. ಯಾವುದೋ ಅಡವಿ ಮಿಕದ ತುತ್ತಾಗಿರಬೇಕೆಂದು ಬಗೆದು ಸಂತಸಗೊಂಡ. ಆದರೂ ಲೌಕಿಕ ಮಾಯೆಗಾಗಿ ಯಾದವನೂ ಶಿಷ್ಯವೃಂದವೂ ಒಂದು ಗಳಿಗೆ ದುಃಖವ ಸಂಭವಿಸಿದರು.

ಆಚಾರ್ಯರು ಅಂತರಿಸಿದರೂ ಆಡಿದ ಮಾತಿನಂತೆ ಕಾಶಿಗೆ ಹೋಗಲೇ ಬೇಕಿತ್ತಷ್ಟೆ! ಮುಂದೆ ಪಯಣ ಸಾಗಿತು. ಪ್ರಯಾಗದ ತ್ರಿವೇಣೀ ಸಂಗಮಕ್ಕೆ ಒಂದರು. ಆಗ ಮಾಘಮಾಸ. ಯಥಾವಿಧಿ ಮಾಘ ಸ್ನಾನಕ್ಕೆ ಮೊದಲಾಯಿತು. ಒಂದು ದಿನ ಮುಂಜಾನೆ ಸ್ನಾನಮಾಡು ವಾಗ ಗೋವಿಂದನ ಕೈಗೊಂದು ಶಿವಲಿಂಗ ದೊರೆಯಿತು. ಅದನಾತ ತಂದು ತೋರಿಸಲು ಯಾದವನು 'ಮಗು, ವಿಶ್ವನಾಥನು ನಿನ್ನ ಮೇಲೆ ಅನುಗ್ರಹಮಾಡಿ ನಿನಗೀರೀತಿಯಿಂದ ಪ್ರಸನ್ನನಾಗಿರುವ. ನೀನೇ ಪುಣ್ಯಶಾಲಿ' ಎಂದ. ಅಂದಿನಿಂದ ಗೋವಿಂದನು ಶಿವದೀಕ್ಷಾಪರನಾದ. ಮಾಘಸ್ನಾನ ಮುಗಿದ ಮೇಲೆ ಎಲ್ಲರೂ ಹಿಂದಿರುಗಿದಾಗ ಗೋವಿಂದನು ತನ್ನೂರಾದ ಮಳಲ ಮಂಗಳದಲ್ಲೇ ನಿಂತು ಅಲ್ಲಿ ಆ ಶಿವಲಿಂಗವನು ಪುತಿಸ್ಥಿಸಿ ಭಸ್ಮ ರುದ್ರಾಕ್ಷಾ ಧಾರಿಯಾಗಿ ಶಿವಪೂಜಾ ಪರಾಯಣ ನಾದ. ಕೆಲದಿನದ ಮೇಲೆ ಹೆಸರಾಗಿ ಕಾಳಹಸ್ತಿ ಕ್ಷೇತ್ರದ ಮಹಾ ಜನರು ತಮ್ಮೆಲ್ಲರಿಗೆ ಮಾರ್ಗದರ್ಶಿಯಾಗಿ ಅಲ್ಲೇ ಬಂದಿರಬೇಕೆಂದು ಬೇಡಿದರು. ಗೋವಿಂದನದಕೊಪ್ಪಿ ಕಾಳಹಸ್ತಿಯಲ್ಲಿ ನೆಲೆಗೊಂಡ.

ಉಳಿದವರೆಲ್ಲ ಕಂಚಿಗೆ ಹಿಂದಿರುಗಿ ಬಂದರು. ಬಂದೊಡನೆ ಆಚಾರ್ಯರು ಹಿಂದಿರುಗಿ ಬಂದ ಕತೆಯೆಲ್ಲ ತಿಳಿಯಿತು. ಯಾದವನಿಗಾದ ಆಶಾಭಂಗ ಅಷ್ಟಿಷ್ಟಲ್ಲ. ಆದರೂ ಹರುಷವನಭಿನಯಿಸಿ ಆಕೃರೆಯಿಂದ ಮಾತಾಡಿಸಿ ಮೈದಡವಿ ಲೌಕಿಕ ಮಾಯೆಯನ್ನು ಪೂರ್ಣಗೊಳಿಸಿದ. ಆಚಾರ್ಯರೇನೋ ಆ ದ್ರೋಹವನ್ನು ಮನಸಿಗೆ ತಾರದೆ ಮುನ್ನಿನಂತೆ ಯಾದವನ ಬಳಿಯಲ್ಲೇ ಅಧ್ಯಯನ ನಡೆಸಿದರು. ಆದರೆ ಯಾದವನಿಗೆ

ಮಾತ್ರ ಆಚಾರ್ಯರಂತೆ ದ್ವೇಷಕ್ಕೆ ಬದಲು ಪ್ರೇಮವನವಲಂಬಿಸುವುದು ಗೊತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಅಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲ, ತನ್ನೆದೆಯೊಳಗಿನ ದ್ವೇಷಾಸೂಯೆಗಳನ್ನೇ ತೊಳೆದು ನಿರ್ಮಲ ಪ್ರೇಮದಿಂದ ಅದನ್ನು ತುಂಬಿಕೊಳ್ಳುವುದೇ ತಿಳಿಯದು. ಅಂತೇ ಅವನ ಅಸೂಯೆಯು ಸಣ್ಣ ಹುಳುವಾಗಿದ್ದುದು ಈಗ ದೊಡ್ಡ ಹಾವಾಯಿತು.

ಇಂಥ ಕತೆಗಳಿಗೆ ಕಾಲು ಬಹಳ. ನಡೆದ ಒಂದೆರಡು ದಿನಗಳಲ್ಲೇ ನಾಡಿನೊಳಗೆಲ್ಲ ಆಚಾರ್ಯರ ಮಹಿಮೆಯ ಸುದ್ದಿ ಹರಡಿತು. ಶ್ರೀರಂಗಕ್ಕೂ ತಲಸಿತು. ಯಾದವ ರಾಮಾನುಜ ಸಂವಾದ, ಸಗುಣ ಬ್ರಹ್ಮದ ಸಿದ್ಧಾಂತ, ಆಚಾರ್ಯರ ಭಕ್ತಿವಂತ ಹೃದಯ, ಯಾದವನ ಕುತಂತ್ರ, ವರದರಾಜನ ಬೆಂಬಲ, ಮೋಹದ ಬದಲಾಗಿ ಆಚಾರ್ಯರ ಸರಲ ಪ್ರೇಮ — ಇವೆಲ್ಲ ಯಾಮುನಾಚಾರ್ಯರ ಮನಸಿಗೆ ಸಾಟಿಯಿಲ್ಲದ ಸಂತಸ ಕೊಟ್ಟವು. ತಮ್ಮ ಕೈಯ ತ್ರಿದಂಡವನ್ನು ಹಿಡಿದು ತಮ್ಮ ತರುವಾಯ ಶ್ರೀವೈಷ್ಣವ ಮಂಡಲಿಗೆ ದಾರಿ ತೋರುವ ಚುಕ್ಕೆಯಂತೆ ಹೊಳೆಯ ಬಲ್ಲ ಶಿಷ್ಯನಿಗಾಗಿ ತವಕಗೊಳುತಿದ್ದ ಯಾಮುನಾಚಾರ್ಯರ ಜೀವಕ್ಕೆ ಹಿಡಿಸಲಾರದ ಹರುಷವಾಯಿತು. ಕೂಡಲೆ ರಾಮಾನುಜಾಚಾರ್ಯರನ್ನು ನೋಡಿ ಬರಲು ನಿಶ್ಚಯಿಸಿ ಶ್ರೀರಂಗನಾಥನ ಆಣತಿ ಪಡೆದು ಶಿಷ್ಯ ಮಂಡಲಿಯೊಡನೆ ಕಂಚಿಗೆ ಹೊರಟು ಬಂದರು. ಕಂಚಿಯ ಕಾಂಚೀ ಪೂರ್ಣರು ಯಾಮುನಾಚಾರ್ಯರ ಪ್ರೀತಿಯ ಶಿಷ್ಯ. ಗುರುಗಳಿಗೆಲ್ಲ ರೀತಿಯ ಸೌಕರ್ಯಗಳನ್ನು ಕಲ್ಪಿಸಿ ತಮ್ಮ ಮನೆಯಲ್ಲಿಯೇ ಅವರಿಗೆ ವಿಹಾರ ಮಾಡಿದರು. ಕಂಚಿಯ ಮಹಾಜನರಿಗೆ ಆಗ ಹಬ್ಬ. ಎಲ್ಲರೂ ಭಾಗವತೋತ್ತಮ ಯಾಮುನಾಚಾರ್ಯರ ಬಳಿ ಸೇರಿ ಅವರ ದಿವ್ಯ ವಾಣಿಯನ್ನು ಕೇಳಿ ತೃಪ್ತರಾಗುತ್ತಿದ್ದರು.

ಪೂಜಾ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲರೊಡನೆ ಯಾಮುನಾಚಾರ್ಯರು ವರದ ರಾಜ ಸ್ವಾಮಿಯ ಗುಡಿಗೆ ಬಂದರು. ಹಿರಿಯರು ಒರುತಿರಲು ಗುಡಿಯವರೆಲ್ಲ ಗುಂಪಾಗಿ ಶಠಗೋಪ ತೀರ್ಥಪ್ರಸಾದಾದಿಗಳೊಂದಿಗೆ ಬಂದು ಇದಿರುಗೊಂಡು ದೇವ ಸನ್ನಿಧಿಗೆ ಕರೆದುಕೊಂಡುಹೋದರು.

ಅಲ್ಲಿ ಕರ್ಪೂರ ಆರತಿಯಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಯಾಮುನಾಚಾರ್ಯರು ವರದ ರಾಜ ಸನ್ನಿಧಿಗೆ ಬಂದರೆಂದು ಕೇಳಿ ಎಲ್ಲರೂ ಆ ಮಹಾತ್ಮನ ನೋಡಲೆಂದು ಅಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದರು. ಎಂದಿನಂತೆ ಯಾದವನೂ ಶಿಷ್ಯ ಸಮೇತನಾಗಿ ಹಾರತಿಗೆ ಬಂದಿದ್ದ. ಅವರೆಲ್ಲರ ನೋಡಿ ರಾಮಾನುಜರಿವರೊಳಗೆ ಯಾರೆಂದು ಯಾಮುನಾಚಾರ್ಯರು ಹತ್ತಿರಿದ್ದವರನ್ನು ವಿಚಾರಿಸಿದರು. 'ಆ ನಡುವೆ ಇರುವ ಅದ್ಭುತ ಪ್ರತಿಭಾಸಮನ್ವಿತ ಮೂರ್ತಿ, ಕಂಗೆಡಿಸುವ ಕಣ್ಣು. ಹೊಳೆಹೊಳೆಯುವ ಮೋರೆ. ಶ್ರೀರಾಮನಂತೆ ಭದ್ರ ಭುಜ, ಆಜಾನುಬಾಹು—ಅವರೇ ರಾಮಾನುಜಾಚಾರ್ಯರು' ಎಂದು ಯಾರೋ ಹೇಳಿದರು.

ಹಾರತಿಯಾಗಿ ಎಲ್ಲರೂ ಹೊರಟುಹೋದ ಮೇಲೆ ಯಾಮುನಾಚಾರ್ಯರು ಗರ್ಭಗುಡಿಗೆ ಹೋಗಿ ವರದರಾಜನ ಮುಂದೆ ಕೈಜೋಡಿಸಿ ನಿಂತರು. 'ದೇವಾ! ನೀನು ವರದರಾಜ. ಅಂತೇ ನಿನ್ನ ನು ವರವ ಬೇಡುವೆ. ಈ ರಾಮಾನುಜನು ಶ್ರೀಪೈತ್ಯವ ಪಂಥದ ದಾರಿಗರ ದೀಪವಾಗಲಿ. ಶ್ರೀಮೈತ್ಯವ ಸಿದ್ಧಾಂತ ವಿಜಯಧ್ವಜವಾಗಲಿ. ಇದನು ಮಾಡಯ್ಯ' ಎಂದು ಬೇಡಿದರು.

ಮನೆಗೆ ಬರುವ ಹೊತ್ತಿಗೆ ಶ್ರೀರಂಗದಿಂದ ಆಳುಗಳು ಬಂದಿದ್ದರು. ಕೆಲಸವು ಎಂಥದಿತ್ತೋ ಎನ್ನೋ ಬಂದು ಗಳಿಗೆಯೂ ತಡಮಾಡದೆ ಯಾಮುನಾಚಾರ್ಯರು ಹೊರಟುಹೋದರು.

ಯಾಮುನಾಚಾರ್ಯರು ಬೇಡಿದ ವರವ ಕೊಡಬೇಕೆಂದು ವರದ ರಾಜನಿಗೆನಿಸಿತೋ ಎನ್ನೋ. ಅಂತೂ ಪ್ರಸಂಗಗಳೇನೋ ಹಾಗೆ ಕೂಡಿ ಬಂದವು. ಯಥಾ ವಿಧಿಯಾಗಿ ಅಧ್ಯಯನ ನಡೆದಿತ್ತು ಯಾದವನ ಶಿಷ್ಯರದು. ಒಂದು ದಿನ ಚಾಳುಕ್ಯರ ವೀರರಾಜೇಂದ್ರನ ಆಳುಗಳು ಯಾದವನನು ರಾಜಧಾನಿಗೆ ಕರೆಯಲು ಬಂದರು. ರಾಜಕುಮಾರಿಗೆ ಬ್ರಹ್ಮರಾಕ್ಷಸ ಹಿಡಿದಿತ್ತಂತೆ. ಎಷ್ಟೋ ಜನ ಮಾಂತ್ರಿಕರು ಬಿಡಿಸಲಾರದೆ ಹೋದರಂತೆ. ಯಾದವನಿಂದ ಅದೀತೆಂದು ಆಳುಗಳ ಕಳಿಸಿದ

ಕರೆಯಲು ಅರಸು. ಎಲ್ಲಾ ಕೇಳಿ ಯಾದವನರಮನೆಗೆ ಶಿಷ್ಯರೊಂದಿಗೆ ಹೋದ. ದೊರೆ ಮರ್ಯಾದೆ ಮಾಡಿ ಅಂತಃಪುರಕ್ಕೆ ಕರೆದೊಯ್ಯಲು ಯಾದವನು ಮಂತ್ರಗಳನತಿಭೀಕರವಾಗಿ ಒದರುತ ಅರಸು ಮಗಳ ಬಳಿ ಸಾರಿ ರಾಕ್ಷಸೋಚ್ಛಾಟನೆಗೆ ಸಿದ್ಧಮಾಡಿದ. ಹೊರಟುಹೋಗಿಂದು ಅದಕಪ್ಪಣೆಮಾಡಿದ. ಆದರೆ ಅದು—ಅರಸು ಮಗಳು—ಯಾದವನ ಕಡೆ ಕಾಲು ನೀಡಿ ಕುಳಿತು ತಿರಸ್ಕಾರದಿಂದ ‘ಯಾದವ! ನಿನ್ನ ಮಂತ್ರ ತಂತ್ರಗಳು ನಾನರಿಯದವಲ್ಲ. ನಾನು ಬ್ರಹ್ಮರಾಕ್ಷಸ. ನಿನ್ನ ಮಂತ್ರ ವಾಗಲಿ ನೀನಾಗಲಿ ನನಗೇನೂ ಮಾಡಲಾರಿರಿ. ನಾನಾರೆಂಬುದೇಕೆ, ನೀನಾರೆಂಬುದೇ ನಿನಗೆ ತಿಳಿಯದು. ಹೊರಡು!’ ಎಂದು ಗರ್ಜಿಸಿ ತಂತೆ. ‘ಹಾಗಾದರೆ ನಿನಗೆ ಗೊತ್ತೋ?’ ಯಾದವನು ಸಿಟ್ಟಿನಿಂದ ಕೇಳಿದ. ‘ಕೇಳು. ಮಧುರಾಂತಕಾಗ್ರಹಾರದ ಕೆರೆಯ ವರಿಯ ಬಿಲದಲ್ಲಿ ಬದುಕಿದ್ದ ಒಂದು ಉಡವು ನೀನು. ಒಮ್ಮೆ ವೇದ ವೇದಾಂಗ ಪಾರಂಗತರಾದ ಶ್ರೀವೈಷ್ಣವರು ಕೆಲವರು ತಿರುಪತಿಗೆ ಹೋಗುವಾಗ ದಾರಿಯೊಳಗೆ ಕೆರೆಯಬಳಿ ತಂಗಿ, ಅಡಿಗೆ ಮಾಡಿ ಭಗವಂತನಿಗೆ ನೈವೇದ್ಯ ಮಾಡಿ ಆ ಪ್ರಸಾದವನುಂಡು ಉಳಿದುದನು ಅಲ್ಲೇ ಬಿಟ್ಟು ಮುಂದೆ ಹೋದರು. ನೀನಾ ಉಳಿದ ಪ್ರಸಾದವ ತಿಂದೆ. ಅದರಿಂದ ನೀನೀಗ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನಾಗಿರುವೆ; ಪಂಡಿತನಾಗಿರುವೆ. ನನ್ನ ಕತೆ ಕೇಳು. ನಾನೊಬ್ಬ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ. ದೇವಪ್ರಾಜ್ಞರಲ್ಲಿ ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಬಾಳಿದೆ. ಒಂದು ಸಲ ಯಾಗವೊಂದು ಮಾಡಿದೆ. ಆಗ ಮಂತ್ರ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಸ್ವಲ್ಪ ಲೋಪ ವಾಯಿತು. ಅದುದರಿಂದ ನನಗೀ ರಾಕ್ಷಸ ಜನ್ಮ. ಇದೆಲ್ಲ ನಿನಗೇನು ಗೊತ್ತು.’ ಬ್ರಹ್ಮರಾಕ್ಷಸ ಹೇಳಿತಂತೆ—‘ಆಯಿತು. ಯಾರು ಬಂದರೆ ನೀನು ಹೋಗುವೆ ಹೇಳು.’ ಕೇಳುವಾಗ ಯಾದವನಿಗೆ ರೋಷ. ‘ನಿನ್ನ ಶಿಷ್ಯ ಗಣದ ನಡುವೆ ಅವತಾರಿ ಮೂನವನಂತೆ ಹೊಳೆವ ರಾಮಾನುಜಾಚಾರ್ಯರು ನಿಂತಿರುವರಲ್ಲ. ಅವರ ಅಪ್ಪಣೆಯಾದರೆ ನಾನೀ ಅರಸು ಮಗಳನ್ನು ಬಿಡುವೆ’ ಎಂದಿತಂತೆ ಬ್ರಹ್ಮರಾಕ್ಷಸ. ಯಾದವನು ಆಚಾರ್ಯರ ಕಡೆ ನೋಡಿದ. ಆಚಾರ್ಯರು ಇಂಗಿತವನು ತಿಳಿದು ರಾಕ್ಷಸನಿಗೆ ಅಪ್ಪಣೆ ಮಾಡಿದಳು. ಹಾಗಲ್ಲ. ನನ್ನಮೇಲೆ ದಯೆಯಿಟ್ಟು.

ತಮ್ಮ ಶ್ರೀವಾದಗಳನೆನ್ನು ತಲೆಯಮೇಲಿಡಬೇಕು' ಎಂದು ಬೇಡಿದ ಬ್ರಹ್ಮರಾಕ್ಷಸ. ಅದೂ ಆಯಿತು. 'ಆಚಾರ್ಯ! ನಾನಿನ್ನು ಅರಸು ಮಗಳನ್ನು ಬಿಡುವೆ.' 'ಬಿಟ್ಟುದರ ಗುರುತು ನಮಗೆ ಹೇಗೆ ಆಗಬೇಕು?' ಆಚಾರ್ಯರು ಕೇಳಿದರು. 'ಬಿಟ್ಟು ಈ ಅಶ್ವತ್ಥ ವೃಕ್ಷವನ್ನು ಸೇರುವೆ. ಅದರ ಕೊಂಬೆಯೊಂದು ಈಗ ಮುರಿದು ಬೀಳುವುದೇ ಅದರ ಗುರುತು.' ಈ ಮಾತು ಮುಗಿಯುವುದರೊಳಗೆ ಇದಿರಿಗಿದ್ದ ಅರಳೀಮರದ ಕೊಂಬೆ ಮುರಿದುಬಿತ್ತಂತೆ. ಅರಸು ಮಗಳೂ ಗ್ರಹಣಬಿಟ್ಟು ಚಂದ್ರಾಮನಂತೆ ಶೋಭಿಸಿದಳು. ದೊರೆಗೆ ಎಣೆಯಿಲ್ಲದ ಆನಂದ. ಯಾದವನಿಗೂ ಆಚಾರ್ಯರಿಗೂ ಅತಿಶಯವಾಗಿ ಮರ್ಯಾದೆ ಮಾಡಿದ. ಯಾದವನಿಗೆ ಪೀಠಾಭಿಷೇಕಕ್ಕೆ ಕಿಚ್ಚಿದ್ದರೂ ಶಿಷ್ಯನಿಂದ ಮರ್ಯಾದೆ ಉಳಿಯಿತಲ್ಲಾ ಎಂಬ ಜಂಬ. ತನಗಿಂತ ಆಚಾರ್ಯರದೇ ಮಹಿಮೆ ಹೆಚ್ಚಾಯಿತೆಂಬ ಸಂಕಟನೇನೋ ಕಡಿಯುತ್ತಿತ್ತು.

ಆದರೂ ಅಧ್ಯಯನ ಮೊದಲಿನಂತೆ ಸಾಗಿತು. 'ಸರ್ವಂ ಖಲ್ವಿದಂ ಬ್ರಹ್ಮ'—(ಛಾಂದೋಗ್ಯ ೩. ೧೪-೧.) 'ನೇಹನಾ ನಾಸ್ತಿ ಕಿಂಚನ.'—(ಬೃಹದಾರಣ್ಯಕ ೩.೪-೧೯.) ಎಂಬ ವಾಕ್ಯಗಳ ಪ್ರಸ್ತಾಪಬಂತು. ಇರುವುದೆಲ್ಲ, ಈ ಜಗತ್ತೆಲ್ಲ ಬ್ರಹ್ಮ ಎಂದು ಯಾದವನ ಮತ. ಜಗತ್ತಿನಲಿ ಕಾಣಬರುವ ಎಲ್ಲ ಅನೇಕತ್ವ, ಭಿನ್ನತೆಯೂ ಕೇವಲ ಕಾಲ್ಪನಿಕ. ಅದು ಜಗತ್ತಿನ ಗುಣವೇ ಅಲ್ಲ ಎಂದು ಅವನ ಅರ್ಥ. ಆಚಾರ್ಯರಿಗೆ ಎಂದಿ ನಂತೆ ಇದು ಸರಿದೋರಲಿಲ್ಲ. "ಜಗತ್ತು ಬ್ರಹ್ಮವೂ ಅಲ್ಲ. ಕಾಲ್ಪನಿಕವೂ ಅಲ್ಲ. ಇದೆಲ್ಲ ಬ್ರಹ್ಮವೆಂಬುದರ ಭಾವ ಇದೆಲ್ಲ ಈಶಾವಾಸ್ಯ, ಬ್ರಹ್ಮ ಮಯ ಎಂದು. ಈಶ್ವರನಿಂದಲ್ಲದೆ ಜಗತ್ತಿಗೆ ಸ್ವಂತ ಅಸ್ತಿತ್ವವೇ ಇಲ್ಲ. ಅವನನುಳಿದು ಜಗತ್ತಿಲ್ಲ. ಅವನೇ ಅದರ ಬಿತ್ತು. ಅವನು ಮನಸು ಮಾಡಿದರೆ ಜಗತ್ತು. ಇಲ್ಲದಿರಲು ಇಲ್ಲ. ಅವನೇ ಸೃಷ್ಟಿಯ ಕರ್ತ. ಸ್ಥಿತಿಗೂ ಅವನೇ. ಲಯವೂ ಅವನಿಂದಲೇ—ಎಂದು ಅದರ ಭಾವ. ಇನ್ನು ಜಗದೊಳಗೆ ಕಾಣುವ ಭಿನ್ನತೆ ಕಾಲ್ಪನಿಕವಲ್ಲ; ಜಗತ್ತಿನ ಗುಣ. ಆದರೆ ಜಗತ್ತಿನ ಈ ಎಲ್ಲ ಅನೇಕತೆಯ ಆಧಾರ ಈಶ್ವರನ ಏಕತ್ವ. ಹಾಗೆ

ತಿಳಿಯದೆ ಜಗತ್ತಿನ ನಾನಾತ್ವವು ಈಶ್ವರನ ಏಕತ್ವದಿಂದ ಬೇರೆಯೆಂದು ತಿಳಿಯುವುದು ತಪ್ಪು ಹಾದಿ. ಇರುವುದೊಬ್ಬನೇ ದೇವ. 'ಏಕೋ ದೇವಃ' ಇಬ್ಬರೂ ಅಲ್ಲ ಸಾವಿರಾರೂ ಅಲ್ಲ. ಅವನೊಳಗೇ ಈ ಎಲ್ಲ ಏಶ್ವ. ಇದು ಇನ್ನೊಂದು ವಾಕ್ಯದ ಭಾವ. ಮೇಲೆ ಮೇಲೆ ವ್ಯತ್ಯಾಸಗಳಿಗೆಡೆಯಾಗಿದ್ದರೂ ಜಗತ್ತಿಗೆ ನಿತ್ಯತೆಯಿದೆ. ಶೂನ್ಯಕ್ಕೂ ಅಸ್ತಿತ್ವಕ್ಕೂ ತಾಯಿಮಕ್ಕಳ ಬಳಗವಿಲ್ಲ. ಅಭಾವದಿಂದ ಭಾವ ಬೆಳೆಯದು. ಸುಳ್ಳು ನಿಜದ ಬಿತ್ತಲ್ಲ. ಜಗತ್ತು ಸತ್ಯವಿದೆ. ಏಕೋ ದೇವನಾದ ನಾರಾಯಣನೇ ಅದರ ಒಡೆಯ. ಅವನ ಮೈಯೇ ಜಗತ್ತು. ಎರಡೂ ವಾಕ್ಯಗಳು ಜಗತ್ತು ಸುಳ್ಳೆಂದು ಅರ್ಥ ಕೊಡುವುದೇ ಇಲ್ಲ. ಸತ್ಯವೆಂದೇ ಹೇಳುತ್ತಿವೆ" ಎಂದು ಆಚಾರ್ಯರು ಬಿನ್ನಯಿಸಿದರು.

ಇಂಥ ಅದ್ವೈತ-ವಿಶಿಷ್ಟಾದ್ವೈತ ವಾದವು ಗುರು ಶಿಷ್ಯರಿಗೆ ದಿನವೂ ನಡೆಯುತ್ತಿತ್ತು. ಆದರೆ ಯಾದವನಿಗೆ ಅವು ಅಸಹ್ಯವಾಗಿರಲಿಲ್ಲ. ಈಗ ಬ್ರಹ್ಮರಾಕ್ಷಸನ ಪುಸಂಗದ ದಿನದ ನೆನಪು ಹೊಸದಾಗಿ ಮನಸಿನೊಳಗೆ ಕಡಿಯುತ್ತಿತ್ತು. ಇತ್ತ ಯಾಮುನಾಚಾರ್ಯರು ಬೇಡಿದ ವರವೂ ಫಲಿಸುವ ಕಾಲಒತ್ತು. 'ನಿನಗೆ ಹೇಳಲು ಸನಗೆ ಸರಿಯಲ್ಲ. ನಿನಗೆ ಬೇಕಾದ ಗುರುವ ನೀನು ಸೇರಬಹುದು' ಎಂದು ಯಾದವ ಹೇಳಿಬಿಟ್ಟ.

ಈ ಮೊಲದ ಕೋಡಿನ ವೇದಾಂತಿಯನು ಆಚಾರ್ಯರು ಬಿಟ್ಟುದು ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಬೇಕಿತ್ತು. ಮನೆಗೆ ಹೋಗಿ ತಾಯಿಗೆ ನಡೆದುದನೆಲ್ಲ ತಿಳಿಸಿದರು. ಕಾಂತಿಮತೀದೇವಿ—'ಸಾಕಪ್ಪ ಅಧ್ಯಯನ. ಕಾಂಚೇ ಪೂರ್ಣರ ಬಳಿಗೆ ಹೋಗು. ಆತನ ಮೇಲೆ ವರದರಾಜನ ಆನುಗ್ರಹ ಬಹಳ. ಆತನನಾಶ್ರಯಿಸು. ಅದರಿಂದ ನಿನಗೆ ಒಳಿತಾಗುವುದು!' ಎಂದಳು. ಕೂಡಲೆ ಆಚಾರ್ಯರು ಕಾಂಚೇಪೂರ್ಣರನು ಕಂಡು ಅವರ ಅಪ್ಪಣೆಯನು ಕೇಳಿದರು. ಲಕ್ಷ್ಮಣನೊಮ್ಮೆ ಶ್ರೀರಾಮಚಂದ್ರನನು ಕೇಳಿದ ನಂತೆ—'ಇಂಥದನು ಮಾಡೆನ್ನು ಅಣ್ಣಯ್ಯ, ನಿನ್ನ ಊಳಿಗದವ ನಾ ಸಿದ್ಧನಿರುವೆ.' ಹೆಚ್ಚು ಕಡಮೆ ಆಚಾರ್ಯರದೂ ಅಂಥದೇ ಭಾವ. ಅಂಥವೇ ಮಾತೂ ಆಡಿರಬಹುದು. ಶಾಲಕೂಪದ ತೀರ್ಥ ವರದ

ರಾಜನಿಗೆ ಪ್ರಿಯವೆಂದೂ ದಿನವೂ ತಿರುವಾರಾಧನೆಗೆ ಅದನು ಅಣಿಮಾಡ ಬೇಕೆಂದೂ ಅವುಣೆಯಾಯಿತು. ತೀರ್ಥ ಕೈಂಕರ್ಯನಿರತರಾಗಿ ಆಚಾರ್ಯರು ಸಂತುಷ್ಟರಾಗಿದ್ದರು.

೫

ಯಾಮುನಾಚಾರ್ಯರಿಗೆ ಆಚಾರ್ಯರ ತೀರ್ಥ ಕೈಂಕರ್ಯದ ಸುದ್ದಿ ಹತ್ತಿತು. ಸಂತುಷ್ಟರಾಗಿ ಬೇಡಿದ ವರವ ನೀಡಿದನೆಂದು ವರದ ರಾಜನಿಗೆ ಒಳಗೊಳಗೆ ನಮಿಸಿದರು. ಅಂತರಂಗ ಶಿಷ್ಯ ಮಹಾವೂರ್ಣ ರನು ಕರೆದು ಗಳಿಗೆಯೂ ತಡೆವಾಡದೆ ಹೋಗಿ ಆಚಾರ್ಯರನು ಕರೆತಾರ ಹೇಳಿದರು. ಶ್ರೀರಾಮನ ನೋಡ ಬಯಸಿದ ಸೀತೆಯ ಕುತೂಹಲ ಯಾಮುನ ಮುನಿಗೆ.

ಮಹಾವೂರ್ಣರು ಕಂಚಿಗೆ ಹೊರಡುವಾಗಲೇ ಯಾಮುನಾ ಚಾರ್ಯರಿಗೆ ಮೈಯಲ್ಲಿ ಆಲಸ್ಯ. ಮುಪ್ಪಿನ ಕಾಲ. ಮೈಯೊಳಗೆ ಖಾಯಿಲೆ. ಮೈಯೆಂಬ ಮಣ್ಣಿನ ಮನೆ ಮುರಿದು ಬಿದ್ದೀತೆಂದು ಬಗೆದು ಯಾಮುನಾಚಾರ್ಯರು ಶಿಷ್ಯರನೆಲ್ಲ ಹತ್ತಿರ ಕರೆದರು. ಕಟ್ಟಕಡೆಯ ಕೆಲವು ಮಾತು ಹೇಳಿದರು. 'ಮುಮುಕ್ಷು ಮಂಡಲಿಯೆ! ಶ್ರೀ ರಂಗೇಶನ ದೇವಾಲಯವೆ ನಿಮ್ಮ ಜೀವ ಜೀವಾಳವಾಗಿರಲಿ. ಅಲ್ಲಿ ನೆಲೆಸಿರುವ ಶ್ರೀರಂಗನಾಥನೇ ನಿಮ್ಮ ರಕ್ಷಕನೆಂದು ತಿಳಿಯಿರಿ. ಆ ಭಗವಂತನಿಗೆ ಪ್ರೀತಿಯ ಭಕ್ತನಾದ ತಿರುಪ್ಪಾಣೆಯಾಳ್ವಾರೇ ನಿಮ್ಮ ದಾರಿಯ ದೇವತೆಯಾಗಲಿ. ಮಕ್ಕಳಿರ! ಸರ್ವಸ್ವವನು ದೇವರ ಅಡಿಯಲಿ ಆರ್ಪಿಸಿದವನೇ ಪುಸನ್ನ. ಅನನ್ಯ ಗತಿಯೇ ಶರಣಾಗತಿಯೇ ಪುಪತ್ತಿ. ಎಲ್ಲವನು ದೇವರಾಯನ ಕೈಯೊಳಗೆ ಕೊಟ್ಟು ಕಿಂಕರನು ನಾನೆಂಬ ವನು ದೇವರಾಯನ ರಕ್ಷಣೆಯೊಳಗೆ ತನಗೆ ಸುಖವುಂಟೋ ಇಲ್ಲವೋ ಎಂದು ಚಿಂತಿಸಿದರೆ ಅವನು ಕಿಂಕರನಲ್ಲ. ಮೈಯಿದು ಕರ್ಮವೆಂಬ ನಾಯಿಯ ಬಾಲ. ಕರ್ಮ ಮುಗಿದಂದೇ ಮೈಯು ಅಳಿವು. ಮೈಯದೇ ಆಗಲಿ, ಮನಸಿನದೇ ಆಗಲಿ ಮೋಕ್ಷದ್ದೇ ಆಗಲಿ ಎಲ್ಲ ಚಿಂತೆಯನು

ಬಿಟ್ಟು ಕೇವಲ ಭಗವಚ್ಚಿಂತೆಯಲಿ ನಿರತನಾದವನೇ ಪುಪನ್ನ. ಅವನೇ ಶ್ರೀವೈಷ್ಣವ. ಶ್ರೀಮನ್ನಾರಾಯಣನ ನಾಮವೇ ಎಲ್ಲ ಜ್ಞಾನ ವಿಜ್ಞಾನದ ಹುಟ್ಟು. ಆ ನಾಮವನು ಸದಾ ನೆನೆಯಿರಿ. ಆ ಜೇನನು ಸವಿಯಿರಿ. ದೇವ ಸಮ್ಮೊಳಗೆ; ನಾವು ದೇವನೊಳಗೆ ಎಂಬುದೇ ಆ ನಾಮದ ಭಾವ. ನಮ್ಮ ಜೀವ ಅವನು. ನಮ್ಮ ಆಟ ಊಟ ಅವನು. ನಮ್ಮ ಜೀವಾಳ ಅವನು. ಅವನು ನಮ್ಮೊಳಗೆ ಇರುವುದರಿಂದಲೇ ನಮ್ಮ ಮೇಲೆ ಅವನಿಗೆ ಕರುಣೆ. ಅವನೊಳಗೆ ನಾವಿರುವೆವೆಂದೇ ನಮ್ಮ ಯೋಗಕ್ಷೇಮ ಆತನಿಗೆ ಹೊಂದಿದುದು. ಈ ಭರವಸೆಯಿಲ್ಲದಿರಲು ಒಳಿತಲ್ಲ. ಅವನು ಮಾಡುವ ಆನಂದದ ಮಹಾಹೋಮದಲಿ ನಾವು ಒಂದು ಸಮಿತ್ತು ಮಾತ್ರ. ಅವನ ದಿವ್ಯ ಗಾನದಲಿ ನಾವು ಒಂದು ಸ್ವರ ಮಾತ್ರ. ಅವನೀದೊಡ್ಡ ಅರಮನೆಯೊಳಗೆ ನಾವು ಉಳಿದವರು ಮಾತ್ರ. ನಮ್ಮದೆಂಬ ಕೆಲಸವಾಗಲಿ ನಮ್ಮದೆಂಬ ಹುಲ್ಲುಕಡ್ಡಿಯಾಗಲಿ ಇಲ್ಲ. ಎಲ್ಲಾ ಅವನ ಮನೆಗೆಲಸ. ಅವನ ಮನೆಯೊಳಗಿರುವರು ನಾವು. ಅವನ ಕೈಂಕರ್ಯವೇ ನಮ್ಮ ಸಂತೋಷ; ನಮ್ಮ ಧರ್ಮ. ನಾವೇ ಅವನ ಸೊತ್ತು. ತಿರುಮಂತ್ರವೇ ನಿಮ್ಮ ಭೋಗಭೂಮಿಯಾಗಲಿ. ಚರಮ ಶ್ಲೋಕವೇ ನಿಮ್ಮ ಪುಸ್ಪವಾಗಲಿ. ದ್ವಯಾ ಮಂತ್ರವೇ ನಿಮ್ಮ ತ್ಯಾಗ ದೇವಿಯಾಗಲಿ. ಭಗವಂತನಿಗೂ ಭಾಗವತರಿಗೂ ಭೇದವಿಲ್ಲ. ಭಾಗವತ ರೊಳಗೆ ಭಗವಂತನೇ ನಲಿಯುತ್ತಿರುವ. ಯಾರಿಗಾದರೊಂದು ಸಹಾಯ ಮಾಡಿದರೆ ನೀವು ಮಾಡಿದರೆನ್ನದಿರಿ. ನಿಮ್ಮ ಗುರುಗಳದು ಆ ಬಹುಮಾನ. ಭಗವತ್ತೇವೆ ಮಾಡುವಾಗ ಆ ಸೇವೆ ಪುರಾತನಾಚಾರ್ಯರ ಅನುಗ್ರಹವೆಂದು ತಿಳಿಯಿರಿ. ಯಾರಿಗೇ ಆಗಲಿ ಎಂಥದೇ ಆಗಲಿ ದಾನ ಮಾಡುವಾಗ ಫಲಾಪೇಕ್ಷೆಯಿಲ್ಲದಿರಲಿ. ಆಚಾರ್ಯನಿಗೆ ಇಂಥ ಕಾಮ ಎದ್ದರೆ, ಭಾಗವತ ಮಂಡಲಿಯ ನಡುವೆ ತಾನೇ ಉತ್ತಮನೆಂಬ ಹೆಮ್ಮೆಗೆಡೆಕೊಟ್ಟರೆ ಆ ಆಚಾರ್ಯನಿಂದ ಉಪಯೋಗವಿಲ್ಲ. ಭಗವಂತ, ಭಾಗವತ, ಆಚಾರ್ಯ—ಇವರು ಮೂವರೇ ವ್ರೇಜೀಯ ಮೂರ್ತಿಗಳು ಭಗವದ್ಭಾಗವತರ ಭಾವಗಳಿರಡೂ ಆಚಾರ್ಯರಲ್ಲಿ ಕೇಂದ್ರೀಕೃತವಾಗಿವೆ. ಆಚಾರ್ಯನು ಭಗವಂತನೂ ನಿಜ; ಭಾಗವತನೂ ನಿಜ. ಆಚಾರಾ

ಶ್ರಯವೇ ನಿಮ್ಮ ಚರಮೋಪಾಯ. ಆಚಾರ್ಯಾನುಗ್ರಹವೇ ನಿಮ್ಮ ಭವಾರ್ಣವ ನೌಕೆ. ಶ್ರೀರಂಗೇಶನ ಧ್ಯಾನವು ನಿಲ್ಲದಿರಲಿ. ದಿನವೂ ಬೆಳಿಗ್ಗೆ ನಾಲ್ಕು ಹೂವನ್ನು ದೇವರ ಅಡಿಯಲ್ಲಿ ತಂದಿಟ್ಟರೂ ಸಾಕು.'

ಕಡೆಯ ಸಲ ಶ್ರೀರಂಗೇಶನನ್ನು ನೋಡುವ ಬಯಕೆಯಾಯಿತೋ ಏನೋ ಯಾಮುನ ಮುನಿಗೆ. ಬೇನೆಯಲ್ಲೇ ದೇವಾಲಯಕ್ಕೆ ಹೊರಟರು. ಆಚಾರ್ಯರಿಗೆ ಆಯಾಸವಾಗದಂತೆ ಶಿಷ್ಯ ವೃಂದವು ಮೆಲಮೆಲನೆ ನಡೆಯಿತು. ಗುಡಿಗೆ ಬರುವ ಹೊತ್ತಿಗೆ ಜನರಲ್ಲ ಗುಂಪುಗೂಡಿದರು. ಗುಡಿ ಹಿಡಿಸದಾಯಿತು. ಯಾಮುನ ಮುನಿ ಕೈಜೋಡಿಸಿಕೊಂಡು ಗಂಭೀರ ಮುದ್ರೆಯಿಂದ ರಂಗೇಶನ ಮುಂದೆ ನಿಂತಿದ್ದರು. ಕಣ್ಣುಗಳಿಂದ ಅನಂದಬಾಷ್ಪ ಹರಿಯುತ್ತಿತ್ತು. ಮುಖದಲಿ ಅಲೌಕಿಕ ತೇಜ. ಬಾಯ ಕೊನೆಯಲಿ ಭುವನಮೋಹಕವಾದ ನಗೆ. ಮೈ ಗಾಳಿ ನಿಂತ ಮರದ ಎಲೆಗಳಂತೆ ನಿಶ್ಚಲ. ಕಣ್ಣಿನ ಎವೆಗಳು ಆಡುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ರಂಗೇಶನ ಶಶಿಕೋಟಿವಿನಿಂದಿತ ಅಸದೃಶ ರೂಪವನ್ನು ಅವರು ನೋಡುತ್ತಿದ್ದರೊ ಏನೋ! ರಂಗೇಶನೊಡನೆ ಮಾತು ಕತೆಯೇನೋ! ತುಟಿ ಅಲುಗಾಡುತ್ತಿತ್ತು. 'ಇದೇನು! ದೇವಗಣದ ನಡುವೆ. ಇದು ಸ್ವರ್ಗವೇನು?' ಎಂದು ಭಾವಾವಿಷ್ಟರಾಗಿಯೇ ಯಾಮುನ ಮುನಿ ನುಡಿದರು. ಅವರ ಬಾಯಿಂದ ಈ ಮಾತು ಹೊರಡುತ್ತಿದ್ದಂತೆಯೇ ರಂಗೇಶನ ಕೊರಲಿಂದ ಹೂವಿನ ಹಾರವು ಜಾಲಿ ಕೆಳಗೆ ಬಿತ್ತು. ಹತ್ತಿರಿದ್ದವರು ಅದನ್ನು ಯಾಮುನ ಮುನಿಯ ಕೊರಲಿಗೆ ಹಾಕಿದರು. ರಂಗೇಶನು ಯಾಮುನ ಮುನಿ ಬೇಡಿದ ವರವ ನೀಡಿದನೇನೋ! ಹೂಮಾಲೆಯ ನೇನೋ ನೀಡಿದ.

ತೀರ್ಥ ಪುಸಾದಗಳಕೊಂಡು ಎಲ್ಲರೂ ಆಶ್ರಮಕ್ಕೆ ಹಿಂದಿರುಗಿದರು. ಮಹಾಪೂರ್ಣರೂ ಆಚಾರ್ಯರೂ ಬಂದಿರಲಿಲ್ಲ. ಈಗಿನ ಪಯಣಗಳಂತೆ ಒಂದು ದಿನದ ರೈಲು ಮೋಟಾರು ಪಯಣಗಳಲ್ಲ ಆಗ. ನಡೆದೇ ಹೋಗಬೇಕಾಗಿತ್ತು. ಕಂಚಿಗೆ ಹೋಗಿಬರುವುದು ಅಷ್ಟು ಬೇಗ ಸಾಧ್ಯವಿರಲಿಲ್ಲ. ಯಾಮುನ ಮುನಿಗಳಿಗೇನೋ ಅಶಕ್ತಿ ಹೆಚ್ಚಿತು.

ಶಿಷ್ಯರನೆಲ್ಲ ಕರೆದು ಯಾರಿಗಾದರೂ ತಮ್ಮಿಂದ ಅಪರಾಧವಾಗಿದ್ದರೆ ಕ್ಷಮಿಸಬೇಡಿದರು. ಶಿಷ್ಯರಾವನೆಯಕ್ಕೆ ಬೆರಗಾಗಿ 'ತಮ್ಮಿಂದ ಅಪರಾಧವೆ' ಎಂದಳುತಳುತ ಹೇಳಿದರು. ಅಭಿಜಿನ್ಮಹೂರ್ತ ಬಂತು. ಶ್ರವಣ ನಕ್ಷತ್ರ. ವೈಯಾಸಿಯ ಆರನೆ ದಿನ. ಯಾಮುನ ಮುನಿಗಳದನು ತಿಳಿದು ಪದ್ಮಾಸನಸ್ಥಿತರಾಗಿ ಸ್ವೀಯಾಚಾರ್ಯರ ನೆನೆದು ಧ್ಯಾನಮಗ್ನರಾದರು. ಶಿಷ್ಯ ವೃಂದವು ಬ್ರಹ್ಮವಲ್ಲಿ, ಭೃಗುವಲ್ಲಿ, ಪುರುಷಸೂಕ್ತ, ಅರ್ಚಿರಾದಿ, ತಿರುವಾಯ್ಮೊಳಿಗಳನು ಉಚ್ಚಸ್ವರದಲಿ ಗಂಭೀರವಾಗಿ ಹೇಳುತ್ತಿತ್ತು. ಹೊರಗಡೆ ಮಂಗಲವಾದ್ಯವಾಯಿತು. ಆನಂದ ಕೋಲಾಹಲದ ನಡುವೆ ಯಾಮುನಮುನಿ ನಿತ್ಯ ವಿಭೂತಿಯ ಸಾರಿದರು. ಶರಣರ ಮರಣದ ರೀತಿಯೂ ಆನಂದಮಯ !

ಇತ್ತ ಮಹಾವೂರ್ಣರು ಕಂಚಿಗೆ ಬಂದು ಕಾಂಚೀಪೂರ್ಣರನು ಕಂಡು ಬಂದ ಸುದ್ದಿ ಹೇಳಿದರು. ಆಚಾರ್ಯರು ಶಾಲಕೂಪಕೆ ಹೋದರೆಂದು ಕಾಂಚೀಪೂರ್ಣರು ಹೇಳಲು ಮಹಾವೂರ್ಣರೂ ಅತ್ತ ನಡೆದರು. ಹೋಗುತ್ತ ಯಾಮುನ ಮುನಿ ವಿರಚಿತ ಸ್ತೋತ್ರವನು ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದರು ಗಂಭೀರವಾದ ದನಿಯಿಂದ :—

ಸ್ವಾಭಾವಿಕಾನವಧಿಕಾತಿಶಯೇಶಿತ್ಯತ್ತಂ ನಾರಾಯಣತ್ವಯಿ ನಮುಷ್ಯತಿ ವೈದಿಕಃ ಕಃ |
ಬ್ರಹ್ಮಾಶಿವಶ್ಚತಮಃ ಪರಮಸ್ವರಾಡಿತೈತೇಪಿ ಯಸ್ಯ ಮಹಿಮಾರ್ಣವ ವಿವ್ರಷಸ್ತೇ ||

ಆಚಾರ್ಯರು ತಿರುವಂಜನಕೆ ತೀರ್ಥ ತರುತ್ತಿದ್ದವರು ಇದನು ಕೇಳಿದರು. ಮೊದಲೇ ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ತುಂಬಿ ತುಳುಕುತ್ತಿದ್ದ ಹೃದಯ. ಭಾಗವತೋತ್ತಮನು ತನ್ನ ನಲ್ಮೆಯ ಭಗವಂತನ ಕೀರ್ತಿಯ ಹೊಗಳಿದ ಸ್ತೋತ್ರ. ಆಚಾರ್ಯರಿಗೆ ಮನಸು ನಿಲ್ಲಲಿಲ್ಲ. 'ಭಗವನ್, ಈ ಶ್ಲೋಕವೆಲ್ಲಿಯದು? ಇದರ ಕರ್ತರು ಯಾರು?' ಎಂದು ಮಹಾವೂರ್ಣರನು ಕೇಳಿದರು. 'ಇಂಥ ಶ್ಲೋಕ ಮತ್ತಾರದು. ನಮ್ಮ ಸದ್ಗುರು ಯಾಮುನ ಮುನಿಗಳದು' ಎಂದು ಮಹಾವೂರ್ಣರಂದರು. ಆಚಾರ್ಯರು ಮೊದಲೇ ಮುನಿಗಳ ಮಹಿಮೆಯ ಕೇಳಿದ್ದರು. ಈಗ ಅವರನು ನೋಡುವ ಬಯಕೆಯಾಯಿತು. ಮಹಾವೂರ್ಣರಿಗೆ ಅದನು ತಿಳಿಸಿದರು.

ಬೇಡದೆಯೇ ಇಂಗಿತವರಿತು ನೀಡಿದರೆ ಯಾರಿಗೆ ಸಂತಸವಿರದು ? ಬಯಸಿದ ಪಥ್ಯವನೆ ಹೇಳಿದರೆ ರೋಗಿಗೆಷ್ಟು ಸಂತಸವಿರಬೇಡ. ಮಹಾವೂರ್ಣರು ಸಂತಸದಿಂದ ಒಪ್ಪಿದರು. ಇಬ್ಬರೂ ಬಂದು ತಿರುಮಂಜನದ ತೀರ್ಥ ವಸಿತ್ತು ವರದರಾಜನ ಅಪ್ಪಣೆಪಡೆದು ಕಾಂಚೇಪೂರ್ಣರನು ಕಂಡು ಕೂಡಲೆ ಶ್ರೀರಂಗಕ್ಕೆ ಹೊರಟರು.

ಪಯಣ ಬೇಗ ಸಾಗಿತು. ಆದರೂ ಹೊತ್ತಿಗೆ ಬರಲಾಗಲಿಲ್ಲ. ಅವರು ಕಾವೇರೀ ತೀರಕ್ಕೆ ಬರುವ ಹೊತ್ತಿಗೆ ಜನರೆಲ್ಲ ಗುಂಪುಗೂಡಿ ಯಾಮುನ ಮುನಿಯ ಶರೀರಕ್ಕೆ ಕೊನೆಯ ಸಂಸ್ಕಾರಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಆಚಾರ್ಯರಿಗೆ ಇದು ತಿಳಿಯಿತು. ಬುಡ ಕಡಿದ ಮರದಂತೆ ತಟ್ಟನೆ ನೆಲಕುರುಳಿಬಿದ್ದರು. ಆ ದಿವ್ಯ ಜೀವಿಗೆ ಎಷ್ಟು ದುಃಖವಾಯಿತೋ !

ಮಹಾವೂರ್ಣರು ಆಚಾರ್ಯರಿಗೆ ಸಮಾಧಾನ ಹೇಳಿದರು. ಮುನಿಗಳ ಚರಮವಿಗ್ರಹವನಾದರೂ ನೋಡಲು ಭಾಗ್ಯವಿತ್ತಲ್ಲ. ಅದೇ ಸಾವಿರ ಪಾಲು—ಎಂದು ಇಬ್ಬರೂ ಸಮಾಧಾನಗೊಂಡರು. ಮುನಿಗಳ ವಿಗ್ರಹದ ಬಳಿಗೆ ಹೋಗಿ ಆಚಾರ್ಯರು ಕಣ್ಣುತುಂಬ ಅದನು ನೋಡಿದರು. ಮುನಿಗಳ ಬಲಗೈಯ ಮೂರು ಬೆರಳುಗಳು ಮಡಿಚಿಕೊಂಡಿದ್ದವು. ಯಾರಿಗೂ ಅದು ಗಮನಕ್ಕೆ ಬಂದೇ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಇದೇನೆಂದು ಕೇಳಲು ಎಲ್ಲರೂ ಬೆರಗಾಗಿ ಅತ್ತ ನೋಡಿದರು. ಯಾರಿಗೂ ಈ ವಿಚಿತ್ರದ ಅರ್ಥವಾಗಲಿಲ್ಲ. ಆಚಾರ್ಯರು ಸ್ವಲ್ಪ ಯೋಚಿಸಿ ಮುನಿಗಳಿಗೆ ಏನಾದರೂ ಬಯಕೆಗಳಿತ್ತೇ—ಎಂದಾದರೂ ಆ ಮಾತು ಹೇಳಿದ್ದರೇ—ಎಂದು ಕೇಳಿದರು. ಅಂಥವೇನೂ ಇಲ್ಲ. ಆದರೆ ಆಗಾಗ, ವ್ಯಾಸ ಪರಾಶರರಿಗೆ ನಮ್ಮ ಕೃತಜ್ಞತೆ ತೋರಿಸಬೇಕಾಗಿದೆ; ವಿಶಿಷ್ಟಾದ್ವೈತವ ಪುತಿಪಾದಿ ಸುವ ಬ್ರಹ್ಮಸೂತ್ರ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನವ ಬರೆಯಬೇಕು; ನಮ್ಮಾಳ್ವಾರರಿಗೆ ನಮ್ಮ ಪ್ರೀತಿಯ ಕಾಣಿಕೆಯನ್ನೊಂದು ಸಲ್ಲಿಸಿಲ್ಲ—ಎನುತಿದ್ದರು—ಎಂದು ಕೆಲವರಂದರು. 'ಹಾಗಾದರೆ, ಭಗವನ್ ! ನಿಮ್ಮ ಬಯಕೆಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ತೀರಿಸುವೆ. ದಾಸನ ಮೇಲೆ ಕೃಪೆದೋರಬೇಕು. ಇದೇ ನನ್ನ ಪುತಿಜ್ಞೆ !! ಎಂದು ಆಚಾರ್ಯರು ಗಟ್ಟಿಯಾಗಿ ಹೇಳಿದರು. ಅದೇನು ಮಾಯೆಯೋ '

ಒಡನೆ ಬೆರಳು ನೆಟ್ಟಗಾದವು. ಈ ಪುತಿಜ್ಞಾತ್ರಯವೂ ಯಾಮುನಾಂಗುಲಿ ವಿವೋಚನೆಯೂ ಅಲ್ಲಿದ್ದವರಿಗೆಲ್ಲ ಅರ್ಥವಾಗದ ವಿಸ್ಮಯವಾಯಿತು. 'ಯಾಮುನ ಮುನಿಗಳ ಕೃಪೆ ನಿಮ್ಮ ಮೇಲೆ ಪೂರ್ಣವಾಗಿದೆ. ಅವರ ಅಲೌಕಿಕ ಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಅವರು ನಮಗೆ ನೀಡಿರುವುದು ನಿಜ. ಅವರ ಪೂಜ್ಯ ಪೀಠಕ್ಕೆ ನೀವೇ ಅರ್ಹರು. ಯಾಮುನ ಮುನಿಗಳಿಗಾದರೂ ಅದೇ ಆಶೆಯಿದ್ದಿರಬೇಕು. ನೀವೇ ಆ ಪೀಠವನಲಂಕರಿಸಿ ನಮ್ಮನೆಲ್ಲ ಸಲಹಬೇಕು' ಎಂದು ಶ್ರೀವೈಷ್ಣವ ಮಂಡಲಿಯೆಲ್ಲ ಒಂದೇ ದನಿಯಿಂದ ಕೂಗುತ್ತ ಆಚಾರ್ಯರನ್ನು ಸುತ್ತುತ್ತಿಟ್ಟಿತು. ಆಚಾರ್ಯರು ಏನೂ ಮಾತಾಡದೆ ಮುನಿಗಳ ಚರಮ ಕೈಂಕರ್ಯವನ್ನು ನೆರವೇರಿಸಿ, ಶ್ರೀರಂಗೇಶನ ಗುಡಿಗೆ ಹೋಗದೆಯೇ ಕಂಚಿಗೆ ಹಿಂದಿರುಗಿದರು. ಯಾಮುನಮುನಿಗಳನ್ನು ಜೀವವಂತರಿರುವಾಗ ದರುಶನಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಲು ಅನುಗ್ರಹಿಸಲಿಲ್ಲೆಂದು ಶ್ರೀರಂಗೇಶನ ಮೇಲೆ ಕೋಪ ಆಚಾರ್ಯರಿಗೆ. ಸಾಧುಗಳೇ ಹಾಗೆ. ಅವರ ರಾಗ ದ್ವೇಷವೆಲ್ಲ ಭಗವಂತನೊಡನೆ; ಅವರ ಆಟಕೂಟವೆಲ್ಲ ಅವನೊಡನೆಯೇ.

ಆಚಾರ್ಯರೆನುತಿದ್ದರಂತೆ ಆಗಾಗ—'ಯಾಮುನಮುನಿಗಳ ಸನ್ನಿಧಿಯಲ್ಲಿ ಒಂದೇ ದಿನ ಇದ್ದಿದ್ದರೂ ಸಾಕು. ಸ್ವರ್ಗಕ್ಕೆ ಸೋವಾನ ಕಟ್ಟುತ್ತಿದ್ದೆ ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಹತ್ತಲಿಕ್ಕೇ. ಜಗತ್ತಿಗೆ ಜಗತ್ತೇ ಹತ್ತಿಸುತ್ತಿದ್ದೆ'—ಎಷ್ಟೋ ಖೇದದಿಂದಲೇ ಮಾತು ಅವರಾಡುತ್ತಿದ್ದರಂತೆ. ಆಚಾರ್ಯರ ವಿಶ್ವಪ್ರೇಮವಿನ್ನೆಂಥದೋ! ಮುನಿಗಳ ಮಹಿಮೆಯ ಆಳವೇನೋ!

೬

ಕಾಂಚೀಪೂರ್ಣರಿಗೆ ಈ ಸುದ್ದಿ ತಿಳಿಯಿತು. ಸ್ವಾಚಾರ್ಯ ವಿಯೋಗಕಾಗಿ ಅವರಿಗೆ ಬಲು ದುಃಖವಾಯಿತು. ಆದರೆ ಭಗವಾನನ ಆಟಕ್ಕೆ ಯಾರು ಹೋಣೆ? ದುಃಖವನ್ನು ಸುಧಾಗಿ ತಮ್ಮ ಆಚಾರ್ಯರಿಗೆ

ತಾವು ನೆರವೇರಿಸಬೇಕಾಗಿದ್ದ ಶ್ರೀಚಾರ್ಣ ಪರಿಪಾಲನೆಯನ್ನು ರಾಮಾನುಜರಿಂದ ಮಾಡಿಸಿದರು.

ಯಾಮುನ ಮುನಿಗಳಂತರಿಸಿದರು. ಯಾದವನು ಜಿಟ್ಟ. ಕಾಂಚೀ ಪೂರ್ಣರೇ ಈಗ ಆಚಾರ್ಯರಿಗೆ ಅಂತರಂಗ ಮಿತ್ರರು. ಬರುಬರುತ ಆಚಾರ್ಯರಿಗೆ ಕಾಂಚೀಪೂರ್ಣರಲಿ ಭಕ್ತಿ ಗೌರವಗಳು ಹೆಚ್ಚಾದವು. ವರದರಾಜನು ಕಾಂಚೀಪೂರ್ಣರಿಗೆ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷವಾಗಿರುವನೆಂದು ಆಚಾರ್ಯರಿಗೆ ಮೊದಲೇ ಗೊತ್ತು. ಈಗ ಸ್ವಾಮಿ ಭೃತ್ಯರ ಗೆಳೆತನವೂ ಕಂಡು ಬಂತು. ಕೊನೆಗೆ ಕಾಂಚೀಪೂರ್ಣರನ್ನೇ ತಮ್ಮ ಆಚಾರ್ಯರಾಗಿರಲು ಬೇಡಿದರು. ಕಾಂಚೀಪೂರ್ಣರದಕೊಪ್ಪಲಿಲ್ಲ. 'ರಾಮಾನುಜ ! ನನಗೇನೋ ಯೋಗ್ಯತೆಯಿದೆ ಎಂದು ಹೀಗೇಕೆ ಕೇಳುವೆ. ನನಗಾ ಯೋಗ್ಯತೆಯಿಲ್ಲ. ನಾನು ವರದರಾಜನ ಸನ್ನಿಧಿಯ ಸೇವಕನು ಮಾತ್ರ. ಅವನ ಸೇವೆಯಲ್ಲದೆ ಬೇರೇನೂ ನಾನರಿಯೆ. ನೀನು ಸದ್ವ್ರಾಹ್ಮಣ. ನಾನು ವೈಶ್ಯ. ಯೋಗಿಗಳಿಗೆ—ಆತ್ಮನಾಥನನು ಕಣ್ಣಲ್ಲಿ ಕಂಡವರಿಗೆ ವರ್ಣವಿಲ್ಲೆಂದು ನೀನನ್ನುವೆ. ಒಲ್ಲೆ. ಅಂಥವರು ಅವರ್ಣರು ನಿಜ. ಆದರೂ ಅದು ಕೇವಲ ಆಧ್ಯಾತ್ಮರೀತಿಯ ಬಾಂಧವ್ಯಕ್ಕೆ ಅನ್ವಯ. ಪ್ರಾಪಂಚಿಕ ರೀತಿಯಿಂದ ಅದು ತಪ್ಪಾದೀತು. ವರ್ಣಾಶ್ರಮ ಧರ್ಮಕ್ಕೆ ವಿರೋಧವಾಗಿ ಸಾಮಾಜಿಕ ನಿಯಮಗಳ ಮುರಿದು ಪ್ರಪಂಚ ರೀತಿಯಲಿ ನಮ್ಮೊಳಗೆ ಗುರು ಶಿಷ್ಯ ಬಾಂಧವ್ಯ ಬೆಳೆಸುವುದು ಸರಿಯಲ್ಲ. ವ್ಯವಹಾರ ಧರ್ಮವನ್ನೂ ಗೌರವಿಸುವುದೇ ನನ್ನ ಮತ.' ಕಾಂಚೀ ಪೂರ್ಣರು ಒಪ್ಪಲಿಲ್ಲ.

ಆಚಾರ್ಯರಿಗೆ ಅದು ಮನಸಿಗೆ ಬರಲಿಲ್ಲ. ವರ್ಣಾಶ್ರಮದ ವ್ಯವಹಾರ ಧರ್ಮವು ಸಾಲನೀಯ. ಕಾಂಚೀಪೂರ್ಣರಂಥ ನಿತ್ಯ ಮುಕ್ತರಿಗೂ ವರ್ಣಾಶ್ರಮದ ತೊಡಕೆ? ಆಚಾರ್ಯರಂತೂ ಧೈರ್ಯ ಮಾಡಿದರು. 'ನನ್ನ ಗುಡಿಸಿಲಿಗೆ ಬಂದು—ನನ್ನ ಆತಿಥ್ಯವಕೊಂಡು ನನ್ನ ಪಾವನಗೊಳಿಸಬೇಕು' ಎಂದು ಕಾಂಚೀಪೂರ್ಣರನು ಬೇಡಿದರು. ಅವರದಕ್ಕೆ ಸಂಕೋಚದಿಂದ ಒಪ್ಪಿದರು. ಹೀಗಾದರೂ ಕಾಂಚೀಪೂರ್ಣರ ಪಾತ್ರ ಶೇಷವು (ಊಟಮಾಡಿ

ಉಳಿದುದು) ತಮಗೆ ಲಭಿಸೀತೆಂಬ ಆಸೆ ಆಚಾರ್ಯರದು. ಹೀಗಾದರೂ ಶಿಷ್ಯನಾಗುವ ಹಂಚಿಕೆ.* ಅತಿಥಿಗಾಗಿ ಮೃಷ್ಟಾನ್ನವ ಮಾಡುವಂತೆ ಮನೆಯೊಳಗೆ ಹೇಳಿ ಸ್ನಾನ ಸಂಭ್ರಾಮದಿಗಳ ತೀರಿಸಿ ತೀರ್ಥ ಕೈಂಕರ್ಯ ಕೆಂದು ವರದನ ಸನ್ನಿಧಿಗೆ ಹೋದರು. ಬರುವ ಹೊತ್ತಿಗೆ ಅಡಿಗೆ ಸಿದ್ಧವಾಗಿತ್ತು. ಅತಿಥಿಯನು ಕರೆತರಲು ಆಚಾರ್ಯರು ಹೋದರು. ಇತ್ತ ಕಾಂಚೀಪುರ್ಣರು ಮೊದಲೇ ವರದನ ಸನ್ನಿಧಿಗೆ ಹೋಗಿ ನಮಸ್ಕರಿಸಿ ಆಚಾರ್ಯರ ಮನೆಗೆ ಹೊರಟುಬಂದಿದ್ದರು. ಆಚಾರ್ಯರು ದಕ್ಷಿಣದ ವಾರಿಯಲಿ ಹೋದರೆ ಇವರು ಉತ್ತರದ ಹಾದಿಯಿಂದ ಕೂಡಲೇ ಬಂದರು. ತಪ್ಪು ಗಂಟಾಯಿತು. ಬಂದವರು ಆಚಾರ್ಯರು ಮನೆಯೊಳಗಿಲ್ಲದುದ ನೋಡಿ ಕಾಂಚೀಪುರ್ಣರು 'ಅವಸರದ ಕೆಲಸವಿದೆ. ಅವರು ಬರುವವರೆಗೆ ತಡೆಯಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ'ವೆಂದು ಆಚಾರ್ಯರ ಹೆಂಡತಿಗೆ ಹೇಳಿ ಊಟವಾಡಿ ಹೊರಟುಹೋದರು. ಶೂದ್ರನ ಎಂಜಲೆಂದು ಆಕೆ ಅದನು ಯಾರಿಂದಲೋ ತೆಗೆಸಿ ಶುದ್ಧಿ ಮಾಡಿಸಿದಳು. ತಾನೂ ಸಜೀಲ ಸ್ನಾನ ಮಾಡಿದಳು. ಆಚಾರ್ಯರೂ ಕಾಂಚೀಪುರ್ಣರನ್ನು ಕಾಣದೆ ಬಂದರು. ನಡೆದ ಸಂಗತಿ ತಿಳಿಯಿತು. ಹೂಡಿದ ಹಂಚಿಕೆ ಹುಸಿ ಯಾಗಲು ಬಹಳ ಕೋಪ ಬಂತು. 'ಎಲ್ಲಾ ಹಾಳು ಮಾಡಿಬಿಟ್ಟಿ' ಎಂದು ಹೆಂಡತಿಯ ಮೇಲೆ ಸಿಟ್ಟಾದರು.

ಮತ್ತೆ ಕಾಂಚೀಪುರ್ಣರ ಮನೆಗೆ ಹೋದರು. ಏನುಮಾಡಲಿ ? ವ್ಯವಹಾರಧರ್ಮವ ಮುರಿಯಬಾರದೆಂದೇ ವರದನ ಅಪ್ಪಣೆಯಾದಂತಿದೆ. ಆಯಿತು. ಅವನ ಅಪ್ಪಣೆಯಂತೇ ಆಗಲಿ. ಹೀಗೆ ಆಚಾರ್ಯರ ಮನಸಿ

* ಕಬೀರದಾಸನೂ ಹೀಗೇ ಯುಕ್ತಿಯಿಂದ ರಾಮಾನಂದ ಸನ್ಯಾಸಿಯ ಶಿಷ್ಯತ್ವ ಸಾಧಿಸಿದನಂತೆ. ಅವರೂ ಬೇಡೊದರು. ಆಗ ಕಬೀರದಾಸನು ರಾಮಾನಂದರು ಸ್ನಾನಕ್ಕೆ ಹೋಗುವ ದಾರಿಯಲಿ ಮಲಗಿದ. ಬೆಳಗಿನಜಾಮೆ ; ಕತ್ತಲು. ಮಲಗಿದ್ದವನನು ಕಾಣದೆ ಎಡವಿದರು ಸನ್ಯಾಸಿಗಳು. ಕಾಲಿಗೆ ಮನುಷ್ಯ ದೊಹವ ಸ್ಪರ್ಶವಾದಂತಾಗಿ 'ರಾಮ ರಾಮ' ಎಂದು ಅಂದರು. ಕೂಡಲೆ ಕಬೀರನೆದ್ದು ಕಾಲಿಗೆ ಬಿದ್ದು 'ನನಗೆ ಮಂತ್ರೋಪದೇಶ ವಾಯಿತು. ಪಾದಧೂಳಿ ನನ್ನ ತಲೆಯ ಮೇಲೆ ಬಿತ್ತು. ನಾನಿನ್ನು ನಿಮ್ಮ ಶಿಷ್ಯ' ಎಂದು ಘೋಷಿಸಿತು. ಗುರುಗಳೂ ಅವನ ಭಕ್ತಿಗೆ ಮೆಚ್ಚಿ ಸ್ವೀಕರಿಸಿದರೆಂತೆ ಶಿಷ್ಯನಾಗಿ.

ನೋಳಗೆ ಯೋಚನೆ ಹರಿದಿತ್ತು. ಕಾಂಚೀಪುರ್ಣರನು ಕಂಡು 'ಭಗವನ್ ! ನಿಮ್ಮ ಮನಸಿಗೆ ಬಾರದುದನು ಮಾಡಸಬೇಕೆಂದು ಬಯಸಿದ ನನ್ನ ಅಪರಾಧವನು ಮನ್ನಿಸಬೇಕು. ವರದರಾಜ ಸ್ವಾಮಿಯ ಮುಂದೆ-ನನ್ನ ಸಂಶಯಗಳಿಗೆ ಉತ್ತರವನು ಕೇಳಿ ನನ್ನ ಮೇಲೆ ಕೃಪೆ ಮಾಡಬೇಕು' ಎಂದು ಬೇಡಿದರು. ಕಾಂಚೀಪುರ್ಣರು ವರದರಾಜನಿಗೆ ಅಂತರಂಗ ಭಕ್ತರು. ವರದರಾಜನು ಅವರೊಡನೆ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷವಾಗಿ ಮಾತಾಡುತ್ತಿದ್ದ. ಅಂದು ರಾತ್ರಿ ದೇವಾಲಯದ ಎಲ್ಲ ಕೆಲಸಗಳು ಮುಗಿದ ಮೇಲೆ ಧ್ಯಾನಸ್ಥರಾಗಿ ದೇವರ ಮುಂದೆ ನಿಂತರು. 'ಎನೋ ನಿನ್ನ ಮನಸಿನೊಳಗಿದೆ, ಏನು?' ವರದರಾಜ ಭಕ್ತನನು ಕೇಳಿದ. 'ರಾಮಾನುಜನಿಗೇನೋ ಸಂದೇಹಗಳಿವೆಯಂತೆ, ಅವನಿಗೆ ಸಮಾಧಾನಗಳನು ಹೇಳಬೇಕು.' ಕಾಂಚೀಪುರ್ಣರು ಹೇಳಿದರು. 'ನನಗವು ಗೊತ್ತು. ರಾಮಾನುಜನು ಆಗರ್ಭಪ್ರಪನ್ನ. ಅವನ ಮನಸಿನ ಆರು ಸಂದೇಹಗಳಿಗೂ ಈ ಉತ್ತರ ಹೇಳು.' ಸ್ವಾಮಿ ಪ್ರೀತಿಯಿಂದ ಹೇಳಿದ:—

ಅಹಮೇವ ಪರಂಬ್ರಹ್ಮ ಜಗತ್ಕಾರಣ ಕಾರಣಂ |
 ಕ್ಷೇತ್ರಜ್ಞೇಶ್ವರಯೋರ್ಭೇದ ಸ್ಪಷ್ಟವಿವ ಮಹಾಮತೇ |
 ಮೋಕ್ಷೋಪಾಯೋ ನ್ಯಾಸವಿವ ಜನಾನಾಂ ಮುಕ್ತಿಮಿಚ್ಛತಾಂ |
 ಮಧ್ಯಕ್ತಾನಾಂ ಜನಾನಾಂಚ ನಾಂತಿಮಸ್ಮತ್ಪಿರಿಷ್ಯತೇ |
 ದೇಹಾವಸಾನೇನಭಕ್ತಾನಾಂ ದದಾಮಿ ಪರಮಂ ಪದಂ |
 ಪೂರ್ಣಾಚಾರ್ಯಂ ಮಹಾತ್ಮಾನಂ ಸಮಾಶ್ರಯ ಗುಣಾಶ್ರಯಂ |
 ಇತಿ ರಾಮಾನುಜಾಚಾರ್ಯಾಯ ಮಯೋಕ್ತಂ ವದ ಸತ್ವರಃ || *

ಆಗಲೇ ಕಾಂಚೀಪುರ್ಣರು ಆಚಾರ್ಯರಿಗೆ ಇದನೆಲ್ಲ ತಿಳಿಸಿದರು. ಆಚಾರ್ಯರು ಬಹಳ ಹರುಷಗೊಂಡು ವರದನ ಅಪ್ಪಣೆಯಂತೆ ಮಹಾ ಪುರ್ಣರನಾಶ್ರಯಿಸಲು ಶ್ರೀರಂಗಕೆ ಮರುದಿನವೇ ಹೊರಟರು.

ಅತ್ತ ಶ್ರೀರಂಗದೊಳಗೆ ಶ್ರೀವೈಷ್ಣವಬೃಂದವು ಮಹಾಪುರ್ಣರನು ಸುತ್ತಿ ಹೇಗಾದರೂ ಮಾಡಿ ಆಚಾರ್ಯರನು ಶ್ರೀರಂಗಕೆ ಕರೆತರಬೇಕೆಂದು

* ಮೂಲ ಸಂವಾದವು ಶ್ಲೋಕರೂಪವೆಂದು ಹೇಳಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. ಉತ್ತರಗಳು ಮಾತ್ರ ಆಮೇಲೆ ಶ್ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಸೇರಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿವೆ.

ಕೇಳಿದರು. ಮಹಾವೂರ್ಣರದಕೊಪ್ಪಿ ಭಗವದ್ಭಾಗವತರ ಅಪ್ಪಣಿಪಡೆದು ಕಂಚಿಯ ಕಡೆಗೆ ಬಂದರು. ಅವರ ಹೆಂಡತಿಯೂ ಜಿತೆಯೊಳಗೆ ಬಂದಳು. ಇಬ್ಬರೂ ವಯಣವಾಡಿ ಮಧುರಾಂತಕವೆಂಬ ಗ್ರಾಮದ ಬಳಿಗೆ ಬಂದರು. ಅಲ್ಲಿ ಆಚಾರ್ಯರು ಎದುರಿಗೆ ಬಂದರು. ಆಚಾರ್ಯರಿಗಾದ ಹರುಷ ಹೇಳಲು ಬಾರದು. ಗುಡ್ಡದ ಬಳಿಗೆಂದು ತಾನೇ ಹೊರಟಿರಲು ಗುಡ್ಡವೇ ತನ್ನ ಬಳಿಗೆ ಬಂದರೆ ಹೇಗಿರಬೇಡ ! ಮಹಾವೂರ್ಣರಿಗೂ ಬಂದ ಕೆಲಸ ಅರ್ಧ ಹಾದಿಯಲ್ಲೇ ಆಗಿ ಸಂತೋಷ ಅತಿಶಯವಾಯಿತು. ಆಗಲೇ ಆಚಾರ್ಯರು ಮಹಾವೂರ್ಣರನು ಕೂಡಲೇ ಪಂಚ ಸಂಸ್ಕಾರಗಳ ದಯೆವಾಡಿ ದಾಸನಂತೆ ತಮ್ಮನು ಸೇರಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಬೇಡಿದರು. ಕಂಚಿಗೆ ಮಧುರಾಂತಕವು ಒಂದೇ ದಿನದ ಪಯಣ. ಅಲ್ಲಿಗೇ ಹೋಗಿ ವರದನ ಸನ್ನಿಧಿಯಲೇ ನಡೆಸಿದರಾಯಿತೆಂದು ಮಹಾವೂರ್ಣರಂದರು. ಆಚಾರ್ಯರಿಗೆ ಅವಸರ. ಶುಭಕೆ ಗಳಿಗೆಯೂ ತಡವಾಡಬಾರದೆಂದು ಅನುಭವಕೆ ಬಂದಿತ್ತು. ಯಾಮುನ ಮುನಿಗಳ ನಿರ್ಭಾಣದ ಪಾಠ ಇನ್ನೂ ಮನಸಿನಿಂದ ಅಳಿಸಿರಲಿಲ್ಲ. 'ಮಾನವನು ಗಳಿಗೆಯ ನೀರು ಗುಳ್ಳೆ. ಈ ಗಳಿಗೆಯದು ಮುಂದಿನ ಗಳಿಗೆಗೆ ಇರುವುದು ನಂಬಿಗೆಯಿಲ್ಲ. ಗಾಳಿ ಬಂದಾಗ ತೊರುವುದೇ ಗುಣ. ದಾಸನ ಮೇಲೆ ಕೃಪೆ ತೋರಬೇಕು'—ಎಂದು ಬೇಡಿದರು. ಆಗಲೆಂದು ಒಪ್ಪಿ ಅಲ್ಲೇ ಕೋದಂಡರಾಮಸ್ವಾಮಿಯ ಸನ್ನಿಧಿಯಲಿ ಸುದರ್ಶನ ಹೋಮ ಮಾಡಿಸಿ ಮಹಾವೂರ್ಣರು ಆಚಾರ್ಯರಿಗೆ ಪಂಚ ಸಂಸ್ಕಾರಗಳನು ಮಾಡಿ ದ್ವಯವನುಪದೇಶಿಸಿದರು. ಸರಜೆಯಲ್ಲೇ ಕಳೆದು ಮರುದಿನ ಬೆಳಗ್ಗೆ ರಾಮನ ಅಪ್ಪಣಿ ಪಡೆದು ಎಲ್ಲರೂ ಕಂಚಿಗೆ ಬಂದರು.

೭

ಕಂಚಿಗೆ ಬಂದಮೇಲೆ ಆಚಾರ್ಯರ ಮನೆಯೊಳಗೇ ಅರ್ಧಭಾಗ. ದಲಿ ಮಹಾವೂರ್ಣರ ವಾಸ. ಸದಾ ಸದ್ಗುರು ಸೇವೆ ದೊರೆಯಲೆಂದೇ ಆಚಾರ್ಯರು ಹೀಗೆ ಮಾಡಿದುದು. ಸದ್ಗುರು ಕೃಪೆಯಿಂದ ಶ್ರೀವೈಷ್ಣವ

ಗ್ರಂಥ ರಹಸ್ಯಗಳೆಲ್ಲ ಆಚಾರ್ಯರಿಗೆ ತಿಳಿದವು. ಕಾಲಕ್ಷೇಪವು ಆನಂದ ಮುಯವಾಗಿ ನಡೆಯುತ್ತಿತ್ತು.

ಆಚಾರ್ಯರಿಗೆ ಆ ಆನಂದವನ್ನು ತೊಡಕಿಲ್ಲದೆ ಅನುಭವಿಸಲಾಗಲಿಲ್ಲ. ಅವರ ಹೆಂಡತಿಗೆ ಸ್ವಲ್ಪ ಛಾಸನ. ಜೆತೆಗೆ ಅಜ್ಞಾನ. ಪತಿಹೃದಯವನ್ನು ತಿಳಿಯುವ ಜಾಣ್ಣು ಆಕೆಗೆ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಹೀಗಾಗಿ ಎನಾದರೊಂದು ತೊಡಕು ಆಗಾಗ ತಗಲುತ್ತಿತ್ತು. ಒಂದು ದಿನ ಆಚಾರ್ಯರು ಎಣ್ಣೆ ಯೊತ್ತಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದರು. ಎಣ್ಣೆಯೊತ್ತುತ್ತಿದ್ದ ಹುಡುಗನಿಗೆ ಹಸಿವೆ ಯಾಗಿತ್ತು. ಹೆಂಡತಿಯನ್ನು ಕರೆದು ತಂಗಳನ್ನು ವೇನಾದರೂ ಮಿಕ್ಕಿದೆಯೇ ಎಂದು ವಿಚಾರಿಸಿದರು. 'ಒಂದಗಳಿನಷ್ಟು ಇಲ್ಲ' ಎಂದುತ್ತರ ಬಂತು. ಆಕೆಯ ಮಾತು ಆಚಾರ್ಯರಿಗೆ ನಂಬಿಗೆಯಾಗಲಿಲ್ಲ. ಎದ್ದು ಒಳಗೆ ಹೋಗಿ ನೋಡಿದರು, ತಪ್ಪಲೆಯೊಳಗೆ ಅನ್ನವಿತ್ತು. ತಪ್ಪಲೆಯ ತಂದು ಅವನಿಗೆ ಕೊಟ್ಟು ಆಕೆಯನ್ನು ಬೈದರು. 'ಹಸಿವುಗೊಂಡ ಜೀವಿಯೊಂದು ಅನ್ನ ಬೇಡಿದರೆ ಸುಳ್ಳು ಹೇಳಿದೆಯಾ? ಹಸಿದು ಬಂದವರಿಗೆ ಅಶನನೀಡದ ಪಾಪಕಿಂತ ಬೇರೂಂಟೆ? ಸುಳ್ಳಿಗೆ ನೀಚತನ ಜೊತೆ' ಎಂದು ಗದರಿಸಿದರು.

ಮತ್ತೊಂದು ದಿನ ಬೆಳಗ್ಗೆ ಆಚಾರ್ಯರು ಹೊರಗೆ ಹೋಗಿದ್ದರು. ಮನೆಯ ಹಿಂದಿನ ಬಾವಿಗೆ ಆಚಾರ್ಯರ ಹೆಂಡತಿ ನೀರಿಗೆ ಹೋದಳು. ಮಹಾಪೂರ್ಣ ಹೆಂಡತಿಯೂ ನೀರಿಗೆ ಬಂದಳು. ಇಬ್ಬರೂ ಒಂದೇ ಸಲ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಗಾಲಿಗಳ ಮೇಲೆ ನೀರು ಸೇರಿದರು. ಸೇರುವಾಗ ಮಹಾಪೂರ್ಣ ಹೆಂಡತಿಯು ಕೊಡದ ನೀರು ಆಚಾರ್ಯರ ಹೆಂಡತಿಯ ಕೊಡದ ಮೇಲೆ ಎರಡು ಹನಿ ಸಿಡಿಯಿತೋ ಎನ್ನೋ. ಆಕೆಗೆ ಸಿಟ್ಟು ಬಂತು. ಚಿಕ್ಕದು ದೊಡ್ಡದು ಎಂಬ ಭೇದ ತಿಳಿಯದೆ ಮಡಿ ಮೈಲಿಗೆ ನಡೆಸದ ಬಡಹೆಂಗಸಿನ ಕೊಡದ ನೀರು ಈ ಪಂಡಿತ ಪತ್ನಿಯ ಆಚಾರ ವಂತ ಕೊಡದ ಮೇಲೆ ಸಿಡಿಯಬಹುದೇ? ಇಬ್ಬರಿಗೂ ಜಗಳ ಹತ್ತಿತು. ಇಬ್ಬರೂ ಬೈದರು. ಇಬ್ಬರೂ ಆಣೆಯಿಟ್ಟರು. ಇದೆಲ್ಲ ಮಹಾ ಪೂರ್ಣರು ಮನೆಯೊಳಗಿಂದ ನೋಡುತ್ತಲೇ ಇದ್ದರು. ಹೆಂಡತಿ ಮನೆಗೆ ಬಂದೊಡನೆ ಆಕೆಯನ್ನು ದಂಡಿಸಿ, ಇನ್ನೆಲ್ಲಿರಬಾರದೆಂದು ಶ್ರೀರಂಗಕೆ ಹೊರಟುಹೋದರು.

ಆಚಾರ್ಯರು ಮನೆಗೆ ಬಂದವರು ಸದ್ಗುರುವು ಮನೆಯಲ್ಲಿಲ್ಲದಿರುವುದು ನೋಡಿ ನೆರೆಯವರನ್ನು ಕೇಳಿದರು. ನಡೆದ ಸಂಗತಿ ಗೊತ್ತಾಯಿತು. ಆಚಾರ್ಯರ ಕೋಪಕ್ಕೆ ಮೇರೆಯೇ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಕಾಂಚೀಪುರವನ್ನು ಮನೆಗೆ ಕರೆದು ಅವರ ಪಾತ್ರಶೇಷವನ್ನು ಬೇಕೆಂದಾಗ ಆ ಮಹಾನುಭಾವನನ್ನು ಕೀಳು ಕುರಿಯಂತೆ ಕಂಡಳು. ಅದನ್ನು ಮನ್ನಿಸಿತು. ಮರಳಿ ಹಸಿದು ನಿಂತವನಿಗೆ ಅನ್ನ ನೀಡಿದಾಗ ಕೀಳುತನದ ಸುಳ್ಳು ಹೇಳಿದಳು. ಅದೂ ಮನ್ನಿಸಿಯಾಯಿತು. ಈಗ ಸದ್ಗುರುವಿನ ಹೆಂಡತಿಗೇ ಅವಮಾನ. ಇನ್ನೀ ಕಡುಮೂರ್ಖತನಕ್ಕೆ ಮನ್ನಣೆ ಹೇಗೆ ದೊರೆಯಬೇಕು. ಈ ಅಪರಾಧತ್ರಯದ ಭಾರದಿಂದ ಆಚಾರ್ಯರ ಹೃದಯ ಬಹಳ ಕುಗ್ಗಿತು. ಹೆಂಡತಿಯನ್ನು ಕರೆದು ಹೇಳಿದರು. 'ನಿನ್ನ ಹೃದಯದಂಥ ಕತ್ತಲು ಕೋಣೆಯಿರಲಾರದು. ತಿಳಿವಿನ ಗುರುತೇ ಇಲ್ಲ ನಿನಗೆ. ನಿನ್ನಂಥವಳಿಗೆ ಬೇಕಾದುದೆಲ್ಲ ಇಲ್ಲಿದೆ. ಇದೋ ಈ ಹಣವೆಲ್ಲ ನಿನ್ನದು. ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ನಿನ್ನ ತಂದೆಯ ಮನೆಗೆ ಹೋಗು. ಮನೆಯೆಂದರೆ ಪರದೇಶಿಗಳ ಸತ್ತವಾಗಿರಬೇಕು. ಆತಿಥಿ ಸೇವಾ ಸದನವೇ ಮನೆ. ಹಾಗಲ್ಲದ ಮನೆಯೇಕೆ ? ಮನೆತನವೇಕೆ ? ಹೋಗು. ಸಂಸಾರದಲಿ ಸವಿಯಿಲ್ಲದಾಗಲು ಸಿದ್ಧನಾಗುವುದೇ. ಸರಿಯೆಂದು ಹಿರಿಯರು ಹೇಳಿರುವರು. ಹೋಗು. ನಾನಿನ್ನು ಸಂಸಾರದಲಿರಲಿಲ್ಲ' ಎಂದು ಹೇಳಿ ಆಕೆಯನ್ನು ತವರೊಗೆ ಕಳಿಸಿದರು.

ಸಾಧು ಸಂತರ ಬಗೆಯೇ ಹೀಗೆ. ಜಗದ ಬಗೆಗಳ ಬೇಗೆ ಅವರಿಗೆ ಸ್ವೇಸದು. ಬುದ್ಧಿ ಬೆಳೆಯುತ್ತಲೆ ಸಂಸಾರವು ಅವರಿಗೆ ಮಿನಿಗೆ ನೆಲವಿದ್ದಂತೆ. ಸ್ವಲ್ಪ ಆತ್ಮಬಲವು ಮೊಳೆತರೆ ಸಾಕು ಸಂಸಾರದಿಂದ ಹರಿದೋಡಿ ಬಿಡುವರು. ಗಳಿಗೆಯೂ ತಡವಿಲ್ಲ. ಆಚಾರ್ಯರು ಹುಟ್ಟು ಮುಕ್ತಜೀವಿ. ಅವರ ಜೀವನವೀದಾರಿಗೊಂಡು ಹರಿದುದು ನಿಸರ್ಗ ಸಹಜವೇ.

ಅಸಂತ ಸರೋವರವು ಬಹಳ ಮಹಿಮೆಯದು. ಅಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನ ಮಾಡಿದರೆ ಎಲ್ಲಾ ಪಾಪ ಹರಿವುದು ಎಂದು ಆಗಿನವರ ನಂಬಿಕೆ.

ಆಚಾರ್ಯರು ಅನಂತ ಸರಸ್ವಿನೋಳಗೆ ಸ್ನಾನ ಮಾಡಿ ಸನ್ಯಾಸ ತೆಗೆದು ಕೊಳ್ಳಲು ಸಂಕಲ್ಪ ಮಾಡಿದರು. ಯಾರಿಂದ ಸನ್ಯಾಸ ಹೊಂದ ಬೇಕೆಂಬ ಯೋಚನೆ ಬಂತು. ಯಾಮುನ ಮುನಿಗಳು ಇಲ್ಲ. ಮಹಾ ಪೂರ್ಣರು ಶ್ರೀರಂಗಕೆ ಹೋದರು. ಟವರನ್ನು ಕರೆಯಿಸುವುದೆಂದರೆ ಕಾಲವಿಳಂಬ. ಕಾಲ ತಪ್ಪಿದರೆ ಕಾಲಕೂಟವಾದೀತೆಂದು ಆಚಾರ್ಯರಿಗೆ ಹಿಂದೆಯೇ ಪಾಠವಾಗಿತ್ತು. ಕಡೆಗೆ ಶ್ರೀ ವರದರಾಜನಿಂದಲೇ ಹೊಂದ ಬೇಕೆಂದು ನಿಶ್ಚಯಿಸಿದರು. ಸರಸಿನಲಿ ಸ್ನಾನ ಮಾಡಿ ಯಾಮುನ ಮುನಿಗಳ ಪಾದವ ನೆನೆದು, ವರದಸ ಸನ್ನಿಧಿಗೆ ಹೋದರು. 'ವರದ ರಾಜ ! ಭವತಾರಕ ! ಸಾಕಿನ್ನು ನನಗೀ ಸಂಸಾರ. ಭೋಗ ಭಾಗ್ಯಗಳ ಆಸೆ ನನಗಿಲ್ಲ. ಬಂಧು ಬಳಗದ ಮೋಹವೆನಗಿಲ್ಲ. ನಿನ್ನ ಪಾದವಲ್ಲದೆ ನನಗಾವುದೂ ಬೇಡ. ಇನ್ನೀ ದೋಣಿಯಲಿ ಜಗದ ಬಗೆಯ ನೀರು ತುಂಬಬೇಡಯ್ಯ. ದೋಣಿ ಮುಳುಗಿತು. ಮುದ್ದಾಗಿ ದೋಣಿ ಯಲ್ಲಿ ಕುಳಿತು ನಡೆಸಯ್ಯ. ಭವದ ಕಡಲ ದಾಟಿಸಯ್ಯ. ನೀಡಯ್ಯ ಸನ್ಯಾಸವನೆನೆಗೆ ನೀಡು. ನೋಡಯ್ಯ ಕೃಪೆಯಿಂದೆನ್ನ ನೋಡು.' —ಆಚಾರ್ಯರು ಗದ್ಗದ ಕಂಠದಿಂದ ಬೇಡಿದರು. ಕಣ್ಣಿನಲಿ ಮುತ್ತಿನಂತೆ ನೀರು. ಮೊಗದ ಮೇಲೆ ಅಲೌಕಿಕ ತೇಜ. ಆಚಾರ್ಯರ ಮೂರ್ತಿ ಆಗ ಭುವನಮೋಹಕವಾಗಿತ್ತು.

ಕಾಂಚೀಪೂರ್ಣರಿಗೆ ವರದಸ ಅಂತರಂಗಾನುಜ್ಞೆಯಾಯಿತು. 'ಕಾಷಾಯ ತ್ರಿದಂಡಧಾರಿಯಾಗಿ ನನ್ನ ರಾಮಾನುಜನು ನನ್ನ ಸೇವೆ ಮಾಡಲಿ' ಎಂತ. ಆಚಾರ್ಯರು ಕಾವಿಬಟ್ಟೆಯುಟ್ಟರು. ತ್ರಿದಂಡವ ಹಿಡಿದರು. ಊರಿನ ಜನರೆಲ್ಲ ಗುಂಪುಗೂಡಿ ಹರುಷದಿಂದ ಹೂಮಳೆ ಯನೇ ಕರೆದರು. ಮಂಗಳ ವಾದ್ಯಗಳ ಬಾರಿಸಿದರು. ಶ್ರೀವೈಷ್ಣವ ಬೃಂದವು ಸಂತಸದಿಂದ ವೇದ ಪಾರಾಯಣ ಮಾಡಿತು. ಹುಡುಗರು ಹಾಡಿ ಕುಣಿದರು. ಅಖಂಡ ಮೈಭವದಿಂದ ಆಚಾರ್ಯರ ಸನ್ಯಾಸ ದೀಕ್ಷೆಯು ವರದಸ ಸನ್ನಿಧಿಯಲಿ ಸ್ವೀಕೃತವಾಯಿತು. ವರದರಾಜನ ಅನುಗ್ರಹದಂತೆ ಕಾಂಚೀಪೂರ್ಣರು ಆಚಾರ್ಯರನು "ಯತಿಶೇಖರ" ನೆಂದು ಕರೆದರು. ಯತಿರಾಜ, ಯತಿಶೇಖರ ಎಂದು ಜನರೆಲ್ಲ ಕೊಂಡಾ

ಡಿದರು. ಆಚಾರ್ಯರು ಯತಿರಾಜನೆಂಬ ಹೆಸರಿನಿಂದ ಸನ್ಯಾಸನವ
ಕೈಗೊಂಡು ದರ್ಶನಸ್ಥಾಪನ ದೀಕ್ಷೆ ವಹಿಸಿದಂದಿನಿಂದ ಊರಿಗೆ
ಊರೇ ಯತಿರಾಜನ ಮಹಿಮೆಯ ಹೊಗಳುತ್ತಿತ್ತು.

ಜಯತಿ ಸಕಲ ವಿದ್ಯಾವಾಹಿನೀ ಜನ್ಮ ಶೈಲೋ ಜನಪದಪರಿವೃತ್ತಿಶ್ರಾಂತ
ವಿಶ್ರಾಂತಿ ಶಾಖೀ |

ನಿಖಿಲ ಕುಮತಿ ಮಾಯಾ ಶರ್ಮರೀ ಬಾಲಸೂರೋ ನಿಗಮ ಜಲಧಿವೇಲಾ ಪೂರ್ಣ
ಚಂದ್ರೋ ಯತೀಂದ್ರಃ ||

ಜಯ ಮಾಯಮತಾಂಧಕಾರಭಾನೋ ಜಯ ಬಾಹ್ಯಪ್ರಮುಖಾಟವೀ
ಕೃಶಾನೋ |

ಜಯ ಸಂಶ್ರಿತಸಿಂಧುಶೀತಭಾನೋ ಜಯ ರಾಮಾನುಜ ಯಾದವಾದ್ರಿಶೃಂಗೇ ||

ಅ

ಹೂ ಅರಳಿತು. ಪರಿಮಳವು ಗಾಳಿಯಲಾಡುತ್ತ ದೂರ ಹರಿದು
ಹರಡಿತು. ಎಲ್ಲೆಲ್ಲಿಂದಲೂ ಭ್ರಮರಗಳು ಮಧುಪಾನಕೆಂದು ಬಂದವು.
ಆ ಭ್ರಮರಗಳ ಆನಂದ ಅವಕೇ ಗೊತ್ತು. ಹೂವಿನ ಪರಿಮಳದ ಹರುಷ
ದುಂಬಿಯೇ ಬಲ್ಲದು.

ಕೂರೇಶ ದಾಶರಥಿಗಳು ಆ ಮಧುಪಮಾಲೆಯ ಅರಸರು. ಕೂರೇಶ
ನದು ಕೂರಂ ಎಂಬ ಹಳ್ಳಿ. ಕೂರಂದ ಒಡೆಯನವನು. ಅಂತೇ ಕೂರೇಶ
ನೆಂಬ ಹೆಸರವನಿಗೆ. ಕೂರೇಶನು ಬಹಳ ಸಿರಿವಂತ. ಸಿರಿವಂತನಿದ್ದಂತೆ
ಕೊಡಗೈಯ ದಾಸಿಯೂ ಹೌದು. ಬಲು ದಯಾಳು, ದೀನ ಬಂಧು.
ಮುಂಜಾವಿನಿಂದ ಸಂಜೆಯತನಕ ದಿನವೂ ಅವನ ಮನೆಯೊಳಗೆ ಕುಂಟ
ರಿಗೆ, ಕುರುಡರಿಗೆ ಒಂದೇಸವನೆ ಅನ್ನ ಬಟ್ಟಿಗಳ ದಾನ ನಡೆದೇ ಇರು
ತ್ತಿತ್ತು. “ಕುಂಟ ಕುರುಡರ ಕೂರೇಶ|ಬಡವ ಬಗ್ಗರ ಕೂರೇಶ”
ಎಂದು ಲಾವಣಿಗಳನವನ ಮೇಲೆ ಕಟ್ಟಿ ಜನರು ಹಾಡಿ ಕೃತಜ್ಞತೆ
ತೋರಿಸುವರು. ಆ ಬಡವರ ಬಂಧುವಿನ ಮನಸು ಬಲು ಸರಳ. ಅವನ
ವಿನಯ-ಬಡವರಿಗೂ ಇರದು. ಸ್ವಭಾವವೇ ಭಕ್ತಿವಂತ ಸ್ವಭಾವ.
ಯತಿಶೀಖರನು ದೇವರಾಜನ ಸನ್ನಿಧಿಯಲಿ ಸನ್ಯಾಸಿಯಾದ ಸುದ್ದಿಯ

ಕೇಳಿ ಗಳಿಗೆಯೂ ತಡೆಯದೆ ಕಂಚಿಗೆ ಬಂದ. ಯತಿಶೇಖರನ ಕಂಡು ಪಾದಕೆ ಬಿದ್ದು ಪಂಚ ಸಂಸ್ಕಾರ ಮಾಡಿ ದಾಸ್ಯವ ಸ್ವೀಕರಿಸಬೇಕೆಂದು ಬೇಡಿದ. ಯತಿರಾಜನದಕೊಪ್ಪಿದ. ಕೂರೇಶನು ಯತಿರಾಜನ ಅಂತರಂಗದ ಗೆಳೆಯನಾಗಿ ಆಚಾರ್ಯ ಸೇವಾ ನಿರತನಾದ. ಪುರುಷಮಂಗಳದ ದಾಶರಥಿ ಯತೀಂದ್ರನ ಸೋದರಳಿಯ. ಹುಟ್ಟಾ ಹರಿಭಕ್ತಿ ತತ್ಪರ. ನಿಗರ್ವಿ. ಎಲ್ಲ ವೇದಶಾಸ್ತ್ರಗಳ ಓದಿದವ. ಸೋದರಮಾವ ಯತಿ ಯಾದುದ ಕೇಳಿ ಕಂಚಿಗೆ ಬಂದು ಯತಿರಾಜನ ಶಿಷ್ಯನಾದ. ಅವನೇ ಮಧುಪಗಳ ಮೊದಲಿಗ. ಅತ್ತಿಂದ ಇತ್ತಿಂದ ಎಷ್ಟೋ ಜನ ಬಂದು ಯತಿಪತಿಯನಾಶ್ರಯಿಸಿದರು. ಹೂವಿನ ಬಳಿಗೆ ದುಂಬಿಬಾರದೆ ಇದ್ದೀತೇ ?

ಯತಿಪತಿಗೆ ಗೋವಿಂದಮಿಶ್ರನನು ಶ್ರೀಮೈಷ್ಣವನ ಮಾಡಿ. ಅವನಿಂದ ಹರಿಸೇವೆ ಮಾಡಿಸಬೇಕೆಂಬ ಆಸೆ. ಗೋವಿಂದನು ಮಾತ್ರ ಕಾಳಹಸ್ತಿಯ ಕಾಡಿನೊಳಗೆ ಸುತ್ತುತ್ತಿದ್ದ. ಅವನ ಶೈವ ದೀಕ್ಷೆಯು ಹೆಚ್ಚುಹೋಗಿತ್ತು. ಯೋಗ್ಯರೆಂದು ಶ್ರೀಶೈಲವೂರ್ಣರಿಗೆ ಕಾಳಹಸ್ತಿಗೆ ಹೋಗಿ ಗೋವಿಂದನನು ಮೈಷ್ಣವನ ಮಾಡಿರೆಂದು ಬೇಡಿ ಕಾಗದ ಬರೆದರು. ಕೃಪಾಮಾತ್ರ ಪುಸನ್ನಾರ್ಯನೆಂಬುದು ಬರಿಯ ಹೆಸರೆ? ಗುಣದ ಗುರುತಲ್ಲವೆ. ಯತಿರಾಜನ ತುಂಬಿ ತುಳುಕುವ ದಯಾ ಗುಣವು ಅವನ ಗುಣರತ್ನಗಳಲಿ ನಾಯಕಮಣಿ.

ಇತ್ತ ಯಾದವಪ್ರಕಾಶನಿಗೆ ಬಾಳುವೆಯಲಿ ಹೊಸದೊಂದು ಹಾಳೆ ತೆರೆಯುವ ಕಾಲ. ಬ್ರಹ್ಮರಾಕ್ಷಸನನು ಯತಿರಾಜನೋಡಿಸಿ ದಾಗಲೇ ಆ ಹಾಳೆ ತೆರೆಯಬೇಕಿತ್ತು. ಆದರೆ ಮನಸಿನನ್ನೂ ಮೈಲಿಗೆ ತೊಳೆದಿರಲಿಲ್ಲ. ಈಗಾಕಾಲ ಬಂತು. ಅವನ ತಾಯಿ ಪರಮ ಸಾಧ್ವಿ. ಕಾಂಚೀವೂರ್ಣರನು ಜೆನ್ನಾಗಿ ಬಲ್ಲವಳು. ಯತಿರಾಜನ ಕಂಡು ಆ ಸುಧೆ ಯಂಥ ಮಾತು ಕುಡಿದು ಆಕೆಗೆ ಮೈಷ್ಣವ ಧರ್ಮದ ಸೊಬಗು ತಿಳಿಯಿತು. ತನ್ನ ಮಗ ಯಾದವನೂ ಶ್ರೀಮೈಷ್ಣವನಾದರೊಳಿತೆಂದು ಬಗೆದಳು. ಮಗನಿಗೆ ಆ ಮಾತು ಹೇಳಿದಳು. ಆ ಮಾತು ಆಕೆ ಅನ್ನುವಾಗ

ಯಾರೋ ಮಂತ್ರಪುಷ್ಪ ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದವರು 'ತಥಾಸ್ತು' ಎಂದರು. ಕಾಕತಾಳೀಯ ನ್ಯಾಯ. ಆ ಸಾಧ್ವಿಗೆ ಬಲು ಸಂತಸವಾಯಿತು. ಯಾದವನೂ ಅದಕೊಪ್ಪಿದ. ಆದರೆ ಒಂದು ತೊಡಕು ಕಗ್ಗುಂಟಾಯಿತು. ಯಾದವನು ಏಕದಂಡಿ ಸನ್ಯಾಸಿ. ಶಿಖಾಯಜ್ಞೋಪವೀತರಹಿತ. ಮರಳಿ ಅವನಿಗೆ ಧರಿಸುವುದೆಂದರೆ ಭೂಪ್ರದಕ್ಷಿಣೆ ಮಾಡಿ ಪ್ರಾಯಶ್ಚಿತ್ತ ಮಾಡಿ ಕೊಳಬೇಕು. ಈ ಅಪರವಯಸಿನಲಿ ಯಾದವನಿಗದು ಹೇಗೆ ಶಕ್ಯ? ಯಾದವನಿಗಿದಕ್ಕೆ ದಾರಿಯೇ ತೋರಲಿಲ್ಲ. ಹಗಲಿರುಳು ಚಿಂತಿಸಿದ ಬಗೆಹರಿಯಲಿಲ್ಲ. ಕಡೆಗೆೊಂದು ದಿನ ವರದರಾಜನು ಕನಸಿನೊಳಗೆ ಕಾಣಿಸಿಕೊಂಡು ಭೂಪ್ರದಕ್ಷಿಣೆ ಅನವಶ್ಯಕವೆಂದೂ ಯತಿರಾಜನ ಪ್ರದಕ್ಷಿಣೆ ಮಾಡಿದರೆ ಸಾಕೆಂದೂ ಯಾದವನಿಗಪ್ಪಣೆ ಮಾಡಿದ. ಕನಸು ನಿಜವೆಂದು ಯಾದವನು ನಂಬಲಿಲ್ಲ. ನಂಬಿಗೆ ಸಾಲದೆ ಕಾಂಚೀವೂರ್ಣರ ಬಳಿಗೆ ಹೋಗಿ ವರದರಾಜನ ಕೇಳಿ ತನಗೆೊಂದು ದಾರಿತೋರಿಸಬೇಕೆಂದು ಬೇಡಿದ. ಕನಸಿನೊಳಗೆ ಬಂದುದು ನಿಜವೆಂದೂ ಯತಿರಾಜನ ಶರಣು ಹೋಗುವುದೇ ಹಾದಿಯೆಂದೂ ಅಪ್ಪಣೆಯಾಯಿತು ದೇವರದು. ಒಡ ನೆಯೆ ಯಾದವನು ಯತೀಂದ್ರನ ಬಳಿಗೆ ಹೋಗಿ ಹಿಂದಿನ ತಪ್ಪಿಗೆಲ್ಲ ಮನ್ನಣೆ ಬೇಡಿ ತ್ರಿದಂಡ ಸನ್ಯಾಸವ ಬೇಡಿದ. ಅಲ್ಲಿದ್ದವರು ಭೂಪ್ರದಕ್ಷಿಣದ ಮಾತೆತ್ತಿದರು. ಮರುಮಾತಿಗೆ ಎಡೆಯಿರದಂತೆ ಯತೀಂದ್ರನಿಗೆ ಪ್ರದಕ್ಷಿಣವೂರ್ವಕ ನಮಸ್ಕಾರಮಾಡಿ ಯಾದವನು ವರದರಾಜಸ್ವಾಮಿಯ ಅಪ್ಪಣೆಯ ತಿಳಿಸಿದ. ಯತಿರಾಜನು ತಟ್ಟನೆದ್ದು, ಯಾದವನಿಗೆ ವಂದನ ಮಾಡಿ ಮಗ್ಗುಲಲಿ ಕುಳ್ಳಿರಿಸಿ 'ಭಗವನ್, ಇಷ್ಟು ದಿನಕೆ ಈ ದೀನನ ಮೇಲೆ ದಯೆಬಂತೇ ನಿಮಗೆ' ಎಂದು ಆದರಿಸಿ, ಸನ್ಯಾಸವನಿತ್ತು ಗೋವಿಂದಜೀಯನೆಂಬ ಹೆಸರಿಟ್ಟ. ಭಕುತಿಯಿಂದ ಭಗವಂತನ ಹಲವರು ಸಾರಿದರೆ ದ್ವೇಷದಿಂದಲೂ ಕೆಲವರು ಸೇರಬಾರದೆ? ದೇವೇಶನ ದಯೆಯೊಂದಿರಲು ಬೇವು ಮಾವಾಗದೆ?

ಅಥವಾಫಮರಲ್ಲೂ ಕೂಡ ಆತ್ಮವಿದೆ. ಅವರೇನು ಬರೀ ಕಲ್ಲು ಮಣ್ಣಲ್ಲ. ಅವರಲ್ಲೂ ದೈವೀಶಕ್ತಿಯಡಗಿದೆ. ಅತ್ಯಂತ ಪಾಪಿಗೂ ದೇವರ ಕಾಯುವ ಕೈ ಸದಾ ಕಾದೇಯಿದೆ. ದಾರಿಯೇ ಇಲ್ಲದ ಅಂಧಂತ

ಮದಲಿ ಯಾರೂ ನಿಜವಾಗಿ ಬಿದ್ದಿಲ್ಲ. ಸಾಧು ಸಂತನೂ ಹಿಂದೆ ಪಾಪಿ ಯಾಗಿದ್ದು ಮುಕ್ತನಾದಂತೆಯೇ ಪಾಪಿಷ್ಠನೂ ಮುಂದೆ ಮುಕ್ತನಾಗಿ ಸಂತನಾಗುವನು. ಜಗತ್ತಿನ ಮಹಾಪುರುಷರ ಕೆಲಸವೇ ಅದು. ಪಾಪಿ ಮೂಢರಿಗೂ ಮುಂದೆ ಸಂತರಾಗುವರೆಂಬ ಧೈರ್ಯಕೊಡುವುದು. ಅವರೊಳಗಿನ ದೈವೀಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಜಾಗೃತಗೊಳಿಸುವುದು.

ಗೋವಿಂದಜೀಯನು ತ್ರಿದಂಡಿಯಾಗಿ ಬಲುದಿನ ಬಾಳಲಿಲ್ಲ. ವಯಸು ತುಂಬಿ ಪರಮಪದವನು ಬೇಗನೆ ಹೊಂದಿದ. “ಯತಿಧರ್ಮ ಸಮುಚ್ಚಯ” ಎಂಬುದೊಂದು ಆತನ ಗ್ರಂಥ. ಯತಿಶೇಖರನಾಶ್ರಯಿಸಿದ ಮೇಲೆ ಬರೆದುದು. ಗೋವಿಂದಜೀಯನಿಗಾಗಿ ಯತಿಶೇಖರ ನೆಷ್ಠೋ ಗೋಳಿಟ್ಟನಂತೆ.

ಅತ್ತ ಶ್ರೀರಂಗದೊಳಗೂ ಯತಿಶೇಖರನ ಸನ್ಯಾಸ ಮೈಭವದ ಸುದ್ದಿ ಹರಡಿತು. ಮಹಾವೂರ್ಣಾದಿಗಳೆಲ್ಲ ಸೇರಿ ಯತಿರಾಜನನ್ನು ಯಾಮುನಾಚಾರ್ಯರ ಪದವಿಯಲಿ ನೆಲೆಗೊಳಿಸಬಯಸಿದರು. ಆದರೆ ಯಾಮುನ ಮುನಿಗಳ ನಿರಾಣದ ಕಾಲದಲಿ ಯತಿರಾಜನಿಗೆ ರಂಗೇಶನ ಮೇಲೆ ಸಿಟ್ಟುಬಂದಿತ್ತು. ಶ್ರೀರಂಗಕೆ ಬಂದೂ ರಂಗೇಶನ ಸಂದರುಶನ ಪಡೆಯದೆ ಹಾಗೇ ಹಿಂದಿರುಗಿ ಹೋಗಿದ್ದ. ಈಗ ಹಾದಿಯೇನು? ಎಲ್ಲರೂ ಸೇರಿ ಶ್ರೀರಂಗೇಶನ ಬೇಡಿದರು. ವರದರಾಜನಿಗೊಂದು ಪತ್ರ ಕಳಿಸುವಂತೆ ರಂಗೇಶನ ಅಪ್ಪಣೆಯಾಯಿತು. ‘ಜೀವವನು ಬೇಡಿದರೆ ನೀಡುವರೆ? ಯತಿರಾಜನೆನ್ನ ಜೀವಜೀವಾಳ’ ಎಂದು ವರದನ ಉತ್ತರ ಬಂತು. ಶ್ರೀರಂಗದವರಿಗೆ ದೆಸೆ ತೋರದಂತಾಯಿತು. ಯತಿರಾಜನು ಶ್ರೀರಂಗಕೆ ಬರುವ ಬಗೆಯೇನು? ಕಡೆಗೆ ದೇವಗಾನ ನಾಟ್ಯಕಲಾ ನಿಪುಣನಾದ ರಂಗನಾಥ ಗಾಯಕನನ್ನು ಕರೆಯಿಸಿ ಗಾನ ನಿಪುಣತೆಯಿಂದ ವರದರಾಜನ ಮೆಚ್ಚಿಸಿ ಯತಿಶೇಖರನನೇ ವರವಾಗಿ ಪಡೆದು ಬರುವಂತೆ ಹೇಳಿ ಕಂಚಿಗೆ ಕಳಿಸಿದರು. ಭಾಗವತಾಜ್ಞೆಯೆಂದು ಶಿರದಲಿ ತಳೆದು ರಂಗನಾಥ ಗಾಯಕನು ಕಂಚಿಗೆ ಬಂದ. ಆಗ ಕರಿವರದನದೊಂದು ವಿಶೇಷ ಸೇವೆಯ ಉತ್ಸವ. ಆತನಿಗೆ ಮನಸು ಹಿಗ್ಗಿ ದೇವಗಾನವ

ಹಾಡಿದ. ಭಕ್ತ ಹಾಡಿದರೆ ದೇವರು ಕುಣಿಯುವನಂತೆ. ರಂಗನಾಥ ನಂಥ ಭಕ್ತ; ದೇವಗಾನ. ವರದನಿಗೆ ಮನಸು ಹೊಳೆಯಾಗಿ ಹರಿದು ಹೋಯಿತು. ಬಲು ಬೆಲೆಯ ರತ್ನಗಳ ರಂಗನಾಥನಿಗೆ ನೀಡುವಂತೆ ಕಾಂಚೀಪೂರ್ಣರಿಗೆ ಹೇಳಿದ. ಒಡನೆಯೆ ತಟ್ಟೆಯಲಿ ತಂದಿಟ್ಟರು. 'ನಾನಿದನೇನನಾಡಲಿ? ದೇವಾ ನೀಡುವೆನೆಂದರೆ ಬೇಡುವೆನಯ್ಯ ಕೊಡಗೈಯ ಕರಿವರದ. ಇದು ನಾನೊಲ್ಲೆ' ಎಂದು ಮತ್ತೆ ಹಾಡಿದ. 'ಲಕ್ಷ್ಮಿ, ನಾನು—ಬಿಟ್ಟು ಬೇರೇನಾದರೂ ಕೇಳು. ಕೊಡುವೆ' ಎಂದು ವರದನನುಗ್ರಹಿಸಿದ. 'ಯತಿರಾಜನ ರಂಗೇಶನ ಸನ್ನಿಧಿಸೇವೆಗೆ ಕಳಿಸಯ್ಯ ಹರಿಯೆ! ಇದೇ ನಾನು ಬೇಡಬಂದುದು' ಎಂದು ರಂಗನಾಥನು ಬಿನ್ನಯಿಸಿದ. 'ಕೆಟ್ಟಿತು ಕೆಲಸ. ಯತಿರಾಜನನು ಕೊಡಲಾರನೆಂದು ಮೊದಲೇ ಹೇಳದಿದ್ದು ಎಂಥ ಮೋಸವಾಯಿತು. ಬೇರೇನಾದರೂ ಬೇಡಬಾರದೇ' ವರದರಾಜನ ಮೋರೆಯಲಿ ತವಕ. 'ದೊರೆಯೆ, ಅಡಿದ ಮಾತಿಗೆ ಸಖಿಯಿಲ್ಲದವನೆಂದಲ್ಲವೆ ನಿನ್ನ ಬಿರದು. ಆ ಕೀರ್ತಿಗೆ ಕಿಲುಬು ಹತ್ತದೆ? ರಂಗೇಶನ ಸೇವೆ ನಿನ್ನ ಸೇವೆಯಿಲ್ಲವೆ. ಕರುಣಿಸು ಕರುಣಿಸಯ್ಯ! ಎಂದು ರಂಗನಾಥನು ಮರಳಿ ಬೇಡಿದ. 'ಆಗಲಿ' ವರದರಾಜನ ದನಿಯಲಿ ಬಿನ್ನತೆ ಕಾಣುತ್ತಿತ್ತು. ಯತಿರಾಜನು ಮಾತಾಡಲಿಲ್ಲ. ವರದನಿಗೆ ಪ್ರಣಾಮಮಾಡಿ ಶ್ರೀರಂಗಕೆ ಒಡನೆಯೆ ಹೊರಟ. ಕೂರೇಶ ದಾಶರಥಿಗಳು ಯತಿರಾಜನ ಅರ್ಚಾವಿಗ್ರಹವೊಂದು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಹಿಂದೆ ಹೊರಟರು. ಯತಿರಾಜನು ಕುಟೀರಕೂ ಹೋಗಲಿಲ್ಲ. ನೆಟ್ಟನೆ ಶ್ರೀರಂಗದ ಹಾದಿ ಹಿಡಿದ. ಸ್ವಲ್ಪದೂರ ಹೋಗಿ ಕೂರೇಶನು ಕಂಚಿಗೆ ಹಿಂದಿರುಗಿದ. ದಾಶರಥಿಯು ಮಾತ್ರ ಯತಿರಾಜನ ಹಿಂದೆ ಶ್ರೀರಂಗಕೆ ಹೋದ.

ಶ್ರೀರಂಗಕೆ ಬಂದರು. ಬಂದವರು ಕಾವೇರಿಯಲಿ ಮಿಂದು ದ್ವಾದ. ಶೋರ್ಧ್ವ ಪುಂಡ್ರಗಳನು ಧರಿಸಿ ಸಂಧ್ಯಾದಿಗಳ ನೆರವೇರಿಸಿದರು. ಶ್ರೀ ರಂಗೇಶನ ಅಪ್ಪಣೆಯಂತೆ ಜನರೆಲ್ಲ ಎದುರು ಬಂದರು. ಭತ್ತ ಚಾಮರಗಳ ಬೀಸುತಿರಲು ಮಂಗಳತೂರ್ಯಧ್ವನಿಗಳು ಮೊಳಗುತಿರಲು ಯತಿರಾಜ ಶ್ರೀರಂಗವ ಪ್ರವೇಶಿಸಿದ. ದೇವಾಲಯವ ಹೊಕ್ಕು ಕೋಟಿಸೂರ್ಯ ಪ್ರಭಾ

ಭಾಸಮಾನನಾಗಿ ಶೇಷತಲ್ಪಶಾಯಿಯಾದ ಶ್ರೀರಂಗನಾಥನ ದರುಶಿಸಿ ಪುಣಾಮಮಾಡಿದ. ರಂಗೇಶನು ಸುಪ್ರೀತನಾಗಿ ಯತಿರಾಜನಿಗೆ ಉಭಯ ವಿಭೂತಿ ನಾಯಕತ್ವವನು 'ಉಡಯವರ್' ಎಂಬ ಬಿರುದನು ನೀಡಿದ. ದರ್ಶನ ಸ್ಥಾಪನಾಚಾರ್ಯ ಪದವಿಯನ್ನೇರಿ ತನ್ನ ಸನ್ನಿಧಿಯಲ್ಲೇ ಇರಬೇಕೆಂದು ಅಪ್ಪಣೆಮಾಡಿದ. ಯತಿರಾಜನು ಭಗವದಾಜ್ಞೆಯನು ಶಿರದೊಳಾಂತು ಶ್ರೀರಂಗದಲಿ ನೆಲೆಸಿದ.

ಇತ್ತು ಕೂರೇಶನು ಕಂಚಿಯಿಂದ ಸ್ವಗ್ರಾಮಕ್ಕೆ ಬಂದ. ಒಂದು ದಿನ ರಾತ್ರಿ ಕೂರೇಶನ ಮನೆಯ ಹೆಬ್ಬಾಗಿಲ ಹಿತ್ತಾಳೆಯ ಕದಗಳನ್ನು ಕಸುವಿನಿಂದ ಮುಚ್ಚಿದರು. ಧಣಧಣ ಎಂದು ಸದ್ದು ಕಂಚಿಯವರೆಗೆ ಕೇಳಿಸಿತು. ಇದೇನು ಸದ್ದು ಎಂದು ಲಕ್ಷ್ಮಿ ವರದರಾಜನ ಕೇಳಿದಳಂತೆ. ಕೂರೇಶನ ಮೈಭವದ ಕತೆಯ ಹೇಳಿದ ದೇವ. ಲಕ್ಷ್ಮಿಗೆ ಎಲ್ಲೂ ಇಲ್ಲದ ಬೆರಗು. ಅಂಥ ಮಹಾತ್ಮನಾದ ಕೂರೇಶನನು ನೋಡಬೇಕೆಂದು ಬಯಕೆ ಸಹಜವಾಗಿ ಹುಟ್ಟಿತು. ಸ್ವಾಮಿಗೆ ತಿಳಿಸಿದಳು. ಬೆಳಗಾದಮೇಲೆ ಕಾಂಚೀ ಪೂರ್ಣರನು ಕರೆಸಿ ಕೂರೇಶನನು ಸನ್ನಿಧಿಗೆ ಕರೆತರುವಂತೆ ಅಪ್ಪಣೆ ಮಾಡಿದ ವರದರಾಜ. ಕಾಂಚೀಪೂರ್ಣರು ಕೂರಕ್ಕೆ ಬಂದರು. ಭಕ್ತ ಬಂದರೆ ಮನೆಗೆ ಭಗವಂತನೇ ಬಂದಂತಲ್ಲವೆ. ದಿವ್ಯ ಆತಿಥ್ಯವಾಯಿತು ಕಾಂಚೀಪೂರ್ಣರಿಗೆ. ಆಮೇಲೆ ಬಂದ ಕೆಲಸವನು ಕಾಂಚೀಪೂರ್ಣರು ಹೇಳಿದರು. ಕೂರೇಶನಿಗೆ ಬಲು ದುಃಖವಾಯಿತು. 'ಎನು, ಹುಲು ಮನುಜ ನಾನು. ಪಾಪಿ ನಾನು. ದೇವರ ಕಣ್ಣಿಗೆ ಹುಳು ನಾನು ದೊಡ್ಡದಾಗಿ ಕಾಣಬಹುದೇ? ನನ್ನ ಮನೆಯ ಬಾಗಿಲು ದೇವರ ನಿದ್ದೆಗಡ್ಡಿಯೇ? ನೆಲದ ಹುಳುವಿಗೆ ನನಗೀ ಗರುವವೇ? ಗರುವ ಸಲ್ಲದು. ಗರುವ ಮೋಕ್ಷಕ್ಕೆ ಮುಳ್ಳು. ವಿನಯವೇ ಮುಕುತಿಯ ಹಾದಿ' ಎಂದೆನುತ ಮನೆ ಮಠವನೆಲ್ಲ ಬಿಟ್ಟು ಶ್ರೀರಂಗದಲಿ ಯತಿರಾಜನ ಬಳಿ ಸಾರಲು ಸಂಕಲ್ಪ ಮಾಡಿದ. ಸಂಕಲ್ಪ ಮಾಡಿದುದೇ ತಡ. ಮನೆ ಮಠ ಸೊತ್ತುಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಮರುಗಳಿಗೆಯೇ ದಾನಕೊಟ್ಟ. ಹೆಂಡತಿಯ ಕರೆದು ತಿಳಿವನು ಹೇಳಿ ಆಕೆಯ ಒಲವಿನ ಸೊತ್ತುನೆಲ್ಲ ದಾನಮಾಡಿಸಿದ. ಕಾಲದ ಬೆಲೆಯು ಗುರುವಿನಿಂದ ತಿಳಿದಿರಲಿಲ್ಲವೇ ಕೂರೇಶ. ಗಂಡಹೆಂಡಿರಿಬ್ಬರೂ ಶ್ರೀರಂಗಕ್ಕೆ

ಪಯಣವಾದರು. ಬೆಂಕಿ ಹತ್ತಿದರೆ ಉರಿಯದೆ ಬಿಟ್ಟೀತೆ ? ಮೈರಾಗ್ಯವು ಉರಿವ ಬೆಂಕಿಯಿದ್ದಂತೆ.

ಗಂಡ ಹೆಂಡಿರಿಬ್ಬರೂ ದಾರಿ ನಡೆದು ಸಂಜೆಗತ್ತಲಿನ ಹೊತ್ತಿಗೆ ದಟ್ಟಾದ ಕಾಡಿಗೆ ಒಂದರು. ಇಬ್ಬರೇ ಇಬ್ಬರು. ಕೂರೇಶನಿಗೆ ಕಿಂಚಿತ್ತೂ ಭಯವಾಗಲಿಲ್ಲ. ಹೆಂಡತಿ ಅಂಡಾಳಮ್ಮನಿಗೆ ಎಂದೂ ಹೀಗೆ ಪಯಣ ಮಾಡಿ ಗೊತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಕಳ್ಳರು ಮೇಲೆ ಬಂದಾರೆಂದು ಭಯವಾಯಿತು. ಗಂಡನಿಗೆ ತಿಳಿಸಿದಳು. 'ಭಯವೇಕೆ ಭಾಮೆ, ಸಿರಿಯಿದ್ದರೆ ಕಳ್ಳರಭಯ. ಮೊನಿಗೆ ನೀರುಹುಳು ತಿನಸು. ಕೋಳಿಗೆ ನೆಲದಹುಳು ತಿನಸು. ಸಾವಿಗೆ ಜೀವ ತಿನಸು. ಕಳ್ಳನಿಗೆ ಸಿರಿಯೇ ತಿನಸು. ಸಿರಿಯ ಬಿಟ್ಟು ಬಂದ ನಮಗೇತರ ಭಯ. ನೀನೆಲ್ಲಾ ಕೊಡಲಿಲ್ಲೇನು ! ಸಂಗಡ ತಂದೇನು ಎನಾದರೂ ? ತಾರದಿರಲು ಭಯವೇಕೆ ?' ಕೂರೇಶನು ಗಂಭೀರನಾಗಿ ನುಡಿದ. 'ತಪ್ಪಿದನು ಮನ್ನಿಸಬೇಕು ದೊರೆಯೆ. ದಾರಿಯೊಳಗೆ ನೀರು ಕುಡಿಯಲು ಬೇಕಾದೀತೆಂದು ಈ ಬಂಗಾರದ ಬಟ್ಟಲ ತಂದಿದ್ದೆ' ಎಂದು ಬಟ್ಟಲನು ಗಂಡನಿಗಿತ್ತು. ಕೂರೇಶನದನು ಕಾಡಿನೊಳಗೆ ದೂರ ಎಸೆದು 'ನಡೆ ನಲ್ಲಿ, ನಿನ್ನ ಭಯವ ಕಿತ್ತು ಬಿಸುಟಿರುವೆ. ಇನ್ನು ನಡೆ' ಎಂದ. ಕೂರೇಶನು ವೀರ ಮೈರಾಗ್ಯದ ಕೊನೆಯ ಕವಿತೆಯನು ಹೀಗೆ ಕಟ್ಟಿಹಾಡಿ ಮುಂದೆ ನಡೆದ.

ವರದರಾಜನಿಗಿದ್ದೆಲ್ಲ ತಿಳಿಯಿತು. ಮೈರಾಗ್ಯದ ಬೆಂಕಿ ಬಲುಬೇಗ ಹತ್ತಿದುದು ವರದನಿಗೆ ಬಲು ಸಂತಸವಾಯಿತು. ಬಂಗಾರ, ವಜ್ರಗಳಲೇ ಹುಟ್ಟಿ ಬೆಳೆದ ಅಂಡಾಳಮ್ಮನು ವಿರಾಗಿಯಾದುದು ಶ್ರೀರಂಗದವರಿಗೆಲ್ಲ ಅಚ್ಚರಿ ; ಕೂರೇಶನ ಕಂಡು ಯತಿಪತಿಗೆ ಹಿಡಿಸದ ಹರುಷ. ದಾಶರಥಿಗೆ ಹೇಳಲಾರದ ಹಿಗ್ಗು.

೯

ಆಚಾರ್ಯ ಮಹಾಪೂರ್ಣರ ದರುಶನ ಸರಿಯಾಗಿ ಆಗಲಿಲ್ಲ ಶ್ರೀರಂಗಕೆ ಬಂದಮೇಲೆ ಯತಿರಾಜನಿಗೆ. ಸದ್ಗುರುವಿಗೆ ತನ್ನ ಸತಿಯ ಕಡೆಯಿಂದ ಅಪರಾಧವಾಗಿತ್ತು. ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಆಕೆಯನು ಬಿಟ್ಟು

ಸನ್ಯಾಸಿಯಾದುದು ಅವರ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಬಂತೋ ಇಲ್ಲವೋ—ಆ ಪ್ರಾಯಶ್ಚಿತ್ತ ಸಾಲದೋ ಎನ್ನೋ—ಎಂದು ಯತಿರಾಜನಿಗೆ ಚಿಂತೆಯಾಗಿತ್ತು. ಸದ್ಗುರುವಿನ ದರ್ಶನಮಾಡಿಕೊಂಡು ಕ್ಷಮೆ ಬೇಡಬೇಕೆಂದು ಬಗೆದರು. ಗುರುವಿನ ಮನೆಗೆ ಹೋಗಿ ಸಮ್ರಭಾವದಿಂದ ನಮಸ್ಕರಿಸಿ ಆದ ತಪ್ಪಿಗೆ ಮಾಡಿದ ಪ್ರಾಯಶ್ಚಿತ್ತವನ್ನು ಹೇಳಿ ತನ್ನವರಿಂದಾದ ತಪ್ಪನ್ನು ಮನ್ನಿಸಬೇಕೆಂದು ಬೇಡಿದರು. 'ತಪ್ಪೆಲ್ಲಿಯದು? ನಿನ್ನಿಂದ ತಪ್ಪೆ?' ಎಂದು ಮಹಾಪೂರ್ಣರು ಸಮಾಧಾನ ಮಾಡಿದರು. 'ಭಗವನ್, ಯಾಮುನ ಮುನಿಗಳ ಬಳಿ ಕಲಿಯದ ಲೋಪ ನಿಮ್ಮಿಂದಲ್ಲವೆ ನನಗೆ ಪೂರ್ಣವಾಗಬೇಕು. ಯಾಮುನ ಮುನಿಗಳ, ವರದರಾಜನ ಅಪ್ಪಣೆ ಅದೇ ಅಲ್ಲವೆ' ಯತಿರಾಜ ಕೇಳಿದ. 'ಬಲು ಸಂತೋಷ. ನಾನೂ ಹಾಗೇ ಬಯಸಿದ್ದೆ. ನೋಡು. ನಮ್ಮ ಸಿದ್ಧಾಂತದ ಸವಿಯೆಲ್ಲ ದ್ವಯಮುಂತ್ರದಲ್ಲಿ ಅಡಗಿದೆ. ದ್ವಯಮುಂತ್ರವು ಮಂತ್ರ ರತ್ನ. ದ್ವಯಮುಂತ್ರವು ಶುಭಕರ, ಶ್ರೀಕರ. ಅದೇ ಎಲ್ಲ ವೇದದ ಸಾರ. ಅದರ ವೀರ್ಯವೇನು ಬಲವೇನು? ಆ ದ್ವಯಾರ್ಥ ರಹಸ್ಯವ ನಿನಗೆ ಹೇಳುವೆ. ತಿರುಮಂತ್ರವನ್ನು ನೀನು ಗೋಷ್ಠೀಪೂರ್ಣರಿಂದೇ ತಿಳಿಯಬೇಕು. ಏಕೈಕಪೂರುಷ ಕ್ರಮದಿಂದ ಆತನಿಗೆ ಬಿಟ್ಟು ನಿಗೇ ಯಾಮುನ ಮುನಿಗಳಿಂದ ತಿರುಮಂತ್ರ ರಹಸ್ಯೋಪದೇಶವಾಗಿದೆ. ಅನಧಿಕಾರಿಗಳಿಗೆ ತಿಳಿಸದೆ ಆತನದನ್ನು ಗೋಷ್ಠಿ ವಾಗಿ ಕಾಪಾಡಿರುವ. ಆತನ ಸೇವೆ ಮಾಡಿ ಆತನನ್ನೊಲಿಸು. ತಿರುಮಂತ್ರೋಪದೇಶವಾಗುವುದು' ಎಂದು ಹೇಳಿ ಯಾಮುನಾಚಾರ್ಯೋಪದಿಷ್ಯಂತಿಯಲಿ ದ್ವಯಮಂತ್ರವನ್ನುಪದೇಶಿಸಿದರು.

ಗೋಷ್ಠೀಪೂರ್ಣರು ತಿರುಕ್ಕೊಟ್ಟಿಯೂರಿನೊಳಗೊಂದು ಹರಕು ಗುಡಿಸಲಿನೊಳಗಿದ್ದರು. ಅಲ್ಲಿ ಹೋಗಿ ಯತಿರಾಜನು ತಿರುಮಂತ್ರೋಪ

* ಅಹೋ ದ್ವಯಸ್ಯ ಮಾಹಾತ್ಮ್ಯ ಮಹೋ ವೀರ್ಯಮಹೋಬಲಂ |

ಮಂತ್ರರತ್ನಂ ಶುಭಕರಂ ವೇದಸಾರಂ ಸನಾತನಂ ||

ಸರ್ವಪಾಪಕ್ಷಯಕರಂ ಸರ್ವಪುಣ್ಯ ವಿವರ್ಧನಂ |

ಶ್ರೀಕರಂ ಲೋಕವತ್ಸಂಜ ಸದ್ಯಸ್ಸಂಸಾರತಾರಣಂ ||

—ಕಾಶ್ಯಪ ಸಂಹಿತ.

ದೇಶ ಮಾಡಬೇಕೆಂದು ಬೇಡಿದ. 'ನಾನೇನ ಹೇಳಲಿ. ನನಗೇನು ಗೊತ್ತಿದೆ.' ಯತಿಶೇಖರನ ಶ್ರದ್ಧೆಯ ಪರೀಕ್ಷೆಗೆಂದು ಗೋಷ್ಠಿ ಪೂರ್ಣರು ಗದರಿಸಿದರು. ಯತಿರಾಜನು ಮಾತಾಡಲಿಲ್ಲ. ಬೇಡಲೂ ಇಲ್ಲ, ಕಾಡಲೂ ಇಲ್ಲ. ನಮಸ್ಕಾರ ಮಾಡಿ ಹಿಂದಿರುಗಿ ಬಂದ. ಕೆಲವು ದಿನದ ಮೇಲೆ ರಂಗೇಶನ ಬ್ರಹ್ಮೋತ್ಸವ ಸಾಗಿತು. ಗೋಷ್ಠಿಪೂರ್ಣರೂ ಬಂದರು. ಆಗ ರಂಗೇಶನ ಅಪ್ಪಣೆಯಾಯಿತು ಗೋಷ್ಠಿಪೂರ್ಣರಿಗೆ ತಿರುಮಂತ್ರ ಮಂತ್ರಾರ್ಥವ ಯತಿರಾಜನಿಗಿರಬೇಕೆಂದು. ಅಸಫಿಕಾರಿಗಳೆಂದು ಮರುಷವ ವರೆಗೆ ಪರೀಕ್ಷೆ ಮಾಡುವಂತೆ ಭಗವದ್ವಾಕ್ಯವಿದೆಯೆಂದು ಗೋಷ್ಠಿಪೂರ್ಣರ ಸಂಕೋಚ. ಯತಿರಾಜ ನಾನಿಯಮಕಪವಾದವೆಂದು ಭಗವಂತ ಸಮಾಧಾನ ಮಾಡಿದ. ಆಗಲೆಂದು ಗೋಷ್ಠಿಪೂರ್ಣರು ಯತಿರಾಜನನ್ನು ತಮ್ಮ ಗುಡಿಸಿಲಿಗೆ ಬರಹೇಳಿ ಹೊರಟುಹೋದರು. ಮರುದಿನ ಯತಿರಾಜನು ಹೋಗಲು 'ಈಗ ಅವಕಾಶವಿಲ್ಲ. ನಾಳೆ ಬರಲಾರೆಯಾ' ಎಂದು ಹೇಳಿ ಹಿಂದಕ್ಕೆ ಕಳಿಸಿದರು. ಹೀಗೆ ಹದಿನೆಂಟು ಸಲ ಬರಹೇಳಿ ಇದೇ ಮಾತು ಹೇಳಿ ಹಿಂದಕ್ಕೆ ಕಳಿಸಿದರಂತೆ. ಒಂದು ದಿನವಾದರೂ ಯತಿರಾಜ ಬೇಸರ ಗೊಳಲಿಲ್ಲ. ಗೋಷ್ಠಿಪೂರ್ಣರು ಹೀಗೆ ಮಾಡಿದರೆಂದು ಮನನೊಂದು ಕೊಳಲಿಲ್ಲ. ದಿನವೂ ಹೋಗಿಬರುತ್ತಿದ್ದ. ಗೋಷ್ಠಿಪೂರ್ಣರಿಗೆ ಯತಿ ಶೇಖರನ ಶ್ರದ್ಧೆಯ ಪರೀಕ್ಷೆ ಮಾಡುವ ಬಯಕೆ. ಅದೃಢ ಮನದವ ನಾದರೆ ಬಾರಿಬಾರಿಗೂ ವಿಫಲವಾಗಿ ಮರಳಿಬರುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ನಿರಾಶೆಯಿಂದ ಮನನೊಂದರೆ ಅಂಥ ಮಿದುಮನಸಿಗೇಕೆ ಮಂತ್ರ? ದಿನ ದಿನಕೆ ಯತಿರಾಜನ ಗುಣವು ಹೆಚ್ಚಳದಿಂದ ನಿಷ್ಕಳವಾಗಿ ಹೊಳೆಯುತ್ತಿದೆ. ಹೀಗೆ ಅವರ ಮನಸಿನ ಯೋಚನೆ. ಇತ್ತು ಯತಿರಾಜನಿಗೆ ಕೊನೆಯ ಸಲ ಬಲು ನೋವಾಯಿತು. ಏನು ಮಾಡಿದರೆ ಗೋಷ್ಠಿಪೂರ್ಣರಿಗೆ ದಯೆ ಬಂದಿರ ತೆಂದು ಜಿಂತಿಸತೊಡಗಿದ. ಹಗಲಿರುಳು ಅದೇ ಚಿಂತೆ. ಬಂದವರೊಡನೆ ಹೋದವರೊಡನೆ ಅದೇ ಮಾತು. ಒಮ್ಮೆ ಗೋಷ್ಠಿಪೂರ್ಣರ ಗೆಳೆಯರು ಕೆಲವರು ಬಂದಿದ್ದರು. 'ಪಾಪವನೆಲ್ಲ ಕಳೆದು ಮುಕುತಿಯ ಕೊಡುವುದೇ ಭಗವಂತನ ಗುಣವಲ್ಲವೆ. ಭಗವಂತನ ಒಳಗದವರಿಗೆ—ಭಕ್ತರಿಗೆ

ಈ ಗುಣ ಬೇಡೇನು. ಯೋಗ್ಯರು ನನ್ನ ಅಯೋಗ್ಯತೆಯ ಕಳೆಯದಿರಲು ನಾನು ಯೋಗ್ಯನಾಗುವುದು ಹೇಗೆ? ಕೊಡಗೈಯ ದೊರೆ ಕೊಡದೆ ಬೇಡುವ ಭಿಕಾರಿಯ ಬಾಳು ಹೇಗೆ ಸಾಗೀತು' ಹೀಗೆ ಬಹಳ ಆರ್ತಿಯಿಂದ ಆಡಿದರವರೊಡನೆ. ಗೋಷ್ಠೀಪೂರ್ಣರಿಗಿದು ತಿಳಿಯಿತು. ಯತಿರಾಜನ ಅರಿಸರಾಕಾಷ್ಠಿಗಳ ತಿಳಿದು ಅವರ ಮನಸು ಪ್ರಸನ್ನವಾಯಿತು. ತ್ರಿದಂಡ ಯಜ್ಞೋಪವೀತಧಾರಿಯಾಗಿ ಯತಿರಾಜನೊಬ್ಬನೇ ಬರ ಬೇಕೆಂದು ಹೇಳಿಕಳಿಸಿದರು. ಯತಿರಾಜನು ಒಡನೆಯೇ ಕೂರೇಶ ದಾಶರಥಿಗಳೊಡಗೂಡಿ ತಿರುಕ್ಕೊಟ್ಟಿಯೂರಿಗೆ ಬಂದ. 'ಇದೇನು ಒಬ್ಬನೇ ಬಾರೆಂದರೆ ಇವರೊಡನೆ ಬಂದಿರುವೆ?' ಗೋಷ್ಠೀಪೂರ್ಣರು ಕೇಳಿದರು. 'ತ್ರಿದಂಡ ಯಜ್ಞೋಪವೀತಗಳೊಡನೆ ಬರಬೇಕೆಂದಪ್ಪಣೆಯಾಗಿಲ್ಲವೆ. ದಾಶರಥಿಯು ನನ್ನ ತ್ರಿದಂಡ. ಕೂರೇಶನಿವನೆನ್ನ ಯಜ್ಞೋಪವೀತ. ಇವರಿಬ್ಬರೂ ನನ್ನ ಬಿಟ್ಟಿರರು. ನಾನು ಇವರ ಬಿಟ್ಟಿರನು.' ಗೋಷ್ಠೀಪೂರ್ಣರಿಗೆ ಸಂತಸವಾಯಿತು. 'ಇವರಿಬ್ಬರ ವಿನಾಯಾರಿಗೂ ಈ ಮಂತ್ರ ತಿಳಿಸಬಾರದು ನೋಡು.' ಯತಿರಾಜನು ಹಾಗೇ ಶಪಥಮಾಡಿದ. ಆಗ ಏಕಾಂತದೊಳವರನು ಕೂಡಿಸಿ ತಿರುಮಂತ್ರ ಮಂತ್ರ ರಹಸ್ಯಾರ್ಥವನು ತಿಳಿಸಿದರು. 'ಎಲ್ಲ ಆಳ್ವಾರರೂ ಆಚಾರ್ಯರೂ ಆಶ್ರಯಿಸಿದ ಮಂತ್ರರಾಜವಿದು. ಮುಕುತಿ ಈ ಮಂತ್ರದ ದಾಸಿ' ಎಂದು ಅದರ ಮಹಿಮೆ ಹೊಗಳಿದರು. ಪ್ರಣಾಮ ಮಾಡಿ ತ್ರಿದಂಡ ಯಜ್ಞೋಪವೀತಗಳೊಡನೆ ಯತಿರಾಜನು ಶ್ರೀರಂಗಕ್ಕೆ ಹೊರಟುಬಂದ.

'ನನಗೀಗ ಮುಕುತಿ ಕಟ್ಟಿಟ್ಟ ಬುತ್ತಿ. ಆದರೆ ನನಗೊಬ್ಬನಿಗೇ ಏಕೆ? ಪಾಪಿಗಳಿಗಲ್ಲದೆ ದೇವರು ಯಾರಿಗೆ? ಪಾಪಿಗಳಿಗಲ್ಲದೆ ದೇವರ ದಯೆ ಯಾರಿಗೆ ಬೇಕು? ತಿರುಮಂತ್ರವು ಪಾಪಿಗಳ ಸೊತ್ತು. ಪಾಪದ ಮೃತ್ಯು. ಅದೇಕೆ ಮಂತ್ರವನು ಹೀಗೆ ಮರ್ತ್ಯರಿಗೆ ತಿಳಿಸದೆ ಮರೆಮಾಡ ಬೇಕು. ದೇವರ ದಯೆ ಎಲ್ಲರಮೇಲೂ ಸುರಿಯಬಾರದೇಕೆ. ಆದುದಾಗಲಿ ಎಲ್ಲರಿಗೂ ತಿರುಮಂತ್ರವನು ಹೇಳಿಬಿಡುವೆ.' ಯತಿರಾಜನ ಎದೆಯೊಳಗೆ ದಯಾಗುಣವು ಉಕ್ಕಿ ತುಳುಕಿತು.

ಮರುದಿನ ತಿರುಕ್ಕೊಟ್ಟಿಯೂರಿನ ಲಕ್ಷ್ಮೀನರಸಿಂಹನ ಬ್ರಹ್ಮೋತ್ಸವ. ಎಲ್ಲೆಲ್ಲಿಂದಲೋ ಶ್ರೀಮೈಷ್ಣವರು ಬಂದಿದ್ದರು. ಯತಿರಾಜನಾಗ ಆ ಗುಡಿಯ ಗೋಪುರವನೇರಿ ಎಲ್ಲರನು ಕರೆದು ಎಲ್ಲರಿಗೂ ತಿರುಮಂತ್ರವ ತಿಳಿಸಿದ. ಈ ಸುದ್ದಿ ಗೋಷ್ಠೀಪೂರ್ಣರಿಗೆ ತಿಳಿಯಿತು. ಯತಿರಾಜನ ಕರೆಯಿಸಿ ಸಿಟ್ಟಿನಿಂದ 'ಮಾಡಿದ ಶಪಥವ ಮರೆತೆಯು. ಬೀದಿಯು ಜನರಿಗೆಲ್ಲ ಹಂಚಲು ಸಕ್ಕರೆಯೆಂದು ಕೊಟ್ಟಿನೇ ನಿನಗೆ ಮಂತ್ರರಾಜವನು ? ಗುರುವಾಕ್ಯವ ಮಾರಿದೆಯ' ಎಂದು ದಂಡಿಸಿದರು. ಯತಿರಾಜನ ಮೃತೆಯಿಂದ ಅಂದ—'ಅಪರಾಧವಾಯಿತು. ನಿಮ್ಮ ಕೀರುತಿ ಬೆಳೆಯಲೆಂದೇ ಹೀಗೆ ಮಾಡಿವೆನಲ್ಲದೆ ಬೇರೆ ಅಲ್ಲ.' 'ಆ ಅಪರಾಧದ ಫಲ ಬಲ್ಲೆಯಾ ?'—'ನರಕ' 'ತಿಳಿದೂ ತಿಳಿದೂ ತಪ್ಪುಮಾಡಿದೆಯೇಕೆ ?' ಯತಿಶೇಖರನಿಗೆ ಕಣ್ಣುಲಿ ನೀರು ತೊರೆಯಾಗಿ ಹರಿದುಹೋಯಿತು. 'ಭಗವನ್ ನರಕ ನನ್ನ ಗತಿಯೆಂದು ಬಲ್ಲೆ. ಆದರೆ ಒಬ್ಬನ ನರಕ ಹೆಚ್ಚೋ ಎಲ್ಲರ ನರಕ ಹೆಚ್ಚೋ ? ನಾನೊಬ್ಬ ನರಕಕೆ ಹೋಗಿ ಎಲ್ಲರೂ ಮುಕುತಿ ಪಡೆದರೆ ನಾನು ನರಕವನೇಕೆ ಹೊಗಬಾರದು ? ತಮ್ಮ ಅನುಗ್ರಹಾತಿರೇಕವೇ ನನ್ನಿಂದ ಈ ತಪ್ಪು ಮಾಡಿಸಿತು. ಮನ್ನಿಸಬೇಕು' ಎಂದು ಅಳುತ್ತಳುತ್ತ ಹೇಳಿದರು. ಗೋಷ್ಠೀಪೂರ್ಣರಿಗೆ ದಿಗ್ಭ್ರಾಂತಿಯಾಯಿತು. ಯತಿರಾಜನ ಪರಮೌದಾರ್ಯ ಬುದ್ಧಿ, ಸ್ವಾರ್ಥತ್ಯಾಗದ ಪರಾಕಾಷ್ಠೆ, ದಯಾಳುತನಗಳು ಅವರ ಮನಸು ಕರಗಿಸಿದವು. 'ನನ್ನ ಕೊಳಕು ಎದೆಯೊಳಗೇಕೆ ಈ ದಯಾಳುತನ ಹರಿಯಲಿಲ್ಲ. ಹುಳಿತ ಹೃದಯವಿದು. ಕುರುಡು ಜೀವವಿದು. ಯತಿರಾಜ, ನೀನು ಮರ್ತ್ಯ ಮಾನವನಲ್ಲ. ಅವತಾರಿ ಶೇಷನೇ ಸರಿ. ಅಲ್ಲದಿರಲು ಈ ಪರಹಿತದ ಪರಾಕಾಷ್ಠೆ ಹೇಗೆ ಬಂದಿತ್ತು ? ನಿಜ. ನೀನು ಅವತಾರಿ ಶೇಷನೇ ನಿಜ.' ಗೋಷ್ಠೀಪೂರ್ಣರ ಹೃದಯದ ಎಲ್ಲ ರಸವು ಬಲು ದಿನದಿಂದ ಇದ್ದ ಕೆರೆಯೇರಿ ಒಡೆದಂತಾಗಿ ಮನೋಹರ ಪ್ರವಾಹವಾಗಿ ಹರಿಯಿತು. "ಮಗು ಇಂದಿನಿಂದ ನಿನಗೆ 'ಎಂಬೆರುಮಾನಾರ್' ಎಂದು—ನನ್ನ ಸ್ವಾಮಿ—ಹೆಸರಾಗಲಿ. ನೀನು ನನ್ನೊಡೆಯನೇ ನಿಜ. ಇನ್ನು ವಿಶಿಷ್ಟಾದ್ವೈತವು ರಾಮಾನುಜ ಸಿದ್ಧಾಂತವೆನಿಸಲಿ. ತಿರುಮಂತ್ರವನೇ ಏಕೆ ಎಲ್ಲವನೂ

ಜಗತ್ತಿಗೆ ಸಾರು. ಇನ್ನುಳಿದ ರಹಸ್ಯಗಳನ್ನೂ ನಿನಗೆ ಹೇಳುವೆ.”
ಗೋಷ್ಠೀಪೂರ್ಣರಗೆ ಯತಿರಾಜನ ಮೇಲೆ ಕೊನೆಗಾಣದ ಒಲವು
ಮೊಳೆಯಿತು.

ಕೆಲವು ದಿನವಾದಮೇಲೆ ಯತಿರಾಜನನ್ನು ಗೋಷ್ಠೀಪೂರ್ಣರು
ಕರೆಸಿದರು. ಏಕಾಂತದೊಳಗೆ ಕೂಡಿಸಿ ಯತಿಪತಿಯಿಂದ ಆಚಾರ್ಯ
ವೂಜೆ ಮಾಡಿಸಿ ಹೇಳಿದರು—‘ಅಧ್ಯಾತ್ಮ ಶಾಸ್ತ್ರದ ಚರಮಶ್ಲೋಕವಿದು.
ಅರ್ಜುನನಂಥ ವೀರ ಭಕ್ತನಿಗೆ ಭಗವಾನನು ಹೇಳಿದ ಗುಟ್ಟು—

ಸರ್ವ ಧರ್ಮಾನ್ ಪರಿತ್ಯಜ್ಯ ಮಾಮೇಕಂ ಶರಣಂ ವ್ರಜ |

ಅಹಂತ್ವಾಂ ಸರ್ವ ಪಾಪೇಭ್ಯೋ ಮೋಕ್ಷಯಿಷ್ಯಾಮಿಮಾಶುಚಃ ||

ಇದು ಪರಮಗುಹ್ಯ. ಯಾರಿಗೂ ತಿಳಿಸದಿರು. ನಾಸ್ತಿಕರಿಗೆ, ಭಗವದ್ವಿ
ರೋಧಿಗಳಿಗೆ ಹೇಳದಿರು.* ‘ಕೂರೇಶನಂಥ ಭಕ್ತವುಂಗವನಿಗೂ ಹೇಳ
ಬಾರದೆ?’ ‘ಯಾರಿಗೇ ಆಗಲಿ ಒಂದು ವರುಷ ಪರೀಕ್ಷೆ.’ ಯತೀಂದ್ರನು
ಗುರುಗಳಿಗೆ ಪ್ರಣಾಮ ಮಾಡಿದ. ಕೋಟಿ ಕೊತ್ತಳ ಗೆದ್ದ ಆನಂದ
ಯತಿರಾಜನಿಗೆ. ವೈಕುಂಠ ರಾಜ್ಯವ ಸೂರೆಗೊಳಲಿಲ್ಲವೆ ಯತಿರಾಜ.

ಕೂರೇಶನಿಗೇ ಚರಮಸತ್ಯವ ತಿಳಿಯಲಾಸೆ ಬಹಳ. ಅನುಕೂಲ
ಪುಸಂಗ ಬಂದಾಗ ನಮಸ್ಕಾರ ಮಾಡಿ ಚರಮಶ್ಲೋಕವ ಉಪದೇಶಿಸ
ಬೇಕೆಂದು ಬೇಡಿದ. ‘ಕೂರೇಶ, ಒಂದು ವರುಷ ಶುಶ್ರೂಷೆ ಮಾಡಿ
ದಲ್ಲದೆ ಹೇಗಾದೀತು?’ ಎಂದು ಯತಿರಾಜನು ನುಡಿದ ಗೋಷ್ಠೀ
ಪೂರ್ಣರ ಆಣತಿಯಂತೆ. ‘ಭಗವನ್, ವರುಷದವರೆಗೇ ಮೈ ಇರಬಲ್ಲು
ದೆಂದು ಹೇಳುವವರಾರು? ಗಳಿಗೆಯ ಮೋಡವೇ ಬಾಳು. ಗುರು
ಸನ್ನಿಧಿಯಲಿ ಒಂದು ತಿಂಗಳು ಉಪವಾಸ ಮಾಡಿದರೆ ವರುಷ ಶುಶ್ರೂಷೆ
ಮಾಡಿದಂತಾಗದೆ? ದಯೆದೊರಬೇಕು’ ಎಂದು ಮರುಗಳಿಗೆಯೇ
ಕೂರೇಶ ಮಾಸೋಪವಾಸಕೆ ಮೊದಲಿಟ್ಟ. ಕಾಲದ ಬೆಲೆ ಕೂರೇಶನಿಗೆ

* ಇದಂ ತೇ ನಾ ತಪಸ್ಕಾಯ ನಾಭಕ್ತಾಯ ಕದಾಚನ |

ನಚಾ ಶುಶ್ರೂಷವೇ ವಾಚ್ಯಂ ನಚ ಮಾಂ ಯೋಭ್ಯಸ್ತಯತಿ ||

ಗೊತ್ತು. ವ್ರತ ಮುಗಿದ ಮೇಲೆ ಯತಿರಾಜನು ಕೂರೇಶನಿಗೆ ಚರವಳಾ ಥೋಪದೇಶವಾಡಿದ. ಇದೆಲ್ಲ ದಾಶರಥಿಗೆ ತಿಳಿಯದೆ ಇರಬಲ್ಲದೆ ? ದಾಶರಥಿಯೂ ಚರಮಸತ್ಯವ ಬೇಡಿದ. 'ಮಗು, ಕೂರೇಶನಿಗೆ ಮಾತ್ರ ಕೊಡಲು ನನ್ನ ಅಧಿಕಾರ. ನೀನು ಸದ್ಗುರು ಗೋಷ್ಠೀಪೂರ್ಣರಿಂದೇ ಅಪ್ಪಣೆ ಪಡೆಯಬೇಕು' ಎಂದ ಯತಿಪತಿ. ದಾಶರಥಿ ಒಡನೆಯೇ ತಿರುಕ್ಕೊಟ್ಟಿಯೂರಿಗೆ ಹೋಗಿ ಸದ್ಗುರುವಿನ ಶರಣು ಹೋದ. ಗೋಷ್ಠೀ ಪೂರ್ಣರು ಮಾತೇ ಆಡಲಿಲ್ಲ. ದಾಶರಥಿ ಕಬ್ಬಿಣದ ಮನಸಿನವನು. ಬೇಡುವುದು ಬಿಡಲಿಲ್ಲ. ಕಾಡಿ ಬೇಡಿದ. ಗೋಷ್ಠೀಪೂರ್ಣರು ಅವನನು ಕಾಡಿಸಿದರು ಮಾತೇ ಆಡದೆ. ಇಬ್ಬರ ಮನಸೂ ಕಬ್ಬಿಣ. ಹೀಗೆ ಆರು ತಿಂಗಳಾಯಿತು. ಈ ಆರುತಿಂಗಳ ತಿಕ್ಕಾಟದೊಳಗೆ ದಾಶರಥಿಯ ಎಲ್ಲ ಅಭಿಮಾನವೂ ಪುಡಿಯಾಯಿತು. ಮರಳಿ ಬೇಡಿದ. ಈ ಭಗೀರಥನ ಮುಂದೆ ಗೋಷ್ಠೀಪೂರ್ಣರು ಕರಗಿಹೋದರು. 'ದಾಶರಥಿ, ನಿನ್ನ ವಿದ್ಯಾ ಧನಾಭಿಜಾತ್ಯ ಮದಗಳು ಬಿಡುಹೋಗಲಿ. ಹೋಗು. ಯತಿರಾಜ ನಿನಗೆ ದಯೆದೊರುವನು'—ಎಂದು ಆಶೀರ್ವಾದ ಮಾಡಿ ಕಳಿಸಿದರು. ದಾಶರಥಿ ಧೈರ್ಯಗೆಡಲಿಲ್ಲ. ಶ್ರೀರಂಗಕೆ ಬಂದು ನಡೆದುದ ನೆಲ್ಲ ಯತಿಪತಿಗೆ ತಿಳಿಸಿದ. ದಾಶರಥಿಗೀಗ ಎಂಥ ಗರುವೂ ಇಲ್ಲ. ಮೊದಲೇ ನಿಗರ್ವ. ಮೇಲೆ ಆರು ತಿಂಗಳು ಕೆತ್ತನೆಯ ಕೆಲಸ. ದಾಶರಥಿ ವಿನಯದ ವಿಗ್ರಹವಾಗಿದ್ದ. ಯತಿಪತಿಗೆ ಬಲು ಹರುಷ ವಾಯಿತು. ಅವನಿಗೂ ಚರಮಾಥೋಪದೇಶವಾಡಿದ. ಈಗ ಕೂರೇಶ ದಾಶರಥಿಗಳು ನಿಜವಾಗಿಯೂ ತನ್ನ ತ್ರಿದಂಡ ಯಜ್ಞೋಪವೀತ ಗಳಾದರೆಂದು ಮನಸಿನೊಳಗೆ ಹಿಗ್ಗಿದ.

